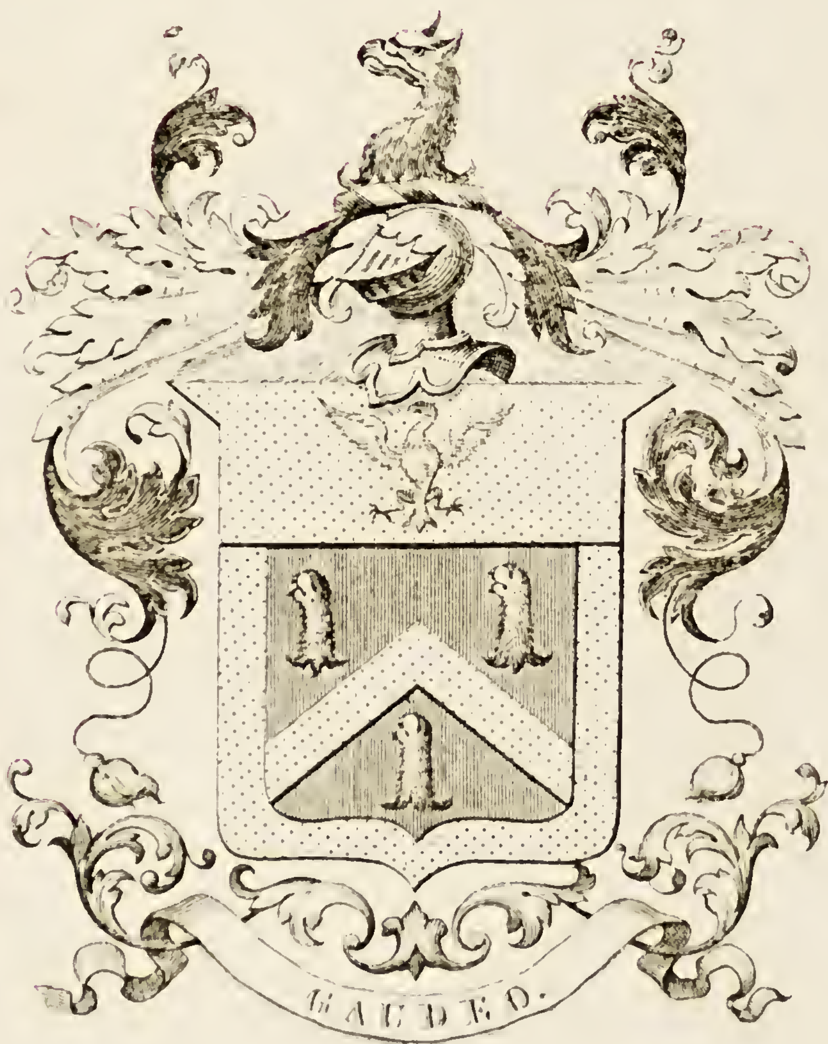
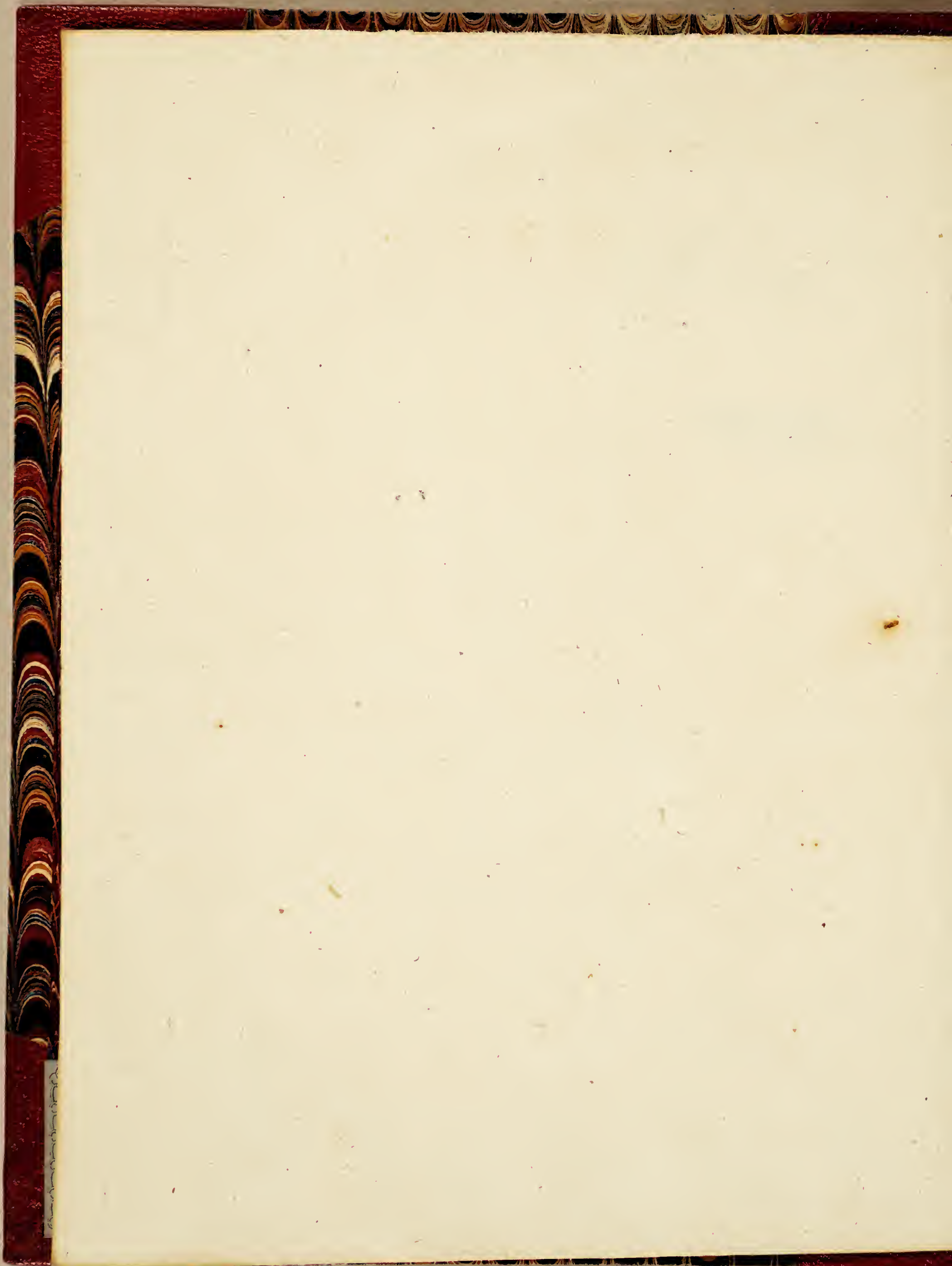
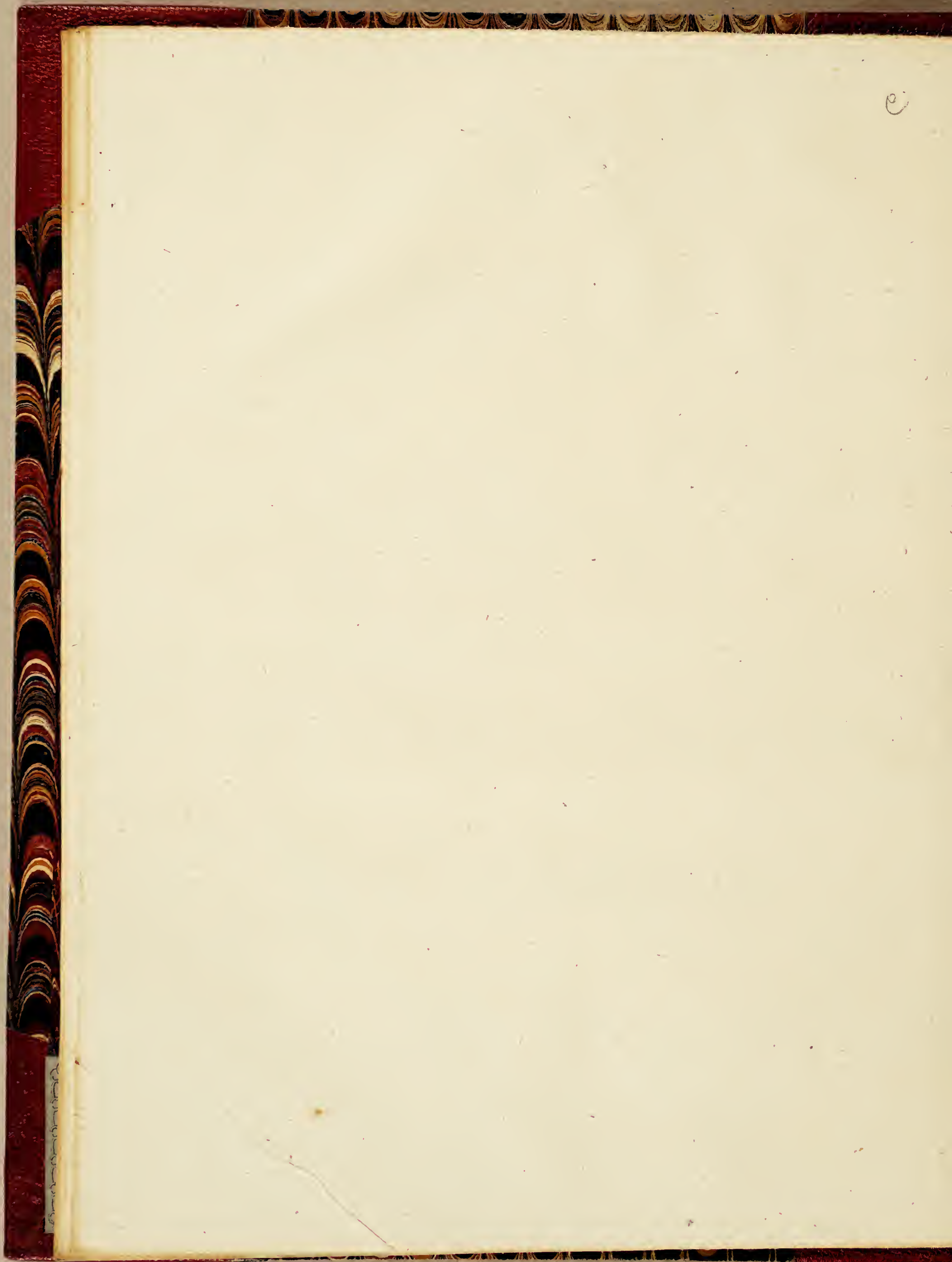

GAUDEO.

JOURNAEL VANDE Nassausche Vloot/ OFTE

Beschrijvinghe van de Voyagie om den gantschen Aertkloot, Gedaen met elf Schepen:

Onder 't beleyt van den Admirael Jaques l'Heremite, **ende Vice-Admirael** Geen Huygen Schapenham, **inde Jaren** 1623. 1624. 1625. **en** 1626.

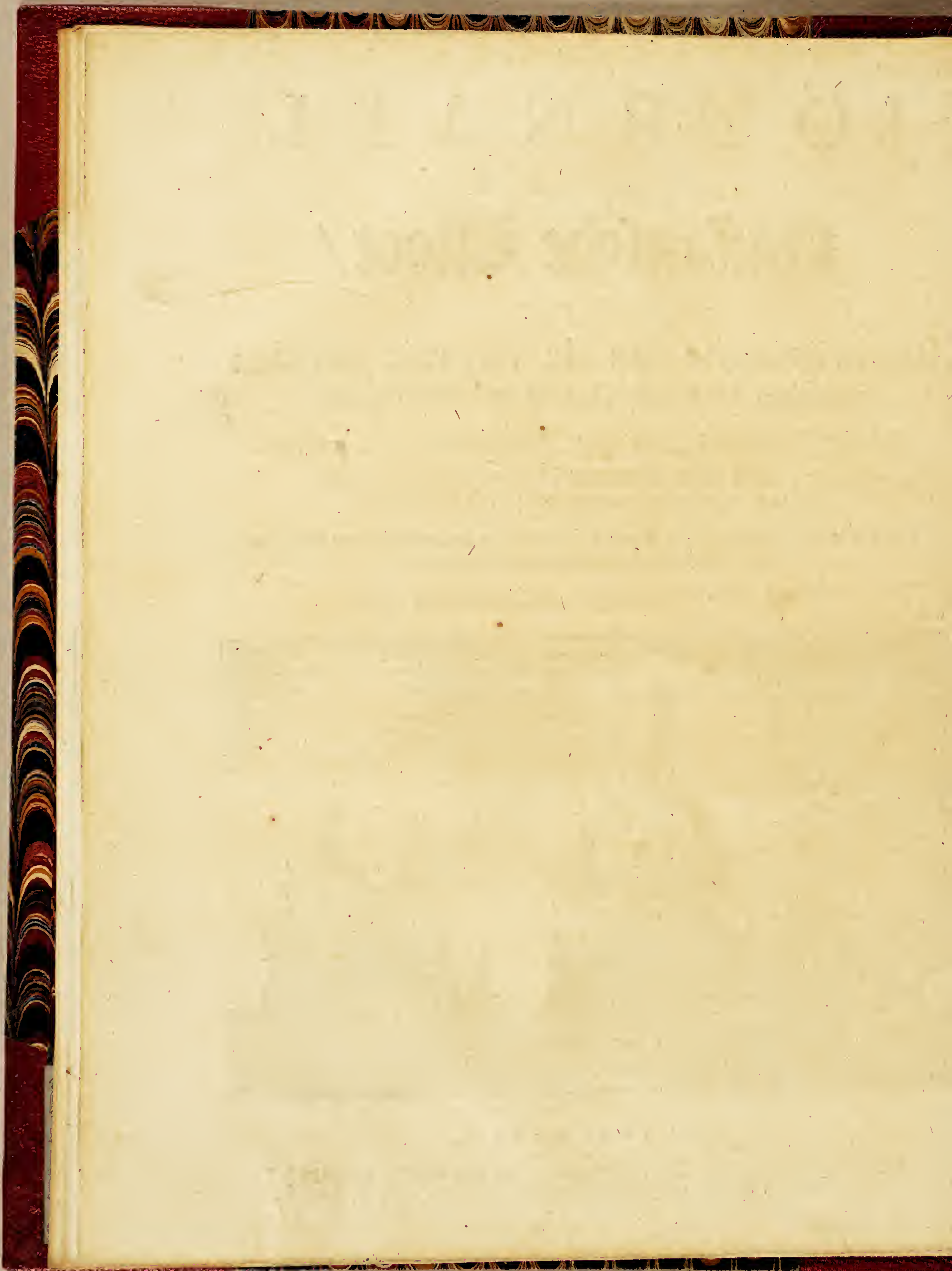
Noch is hier by gevoeght een Beschrijvinge van de Regeringhe van *Peru*, sijn grooten Rijckdom ende vruchtbaerheydt.

Door *Pedro de Madriga*, **gheboozen tot** *Lima*.

t'AMSTELREDAM,

Door Joost Hartgersz. **Boeckverkooper / op den Dam / besijden het Stadt-huys / in de Boeck-winckel.** Anno 1652.

JOURNAEL VAN DE Naſſauſche Vloot/ OFTE

Beſchrijving vande Voyagie om den gantſchen Aerd-kloot, ghedaen met elf Schepen, onder 't beleydt van den Admirael JAQUES L'HEREMITE.

ALle Politijcken/ die vande Staet des Konings van Hiſpanien kenniſſe hebbẽ gehadt/hebben t'allen tijden geoordeelt/ datter geen bequamer middel is/om den Oorlogh upt Nederlandt te diverteren/eñ den Spangiaert tot ſijn oude armoede te brengen/ als hem ſijne West-Indiens af-handigh te maken / ofte ſijne inkomſte upt die Landen te beletten / dewijl hem daer mede de middel benomen wordt / waer mede hy tot noch toe den Oorlogh in Chriſtenrijck ghevoert heeft. Hieromme is by verſchepde Scheeps-tochten/ſoo op de Noort-zee/als op de Zupt-zee/ getracht hem de geſepde inkomſte af te nemen/ ofte onbrupckelijck te maecken/ maer de ſelve tochten en zijn door verſchepden ongelegentheden niet alle na wenſch uptgevallen. Ende alſo onder de ongelegentheden van de attenten op de Zupt-zee wel de voornaemſte is gheoordeelt het perikeleus paſſeren van de Magellaanſche Straet: So hebben de Ho: Mo: Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/na dat voor wepnich jaren/een wijde Paſſagie by Ooſten/en een open Zee/ten zupden van Terra del Fuego ontdeckt was/door verſchepde rapporten de gelegenthept van Peru, en de Zupt-zee aengaende/ haer laten bewegẽ tot toeruſtinge van een Vloot van elf Schepen/onder den naem/ ende authoritept van haren Gouverneur/en Admirael Generael/ den Doorluchtigen Vorſt MAURITS DE NASSOUW, Hooghloffelijcker memorie (committerende tot de bevorderinge van dien / de Heeren Hugo muys van Holy, Albert Joachimi, en Abraham Bruyningh) die op den 29. April/Anno 1623. onder 't belept van de Heer Admirael Jaques l'Hermite, ende Vice-Admirael Geen Huygen Schapenham, upt het Goereeſe-gat in Zee gheloopen zijn.

Deſe voorſz. Schepen hadden op 1637. Koppen/ daer onder begrepen 600. Soldaten/verdeelt onder vijf Compapnien: waren voorſien met 294. ſo Metale/als Yſere ſtucken/ende upt-geruſt by verſchepde Collegien ter Admiralitept/ende der Ooſt-Indiſche Compagnie/blijckende by het naer-volgende.

Van Amſterdam.

't Schip Amſterdam, als Admirael / groot 400. Laſten/ daer Capitepn op was Leendert Jacobſz Stolck, Capitepn vande Soldaten Engelbert Schutte, de Koopman Pieter van Weely, ghemant met 237. eeters. Noch voeren op dit Schip

Schip Frederick van Reynegom, als Fiscael/Johannes van Walbeeck, als Mathematicus deser Vlote/ en Justus de Vogelaer, als extraordinaris: was ghemonteert met 20. Metale/ en 22. Ysere stucken.

Delff, als Vice-Admirael/groot 400. Lasten/daer Capiteyn op was Witte Cornelis de Witte, Capiteyn van de Soldaten Willem van Brederode: gemant met 242. eeters/ en gemonteert met 20. Metale/ en 20. Ysere stucken.

Den Arent, groot 200. Lasten/ daer Capiteyn op was Meyndert Egbertsz. gemant met 144. eeters/en gemonteert met 12. Metale/en 16. Ysere stucken.

Het Jacht den Hase-windt, groot 30. Lasten/daer Capiteyn op was Salomon Willemsz. gemant met 20. eeters / en gemonteert met 4. Metale stucken.

Van Zeelandt.

Orangien, als Schout by nacht / groot 350. Lasten / daer op was varende Jan Willemsz. Verschoor, Schout by nacht/Capiteyn Laurens Jansz. Quirynen, en de Capiteyn van de Soldaten Omarus Everwijn: ghemant met 216. eeters/ en gemonteert met 10. Metale/ ende 22. Ysere stucken.

Van Rotterdam.

Hollandia, groot 300. Lasten/daer op was varende Cornelis Jacobsz. Raet van den Admirael/en de Capiteyn Adriaen Tol: was gemant met 182. eeters/ en gemonteert met 10. Metale en 24. Ysere stucken.

Mauritius, groot 280. Lasten/daer Capiteyn op was Jacob Adriaensz. en de Capiteyn van de Soldaten Johan ter Halte: was ghemant met 169. eeters/ en gemonteert met 12. Metale en 20. Ysere stucken.

De Hoop, groot 130. Lasten/daer Capiteyn op was Pieter Hermansz. Slobbe, gemant met 80. eeters/ en gemonteert met 14. Ysere stucken.

Van Noord-Hollandt.

De Eendracht, groot 300. Lasten/ daer Capiteyn op was Jan Ysbrantsz, en de Capiteyn van de Soldaten Pieter Evertsz. de Vries: was gemant met 170. eeters/ en gemonteert met 18. Metale en 14. Ysere stucken.

De Coningh David, groot 180. Lasten/daer Capiteyn op was Jan Thomasz. gemant met 79. eeters/en gemonteert met 16. Ysere stucken.

De Griffioen, groot 160. Lasten / daer Capiteyn op was Pieter Cornelisz. Hardloop, gemant met 78. eeters/en gemonteert met 14. Ysere stucken.

1623. April. DEn 29. April, de Heer Admirael Iaques l'Heremite, met een N.N.O. wint/ met neghen Schepen/ende een Jacht/ aldus upt het Goereese gat in Zee gelopen zijnde/te weten: Amsterdam, Delft, Hollandia, d'Eendracht, Mauritius, den Arent, de David, de Hope, de Griffioen, ende 't Jacht den Hase-windt.

So is den 30. 's avonts/ doen wy Duynkercke, ende Grevelinge gepasseert waren / den Heer Admirael veradverteert / dat het schip de Arent voor aen de boegh so leck was/ dat het alle twee glasen 3000 steecken waters moste pompen. Het Schip Orangie, Schout by nacht van de Vloote / 't welck in Zeelandt toe gerust was/is alsdoen by de Vloote gekomen/ daerom wy met kleyn zeyl ettelijcke uren hadden by-gehouden.

May. Den 1. May, met den dage/heeft de Heer Admirael den Raet vergadert/alwaer ghresolveert is/datmen/ om het leck van 't schip den Arent te repareren naer het Eylant Wicht soude loopen / door dien wy anders het selve schip souden hebben moeten derven/eñ achter laten. In 't weder keeren vande Boots/ zijn

zijn Orangien ende de Hope aen den ander geraeckt: Orangien is sijn gallioen 1623
schadeloos gemaeckt/eñ de Hope sijn besaens-mast afgestreken. Op de naer-
middag zijn wy met de Vloote in Wicht gekomen/eñ hebben ons ancker voor May.
Porsmuyen laten vallen/maer de Hope(also de Capiteyn van't schip door laet-
dunckentheyt/een ander kours stelde/ als de resterende schepen)is met hoogh
water vot aen de gront gezeylt/en in geen kleyn perijckel gekomẽ/dan is door
neerstigheydt van de Vice-Admirael/die met groote Boots daer na toe ging/
ende het geschut loste/noch den selven nacht vlot gebracht.

Den 2. hebben wy ons anckers ghelicht/de wint O. zijnde / ende hebben 't onder 't Kasteel de Cou gheset. 's Avonts is het schip den Arent aen de gront gehaelt/ ende de voeringh van de boogh af-ghenomen zijnde/ bevontmen/dat de eycke huyt aldaer op seker plaetse ongedreven was/so datmen daer een mes met de scheede konde in steecken.

Den 3. is de Vice-Admirael aen landt gheweest/ om de Gouverneur van't Kasteel te congratuleren.

Den 4. ende 5. hadden een storm uyt de Zuydelicker handt/soo dat wy ons stengen door-schooten.

Den 6. is het schip den Arent wederom klaer geweest.

Den 7. heeftmen aen 't volck begonnen rantsoen te geven/als volght: vier pont boter ter weke/ voor yeder back van seven man.

Een kaes van 7. pont/ aen yeder back ter weke.

Twee Vleys-daghen ter weke/namentlick: Sondagh ende Donderdagh/ aen elcken back seven pont daeghs.

Des Dinghsdaeghs speck/aen yeder back vijf en een vierendeel pont.

Des Maendags / Woensdaghs / Vrydaghs ende Saterdaghs/ een en dry vierendeel pont Stock-visch daeghs/ aen een yeder back van seven man: Op de naermiddagh quamen twee schepen van Guinea op de Reede.

Den 8. is de Vloote met een Z.O. wint onder zeyl gegaen/haer kours achter om Wicht nemende / maer eer het schip Orangien, ende de Jacht de Hase-wint de Naelden gepasseert waren / werde het calm-stil/ so dat wy het buyten de West-naelden mosten setten.

Den 9. den gantschen dag stilte/tot op den avont/doen wy een kleyn koeltjen kregen uyt den W. waer mede het Jacht de Hase-wint by de Vloot ghekomen is/rapporteerende aen de Heer Admirael/ dat het Schip Orangien om de stilte niet by ons heeft konnen komen.

Den 10. 's morgens sijn wy met een W. wint onder zeyl gegaen/de kours doende na het Oost-ende van Wicht. De Heer Admirael heeft het Schip Orangien door het Jacht gheadviseert/ dat wy van sinne waren naer het Oost-ende van Wicht te loopen/daer het soude sien by ons te komen.

Den 11. een Weste wint/ende schoon weder: dese nacht is 't Schip Orangien by de Vloote gekomen.

Den 12. tegen de middagh kreghen een koeltjen uyt den Oosten / dan so het ancker gelicht was/liep het wederom Westelijck. Tegen den avont sagen wy drie Schepen/die de Vice-Admirael verspracк: de twee quamen uyt Oost-Indien,eñ het derde was een Straets-vaerder/die te gelijck haer kours na Hollant stelden. Desen avont hebben wy 't met de ebbe laten drijven/en voort den gantschen nacht met weynigh koelte uyt den Westen onder zeyl gehouden.

Den 13. 's morghens met een Weste wint/ende mistigh weder/ hebben wy geanckert: naer de middagh de mist opgetrocken zijnde / zijn wy met de ebbe

1623. onder zeyl gegaen/eñ de ebbe verlopen zijnde/hebbē wederom geset.'s Nachts liep de windt Noord-west/waerom de Heer Admirael een schoot liet schieten/ om t'zeyl te gaen/maer also de koegel niet wel aengeset was/ is het stuck ghe-
May. borsten/'t welck sulcken slagh gemaeckt heeft/dat twee balcken vande bovenste/ende een van de tweede overloop/in stucken borsten/de naeste koopen wech spronghen/ ende veel kisten ende ander goet/ schadeloos raeckte: die het stuck af-brande/ was een Assistent/ die daer af gantsch geen letsel kreegh/maer een Bos-schieter daer ontrent staende/wert sijn arm tot twee plaetsen in stucken geslagen/ van welcke quetsuyre hy namaels gestorven is.

Den 14. de wint Noord/ende de kours langhs de wal: op de middagh liep de wint West; op den avont Poortlant Noord-noord-oost / 6. mijlen van ons leggende/ hebben wy de vloet gestopt.

Den 15. heeftmen aen yeder man 4. pont broodt ter weecke / ende 24. pont kaes voor de gheheele reyse gegeven. 's Avonts hebben wy 't met de Vloot voor Dort-muyen geset.

Den 16. 's morghens met een Weste wint/ ende mistigh weder/ontmoeten ons 10. Schepen/soo Hamborgers/ als Engelschen/ daer van 2. Schippers by de Heer Admirael overquamen/ende so het sterck upt den Westen begost op te koelen / zijn wy met 2. Schepen vande voorsz. Schippers voor Ramshooft ten ancker gekomen / maer 't Schip Orangien, ende 't Jacht die te verre in de lye waren/ konden de Reede niet bezeylen.

Den 17 heeftmen de twee voorsz Schepen geinquireert/ofter onvrye goederen waren / maer geen bevonden. Het waeyde desen dagh so sterck/ datter in ons gesichte een Engelsche Boodt om-geworpen wert / daer van vijf persoonen doodt bleven/ ende een met groot gheluck door des Vice-Admiraels Chaloupe geberght wert.

Dē 18.is 't Schip Orangien,met het jacht onder Ramshooft by ons gekomē.

Den 19/20.ende 21. de wint al Westelijck/ so dat wy niet konden zeyl gaen.

Den 22. is de Vice-Admirael van des Konings Schepen / ende de Meyer van Pleymuyen,met andere Edelen/de Vloote komen besichtigen/ende zijn van de Heer Admirael op het middagh-mael/treffelijck getracteert.

Den 23. zijn wy met een Ooste wint t'zeyl gegaen.

Den 24. 's morgens sagen wy Lezaert West van ons.

Den 25/26/27. ende 28. hadden een doorgaende Ooste windt / ende lustighe voortgangh.

Den 29. de wint Noort/ ende hadden op de middagh de hooghte van 40 minuten. Van daegh hebben wy 't Jacht de Hasewint los gemaeckt dat wy om sijn onbezeyltheydt / ettelijcke daghen ghesleept hadden. De Heer Admirael gaf ordre / dat de Schepen haer versprepden souden / om tijdinghe vande Spaensche Silver-Vlote te bekomen / en teghen den avondt weder by den anderen te komen.

Den 30 is by de Heer Admirael/ en den Raet besloten / datmen de Spaense Kust in 't gesicht soude loopen/om eenige Schepen te ontmoeten/ daer upt wy de gelegentheyt vande Silver-Vlote mochten verstaen.

Den 31. 's morghens saghen wy drie Schepen / die ons verspraecken: het waren drie Turckse Zee-roovers / die haer seyden achtervolght te wesen aen de Cabo S. Vincent van 6. Spaensche Oorlogh-schepen. Teghen den avont/ ontrent 2 mijlen van de Bartels ontmoeten ons noch andere 8 Turckse Schepen/ waer van een tusschen de Vlote door-liep/ die by het Schip d'Een-

dracht

dracht gedwongen is te strijcken/ daer van de Capiteyn by de Heer Admirael aen boort gekomen is. 1623.

Den 1. Iunius is de voorsz Capiteyn/ die op gister avont van de Heer Admirael gescheyden was/ wederom by de Heer Admirael aen boort gekomen/ versoeckende restitutie van 5. slaven/ die hy seyde in des Vice-Admiraels Chaloupe gevallen te wesen/ doe de Chaloupe op gisteren sijn Schip visiteerde/ welcke hy selver te Algiers ghekoft hadde. De Heer Admirael heeft over dese saecke den Raet beroepen/ ende de slaven aenboort ontboden/ die ge-examineert zijnde/ al t' saem Nederlanders bevonden werden/ en verklaerden daer-en-boven/ datter eenige Oosterlingen op het Turcx Schip waren/ die kortelinge uyt Hollandtsche Schepen gelicht waren/ en also die al te samen/ volgens het accoort met de Hoog: Moog: Heeren Staten/ en die van Algiers gemaeckt/ behoorden vry te zijn/ wert geresolveert/ dat men alle de voorsz personen/ volgens 't voorsz contract/ als vrye/ ende libere Luyden uyt des Turcx schip soude lichten/ waer toe eenighe Capiteyns ghecommitteert werden/ die de selve datelijck hebben over-gehaelt; ende so is de Turckse Capiteyn (een Brief aen de Consul van de Nederlanders in Algiers mede nemende) met kleyn contentement van ons gescheyden. Alle de overgekomen persoonen zijn terstont door de Vlote verdeylt/ ende op Maentlijcke gagie gestelt. Iunius.

Den 2. dreven wy ontrent Cabo Roxent in stelte.

Den 3. met de Sonne-ondergangh sagen wy vijfthien Zeylen te loefwaert van ons/ die tegen ons over quamen loopen. Wy deden den gantschen nacht ons best/ om haer te beseylen/ maer also sy onraet merckten/ doen sy ontrent ons waren/ hebben sy haer verspreyt.

Den 4. met den dage sagen wy thien seylen/ verre van den ander verstropt/ daer wy terstont nae toehielden/ maer alsoo het stil wert/ ende wy met zeylen weynigh op haer avanceerden/ zijn de Boots/ ende Chaloupen uyt gheset/ die nae haer toe roeyden/ ende 4. daer af bekomen hebben. De 3. waren Spaensche Barquen/ die by het schip Delft verovert werden/ ende het vierde een Spaensch Scheepken/ dat van 't schip d'Eendracht genomen wert/ al te samen met Suyckeren geladen/ comende van Farnambocq, maer also de koelte naer de middagh wackerde/ ende de resterende verre voor uyt/ ofte te loefwaert van ons waren/ zijn sy ontkomen. Op het Spaens Scheepken voeren als passagiers een Spaensche Pape, en een aensienlicke Spangiaert, genaemt Augustino Osorio, die lange jaren in Peru verkeert hadde/ ende van daer over lande tot Buenos Aires gekomen was/ ende hem op dese schepen begeven hadde/ om na Spangien te varen.

Den 5. ende 6. hebben wy noch op de Spaensche Cust gehouden.

Den 7. 's morgens sagen wy een schip/ daer wy nae toe hielden/ ende so wy het met lang na-zeylen achterhaelden/ bevonden wy dat het een Turcxse Zee-roover was/ die wy wederom lieten varen. In het na-jagen van dese Turck, konden de bekomen prijsen de Vloote niet volghen/ ende soo sy allengskens verder achter uyt raeckten/ was een ander Turcxse Zee-roover daer nae toegeset/ en soude ons de selve voorseker afhandigh ghemaeckt hebben/ ten waer de Vice-Admirael sulcks ghewaer werdende/ in tijdts naer de Prijsen ghewent hadde/ en soo de Zee rover de Vice-Admirael in wachte heeft een Christen-slave die aen het roer stont/ het schip den Vice-Admirael voor de boegh aen boort geleyt/ waer op alle de Christenẽ terstont in den Vice-Admirael over sprongen/ ende so de Capiteyn/ zijnde een Enckhuyser van geboorte/ genaemt Hendrick Hermansz. by de Vice-Admirael overkomende/ versocht restitutie van

1623. vande over-geloopen slaven/is hy door inductie van deselve beweegt geweest syn goet uyt het Schip te laten halen/ende met de resterende slaven by de vloot

Iunius. te blijven/so dat de Turcken achterlatende haer Capiteyn/ende noch 17. Christenen/van de Vloot gescheyden zijn.

Den 8. is op het rapport vande over-ghekomen Turcksche Capiteyn / die verklaerde datter 29. of 30. Spaensche Oorlogh-schepen in zee waren/by den Raet besloten/aenghesien onse Schepen/ overmidts de ouruymte/onbequaem waren om tegens eenige macht van oorlog Schepen te slaen/ ende de schepen oock noch so seer geladen waren / dat men ons onderste geschut niet koste gebruycken/waer toe wy ons niet kosten prepareren/ sonder ons eerst te ontledigen van veele goederen/ die men op onse reyse niet souden konnen missen/ ende alsoo wy oock so vele voordeels niet souden konnen doen met het slaen tegen de Spaensche schepen/ als wy wel schade soudē lijden met de verachteringhe van onse reyse/ datmen na de Reede van Safia soude loopen/om met eenige Hollantsche schepen/die ons aengedient waren dat aldaer souden leggen/ de veroverde goederen naer het Vaderlandt te senden. Volgens dit besluyt stelden wy de cours met een N. wint Z. Z. W. aen.

Den 12. hebben wy Cabo Cautio gepasseert/ende op dat de Hollantsche schepen/als sy ons te gelijck souden sien aenkomen/niet souden meenen/ dat wy de Spaensche Vlote waren/ende sonder ons te verwachten doorgaen/is de Vice-Admirael voor uyt gezeylt/en 's avonts op de Reede van Safia ten ancker gekomen ende alsoo het Oorlog-Schip Over-Yssel onder zeyl gegaen was/ heeft de Vice-Admirael syn Chaloupe daer na toe gesonden/waer door het Schip weder keerde/ende op de Reede sette. Wy bevonden op de Reede niet meer als drie Schepen/ het voorsz. Oorlogh-schip/met noch een France, ende een Engelsche handelaer.

Den 13. 's morghens zijn alle de andere schepen / met de vier Prijsen op de Reede gekomen. De Vice-Admirael/ ende de Capiteyn van 't Oorlogh-schip zijn terstont by de Heer Admirael gekomen/ om hem de ghelegentheydt van 't schip te kennen te geven/hoe datter eenige van syn volck gemutineert waren/ die haer meesters van 't schip gemaeckt hadden/ so dat hy syn commandement op 't schip by na gantsch quijt was: hier op heeft de Heer Admirael ordre gegeven/datmen de delinquanten uyt het schip Over-Yssel soude lichten/die in de schepen Amsterdam ende Delft in apprehensie gestelt zijn. Op de namiddagh heeft de Heer Admirael den Raet beroepē/aldaer geresolveert is/datmen 't schip Over-Yssel, 't welck van hier dacht te vertrecken/tot het in-nemen van eenige suyckeren soude prepareren. Noch dat men 't Jacht den Hasewint om syn onbezeyltheyt na 't Vaderlant soude senden/ende een verovert scheepken/ zijnde een vande 4. Prijsen/inde plaetse behouden/ daer op de Schipper van de Hasewint met sijn volck soude overgaen. Oock wert besloten / datmen een kleyn nieuw Carveel by de Vloote soude houden/door dien wy qualijck van Jachten voorsien waren/vermits men achte dat het selve Carveel seer wel bezeylt was.

Den 14. 15. 16. ende 17. is men besig geweest om de schepen met Suyckeren te laden/ende de gevangens van 't schip Over-Yssel te examineren.

Den 18. zijn op 't versoeck vande Capiteyn van 't Schip Over-Yssel, seven persoonen vande Vlote by den Raet gecommitteert/ om neffens de voorsz Capiteyn/ende sijn Officieren/ de gevangenen van 't schip Over-Yssel te sententieren. Dese dagen waeyden de Brises by daegh sterck uyt den N. N. W. ende 's nachts uyt den Noord-noord-oosten.

Den

Den 21. zijn vier persoonen van 't Schip Over-Yssel, die voorghenomen hadden het selve Schip af te loopen / en dan alles prijs souden hebben ghemaeckt / wat haer voor de boegh quam / aen de Rhee op-ghehanghen ; noch drie anderen / mede aen het selve verraet schuldigh / zijn ghekielhaelt / ende op onse Vloodt ghebannen ; om sonder gagie te dienen. De Heer Admirael imputeerde de oorsaeck van dese disordre ten deele aen den Capiteyn / also die selve sijn authoriteyt by sijn volck niet hadde konnen mainteneren. 1623. Iunius.

Den 22. ende 23. zijn wy doende geweest met de Prijsen / die nae 't Vaderlandt souden gaen / van volck ende vivres te provideren.

Den 24. zijn wy met 16 seylen van Safia vertrocken. Op den avont is het Oorlogh-Schip Over-Yssel, met twee Barquen / ende 't Jacht de Winthont van ons gescheyden / ende heeft sijn cours nae 't Vaderlandt gestelt.

Den 26. passeerden wy 't Eylant Lancerotta, latende het selve aen Stierboort leggen.

Den 27. is by de Heer Admirael / ende den Raedt goet ghevonden / datmen in passant de Eylanden van S. Vincent, ende S. Antonio soude aendoen / om de Portughesen van de ghenomen Prijsen aen landt te setten / ende soo veel Bocken / ende Schild-padden sien te bekomen / als eenighsins doenlijck is / om daer mede dan voorts te loopen na Sierra Leona.

Den 28. 29. 30. was de windt Noord-noord-oost / de cours Zuyd-west / ende Zuyd-west ten zuyden.

Den 1. 2. 3. ende 4. Iulij. continueerde de Noord-ooste windt. Iulius.

Den 5. 's morgens zijn wy op de rechte reede van S. Vincent ten ancker gekomen / ende alsoo wy hier ter plaetse op een seer bequame reede lagen / daer in een maent tijts sonderling geen regen te verwachten was / ende het te Sierra Leona in dit saysoen des jaers seer regent / is by den Raedt goedt ghevonden / datmen alhier de Schepen soude op-ruymen / verstouwen / en het Geschut op de kiel leggen / en voorts alles doen / 't geen wy te Sierra Leona souden gedaen hebben / uytgenomen het water-halen / het welck nootwendigh moest in Sierra Leona gedaen worden / ter oorsaecke van de slechtigheyt van hoepen / daer mede onse vaten voorsien waren / also hier geen / ende daer ruymte van brant-hout te bekomen was. Noch wert geresolveert / dat de Schout by nacht met drie Boots nae 't Eylant S. Antonio soude varen / ende eenige van de ghevanghen Portugesen mede nemen / om te sien / oftmen op morgen met vrientschap eenige Limoenen / Orangie-Appelen / ende andersins soude konnen bekomen. Oock wert besloten / dat 2 Compagnien Soldaten met alle de siecken deser Vlote aen lant souden gaen / tot welcken eynde men Tenten soude opstellen / om daer in bequamelijck te logeren / eñ dat dese twee Compagnien 6. dagen aen lant geweest zijnde / van 2 andere Compagniē soudē verlost wordē. Desen avont heeft men niet wijt van strant putten gegraven / daer in wy versch water bekomen hebben. Oock heeft men twee smissen aen lant opgestelt / om yseren hoepen / en ander reetschap te maken tot de Schepen noodigh.

Den 6. is de Schout by nacht met 3. wel-ghemande Boots nae 't Eylant S. Antonio ghevaren.

Den 7. voor den dage is de Schout by nacht weder van S. Antonio ghekomen / rapporteerende aen de Heer Admirael / dat de Swarten in vrientschap met haer gehandelt hadden / en haer een Boogaert gewesen / daer in Orangie-Appelen / Limoenen / Granaten / ende Vygen waren / hoe wel noch onrijp / daer van sy een deel tot behoef van de Vlote gheplockt hadden : de Swarten hadden

1623. den haer ooch vier brieven behandight/ waer van de laetste was van't Schip Leydē, inhoudende dat sy niet als met alle vrientschap vande swartē bejegent
Julius. waren/ en versochten daerom datmen de Swarten contentement soude doen/ ende in vrientschap met haer handelen. De Heer Admirael heeft de Appelen door de Vlote laten verdeelen.

Den 9. is op het Eylant S. Vincent een Predicatie gedaen.

Den 13. zijn de twee eerste Compagnien verlost/ ende twee anderen aen lant in de plaetse gaen leggen.

Den 16. dese weke heeftmen aen yder man 3 en een half pont broodt tot rantsoen uytgedeelt/ also den Raet achte/ dat het volck hun daer mede genoegsaem konde onderhouden. Wy bequamen nu alle nachten ordinaris een groot getal Schild-padden/ die door de Vlote gedestribueert werden/ en vingen soo veel visch/ als wy begeerden/ maer de Bocken en konden wy so overvloedigh niet krijgen/ als wy wel wenschten/ dan op't lest doen wy de practijck hadden/ konde yder Schip 15 of 16 Bocken daegs vangen.

Den 17. is geresolveert/ datmen den 25. deses maents soude vertrecken/ eñ na Sierre Leona loopen: om te sien/ ofter eenighe Schepen zijn/ daer mede men de resterende Suyckeren na 't Vaderlant mochte senden/ en ooch om onse schepen van zout te versorgen/ daer eenige gantsch onvoorsien van waren.

Den 22. is de Vice-Admirael met het Jacht de Hasewint, ende 2. wel ghemande Boots na 't Eylant S. Antonio gevaren/ mede nemende alle de gevangen Portugesen, ende de Schippers van de genomen Scheepkens/ die elck 12. Realen van achten tot teer-geldt ghegheven is/ maer de ghevanghen Spaignaert Augustino Olorio is by de Vlote gehouden.

Den 23. is de Vice-Admirael wederom gekomen/ mede-brengende ontrent 22000. Orangie-Appelen / die hy met vriendtschap vande Swarten voor een kleyne schenckagie bekomen hadde: hy hadde ooch een brief aen de Swarten gelaten/ voor de vrienden die namaels dese Eylanden souden aendoen/ hoe dat sy in vrientschap met haer ghehandelt hadden/ en met goet contentement ghescheyden waren.

Den 24. hebben wy de smissen op gebroken / ende teghen den avont alle het goet van lant gebracht.

Den 25. 's morgens is de Vlote uyt de Bay van S. Vincent t'zeyl ghegaen. De Eylanden van S. Vincent, ende van S. Antonio zijn de twee Westelijckste vande Soute Eylanden, ghelegen tusschen de 16 en een half / ende de 18 graden Noorder-breede/ ende legghen ontrent 2 mijlen van den anderen. De Baye aen S. Vincent, daermen het settet op 18/20: ende 25. vadem zantgrondt / leyt op de hooghte van 16. graden eñ 56. minuten/ ende is een groote schoone/ ende heerlijcke Baey / daer het voor de Schepen seer ghemackelijck te legghen is. Sanct Vincent is een dor/ klippigh/ ende bar Eylandt/ daer weynig versch water voor de Schepen te bekomen is / dan men heeft een kleyn Spruytken aen de Z. Z. W. zijde van de Baepe / daer haer 2. ofte ten hooghsten 3. schepen van water souden konnen versorghen / ende om dat dit de gantsche Vlote niet en konde helpen / waren wy ghenootsaeckt putten te graven / daer wy wel water bequamen/ maer brack-achtig/ en niet heel goet om drincken/ want wy achten/ dat hier door namaels de roode loop ghecauseert is geweest. Op dit Eylant zijn menighte van vette Bocken die beter van smaeck zijn / als op eenige andere plaetsen / dan zijn om de scherpte van het lant/ ende de moepelicke wegh qualijck om te vangen/ voor al-eer de weghen bekent zijn/ en men de

prac-

practijck heeft; alsdan men met troupen van 25. ende 30 mannen te gelijck upt gaende/ genoegh bekomen kan. Schild-padden van 2 a 3 voet groot zijn hier veel/ als het in de tijt is/ dat sy by nachte upt der zee aen lant komen/ om haer Eyeren in het zant te begraven/ die vande Sonne uptghebroept worden / het welck geschiet vande maent Augusto, tot in Februario, alsdan sy voort in zee blijven. 't En is geen quaet eten / en inde smaeck meer vis als vlees ghelijck. De wijfkens vande Schild-padden hebben Eyeren / die mede niet quaet van smaeck sijn. Voort isser veel groote en schoone vis/ die men met hoecken aen de klippen vanght/ en dat so overvloedig/ dat ons geheel scheeps-volck daer aen genoeg hadde. Dit Eylant is onbewoont/ dan eens 's jaers komt hier eenig volck van S. Lucia, die de Schild-padden vangen / om traen daer af te branden/ ende de Bocken slachten / daer van sy de vellen in Portegael senden/ en het vlees na S. Lago brengen/ tot provisie van Schepen / ende Kasteelen / die nae Brasil willen. Van vruchten zijnder geen / dan eenighe wilde Vijgh-boomen/ die hier en daer te lantwaert in staen / ende veel Colochintis Sylvestris anders is het gantsch dorre / principalijck/ als het bupten den regen-tijt is / ghelijck doen wy hier waren. De regen-tijdt is van Augusto tot Februarium, maer is geen vaste regel.

1623. Iulius.

Het Eylandt S. Antonio is bewoont van Swarten / die met vrouwen ende Kinderen ontrent 500 sterck sijn. Het heeft veel Bocken/ daer sy van leven gelijck de ander Eylanden/ ende daer valt oock eenigh Cattoen. Aen de zeekant is een Bogaert van Orangie-Appelen ende Limoenen / daer men ontrent de 50000. soude konnen krijgen/ als sy rijp zijn. De Swarten zijn geneyght/ om met vrientschap te handelen / ende voor kleyne snupsterpe laten sy de Appelen/ en Limoenen plocken. Verckens/ Schapen/ Hoenderen/ en ander vee hebben wy hier niet vernomen. In zee komende/ ontmoeten wy de wint heel Oostelick/ so dat wy niet boven Z. ende Z. Z. O. konden zeylen.

Den 26. met den dage sagen wy dry zeylen te loefwaert/ die wy gaerne souden versproken hebben / maer also de selve haer cours bleven houden / hebben wy die verlaten.

Den 27. 's avonts verviele wy by weste S. Iago, so dat wy Isla de Majo niet konden bezeylen. Wy wenden het weder t'Zeewaert/ hopende met de een / oft ander slachboegh boven S. Iago te gheraken / ende leyden het te middernacht over naer de wal toe. Dit geschiede door faute van de Stier-lieden / die op de middagh hooghte genomen hebbende/ aen de Heer Admirael verklaerden/ niet mogelijck te zijn om boven S. Iago te zeylen/ waer op wy dragende gehouden hadden/ anders souden wy Isla de Majo eensloefs bezeylt hebben.

Den 28. 's morgens zijn wy dicht by 't lant gedaeght/ maer bevonden meer verloren/ als gewonnen te hebben: wy wenden weder t'zeewaert/ en op de middagh wederom na de wal toe/ daer wy op den avont by quamen/ maer konden niet boven zeylen/ also eenige schepen te verre inde lye waren/ waerom de Heer Admirael een schoot liet schieten / dat de loefwaerste schepen souden afkomen.

Den 29. met den dage misten wy 3. Schepen van de Vloot/ Delft, Orangien en den Arent, waerom by den Raet goet gevonden wert / datmen van daegh ende morgen alle devoir soude doen/ om by Zuyden S. Iago Isla de Majo aen te doen/ om de 3. voorsz Schepen aldaer te vinden/ ende soo het selve door contrarie wint niet wesen wilde/ datmen alsdan met de Vlote naer Sierra Leona soude loopen en de Schepen aldaer verwachten. Wy hadden desen dagh veel stilten/ en variable wint.

Den

1623. Den 30. ende 31. hebben naerstigheydt gedaen om Isla de Majo te beseylen/ ofte in 't vaer-water van de andere Schepen te komen.

Augusᵗ. Den 1. Augustus 's morgens bevonden wy de 3. voorsz. Schepen dichte by ons/ die met een Z.O. ten Z. cours van Isla de Majo in ons vaer-water verval-len waren. De Vice-Admirael rapporteerde aen de Heer Admirael/ dat sy aen Isla de Majo geen Schepen gevonden hadden/ en dat sy daer ontrent 70. Ton-nen zouts inghenomen hebbende/ om de groote barninghe uyt het zout-halen gescheyden waren/ ende soo haer cours datelick verbordert hadden.

Den 2. een doorgaende Noord-noord-ooste wint.

Den 3. 's morgens de windt als vooren / op de namiddagh stilte / ende te-gen de nacht een Zuyd-zuyd-weste wint/ de cours om de Oost.

Den 4. de hooghte 11. graden en een half/ de wint Zuyd-west.

Den 5. heeft het den gantschen dagh continuelijck gheregent: de wint was West: de cours om de Zuydt.

Den 6. wint ende cours als vooren. Upt de continuele regen/ ende het onge-mack/ dat ons volck hier leden/ als oock/ door dien het water/ dat wy aen 't Ey-lant S. Vincent in-genomen hadden/ brackachtigh bevonden worde/ soo is de

Roode-loop. roode-loop inde Schepen ontsteken/ die in Sierra Leona seer toegenomen heeft/ waer door veel volcx van 't leven berooft is. Van dese sieckten is van daegh overleden Cornelis Roor, Commies op 't Schip de Eendracht.

Den 7. kreghen wy veranderingh van water / ende wierpen gront op 15. vademen: wy liepen Oost ten Zuyden aen / recht in de wal / tot op 8. vade-men/ daer wy het inde voornacht setten.

Den. 8. 's morgens sagen wy 't landt/ 't welck hem slecht/ ende laegh ver-toonde / daer uyt wy bevonden / dat noch een groot stuck by Noorden Sierra Leona waren / en stelden daerom ons cours met een Zuyde windt Oost-zuyd-oost aen.

Den 9. de windt Zuyd-zuyst-west / ende also de stroom om de Noord liep/ ende met laveeren weynigh voordeel te doen was / hebben wy 't gheset op 10. ofte 11. vademen.

Den 10. 's nachts de wint Westelijck loopende / zijn onder zeyl ghegaen/ maer avanceerden weynigh / soo dat wy weder ten ancker quamen. Op de middagh de koelte uyt de Westelijcker handt wackerende / zijn wy weder onder zeyl gegaen / ende liepen Zuyd aen / dicht by de windt/ passerende over een drooghte van 4. ende 4. en een half vadem water / 't welck ontrent een half uyr geduerde. Teghen den avont passeerden wy noch een drooghte van 7. vadem water / ende saghen doen het hooge lant van Sierra Leona Zuyd ten Oosten van ons/ daer wy in de voornacht ten ancker quamen.

Komen in Sierra Leona ten ancker. Den 11. zijn wy met de Vloot op de Reede van Sierra Leona ten ancker ge-komen. De Vice-Admirael is met eenige Boots datelijck na landt gevaren/ om na een plaetse te sien / daer men het Jacht de Windthondt, 't welck seer leck was / soude moghen setten / om te verdubbelen / ende na de waterplaetse ver-nemen: weder komende / bracht eenige Swarten mede / die begeerden te sien wat Schepen wy waren/ daer voor eenige van ons volck aen lant in Ostagie waeren gebleven.

Den 12. is het Jacht de Winthont aen strant geset / om het welcke spoede-lijck te verdubbelen/ yeder Schip twee Timmer-lieden gesonden heeft. Oock zijn de Cuypers aen landt gesonden / om nae hoepen uyt te sien/ die wy groot ghebreck hadden.

Den

Den 13. wilden de Swarten niet consenteren/dat onse Boots aen lant souden komen/ voor sy gecontenteert waren / waerom den Heer Admirael eenige Swarten/ die aen boort quamen/ wel ghetracteert heeft/ende een vereeringhe van twee staven Ysers / eenigh linnen / ende andere snuysterye voor des Koninghs broeder/ ende de Capiteyn van 't Dorp aen landt gesonden heeft. Hier mede waren de Swarten te vreden/dat wy soo veel hout/ Limoenen/ende water van lant souden halen als wy begeerden. 1623. Augusti.

Den 14. is des Koninghs broeder/ ende de Capiteyn van't Dorp den Heer Admirael/ nae dat sy hem te voren van haer komste veradverteert hadden/ aen boort komen besoecken. Sy vereerden aen den Heer Admirael een Olyphants-tant/ met eenige Hoenderen/ waer voor sy wel getracteert zijn/ ende met eenighe kleynigheden beschoncken. Des Koninghs broeder was gekleet met een Legatuur pack/op sijn Hollants ghemaeckt/ met blaeuwe koussen/ ende roode muylen. De Capiteyn hadde sijn ghewoonlijck habijt aen/ ende scheen seer op sijn reputatie te staen.

Den 15. hebben onse Boots/by Oosten de Reede/in een Rivierken/meer als 120000 Limoenen gehaelt. Van daeg is 't geschiet/ dat eenige Maets van 't Schip de Eendracht sekere Noten hebben vinden legghen / van ghedaente als Noten-Muscaten/ maer wat puttiger / waer van sy de keerne ghegeten hebben: aen boort komende / wert een van haer subytelijck uyt het leven geruckt/ die van 't fenijn blaeu uytgeslagen is / waer door de andere bequame remedie teghen 't fenijn ingenomen hebbende / 't perijckel ontgaen zijn. De Heer Admirael heeft het volck laten waerschouwen / ende deselve Noten door de Vlote vertoonen.

Den 16. is in den Raedt goet ghevonden/ datmen van hier t'zeyl gaende/in passant/het Eylant Annabon soude aendoen/also wy niet water genoeg konden inneme/om sonder eenige water-plaetse aen te doen/inde Zuyd-zee te geraken.

Den 17. bevontmen dat het water met het laetste quartier soo veel niet viel/ datmen aen de kiel van't Jacht konde komen om te verdubbelen/oock so wies het water soo veel niet / datmen het Jacht vlot konde kryghen / waer door de Timmer-lieden verhindert zijn/ ende 't werck heeft moeten blijven staen.

Den 18. 19. 20. ende 21. is alle neerstigheydt ghedaen om 't Jacht vlot te brengen/ maer hebben niet geeffectueert.

Den 22. is het Jacht met Cabels vande gront ghewonden / ende datelijck naer 't Schip de Griffioen toegebracht / om overgehaelt te worden.

Den 23. konde men het Jacht om de leckheyt qualijck boven houden/ende soo is met het selve te stoppen/ den gantschen dagh verloopen.

Den 24. is tot Commies op 't Schip de Eendracht, ghestelt Pieter Claesz Slacht, Commies op 't Schip de Hope, in wiens plaetse gestelt is Nicolaes van Waerthuysen, Assistent.

Den 25. hadde 't Schip Mauritius by na verongeluckt gheweest / door dien de spygaten in het krengen van't selve Schip waren vergeten te stoppen/waer door het water soo sterck inghelopen was / dat sy al 7 of 8 voeten water in 't Schip hadden / aleer sy sulcx gewaer werden.

Den 26. ismen doende geweest met het Jacht te verdubbelen.

Den 27. hebben wy't jacht weder moeten opheven/door dien de mast begost te barsten/anders souden wy desen dagh gantsch klaer geraeckt hebben.

Den 28. is Iacob Adriaensz van Duyn, Capiteyn/ende Schipper op 't Schip Mauritio, overleden.

1623. Den 29. is de selve Capiteyn/gheaccompagneert met alle de Officieren van de Vlote/ende een Compagnie soldaten/aen landt eerlijck begraven. 's Avonts is op 't Schip Amsterdam overleden Ioannes Aleman, Secretaris.

Augustus. Den 30. is Pieter van Weely, Secretaris ende Commies op 't Schip Amsterdam, overleden.

Den 31. is de voorsz van Weely, geaccompagneert van de Heer Admirael; ende alle de Officieren/ ende een Compagnie Soldaten/ dicht aen de water-plaetse begraven.

Septem. Den 1. September is tot Capiteyn/ ende Schipper op 't Schip Mauritio, in plaetse van Iacob Adriaensz. die overleden was/ gestelt Pieter Hermansz. Slobb, schipper op 't Schip de Hoop: in wiens plaetse tot Schipper op de Hoop is geordineert Salomon Willemsz. Schipper op 't Jacht de Hase-wint, en in plaetse van dien tot Schipper op 't Jacht de Hase-wint, Ewout Ewoutsz. Opper-stierman op 't Schip Mauritio. Oock wert beslotē/dat de 3. persoonē van 't Schip Over Yssel, gemerckt sy haer seer wel droegē/voortaē op gagie soudē gestelt wordē.

Den 2. heeftmen/ om het onstuymigh weder/ ende ghewelddighen reghen/ niet sonders konnen verrichten.

Den 3. is men besig geweest alles klaer te makē/om op morgē t'zeyl te gaē.

Scheydē van Sierra Leona. Den 4. zijn wy met een Zuydelicke wint van Sierra Leona in Zee geloopen. Sierra Leona is een gebergt op 't vast lant/op de Zuydt-zijde van de mont van een Rivier/die op de West-zijde van Africa in zee valt. De Reede/daer men gewoon is te anckeren/leyt op de Noorder-breede van 8 graden ende 20. minutē.

Beschrijvinghe van Sierra Leona. Sierra Leona is seer hoog/twee/ende drie-dobbel lant/dight met boomen beset/ ēn ligt om te bekennē voor die van de Noord komē/om datmē daer ontrent geē so hoogh lant op de Cust ontmoetet/voor al eer men by Sierra Leona komt. Het heeft een ongeloofflijcke meenichte van Limas boomen ('twelck een specie van Limoenen is/ van smaeck/ende couleur als de gemeene Spaensche Limoenen/ maer wat kleender) int wilt wassende/daer van men/als men met de Swarten veraccordeert is/soo veel mach halen/ als men begeert. Wy waren hier in de tijdt/dat de Limas seer schoon stonden/en wy haeldender meer voor onse schepen als wel nut was/ om dat door het onmatigh eten van de selve/ ende het vuyle ongesonde weder/de roode loop/die al van te vorē in onse Schepē was/ terwijl wy hier lagen/seer toegenomen heeft/soo dat wy van den 11. Augustij, tot den vierde September, twee-en-veertigh Mannen uyt de Vloote verloren. Palmijt-boomen zijnder veel/oock eenige/doch weynige Ananassen. Wy hebben ons alhier wel voorsien van brant-hout/ en van balcken die om de goede gelegentheydt seer wel te bekomen zijn / oock van hoepen / daer mede wy onse vaten verstelt hebben. Voor de Reede vintmen een afwateringe van seer goet water / het welck seer licht om halen valt / alwaer men de naem van Françoys Draeck, ēn andere Engelschen/ die voortijts dese Reede besocht hebben/ op de klippen vint gehouwen staen. Ontrent een mijl van de mont deylt haer de revier in twee armē/de haer wijt te lande waert op streckē/waer in haer allengskens veel aderen vergaderen. De oevers vande voorseyde armen zijn aen alle kanten/ tot diep inde Riviere/ met boomen beset / so dat men schier nergens te lande kan komen. Aen de Noort-zijde vande rivier zijn wy mede geweest/ daer wy geen ververschingh bekomen hebben / en alsoo de Swarten van dese Noort-zy daeghlijcks met de Portugesen frequenteren/en men perijckel loopt/ van door de selve overvallen te worden/so is gantsch ongeraden/ dat men/om ververschingh te hebben/ sigh daer nae toe begeve.

De

Den 5. de windt noch al Zuydelick: op den avondt de hooghte 8 graden en 50 min. soo dat wy gisten een halve graet door de stroom verloren te hebben. 1623.

Den 6. de wint Westelijck / de cours om de Zuyd. Septemb.

Den 7. verspraken wy 't Jacht de Wint-hont, daer uyt wy verstonden/ dat het meer als twee duysent steeck waters in een quartier most pompē/en hadde daer-en-boven vrees dat het sijn Gallioen verliesen soude/de wint Westelick.

Den 8. ende 9. de wint Zuydelijck/de cours om de Oost.

Den 10. hadden wy Cabo de Monte Noord-Oost van ons. Ontrent dese tijt is de Admirael in een sware sieckte gevallen / die hoe langhs hoe meer toe ghenomen heeft.

Den 11:12:13:14:15:16:17:18. tot den 28. de wint al Zuydelick / de cours om de Oost / somwijlen om de West. Hoe wel het gheduerigh loopen vande stroom om de Oost inde bocht van Guinea voor ontwijffelick gehouden wort/ soo hebben wy evenwel sulcx niet bevonden/want onse bestecken met de Caerte meest accordeerden.

Den 29.'s morgens sagen wy't Eylant S.Thome voor uyt leggen/daer wy niet boven konden zeylen / soo dat wy 't dragende hielden om daer by Oosten om te loopen. Hier bevonden wy hoe veel de geheele Vlote door 't Schip den Arent in haer reyse verkort was / nae het welck/ in de lye zijnde/ wy alle dagen een groot stuck hadden moeten af-komen / anders souden wy niet alleen boven't Eylant S. Thome gheloopen/maer buyten twijffel Annabon van by Westen aen-gezeylt hebben/ 't welck ons wel een maent tijts in de reyse soude geprofiteert hebben. De Oost-hoeck van S. Thome gepasseert zijnde/ sagen wy eenighe schepen op de Reede / die ons dochte/ dat buyten schoot van't Casteel lagen / waerom de Heer Admirael met de twee veroverde Prijsen daer op een aenslagh dacht te maken/om die onversiens te bemachtigen/maer soo de wint ondertusschen gingh leggen/ende calm-stil werdt/is den aenslagh achter ghebleven. Wy dreven den gantschen naer-middagh in stilte. De Vice-Admirael geraeckte op vijf vademen daer hy het sette.

Den 30.'s morgens was de Vlote onder de wal by den anderen / ende stelden doen ons cours met een Z.W. wint na Cabo Lopes Gonsalvo.

Den 1. October met den dage sagen wy Cabo Lopes, 't welck wy niet bezeylen konden/ maer vervielen wat Noordelijcker/soo dat wy by na den gantschen dag met laveeren over-brachten/al eer wy ten ancker quamen / maer de Schepen/ Orangien, ende den Arendt, die te verre in de lye waren / konden de Reede desen dagh niet bekomen. Des Admiraels Chaloupe is/so haest wy geset waren/na lant geroept/ om nae 't versch water te vernemen/die weder-komende/ een galey-vaetken water aen boort bracht/ welck water gantsch troubel / en ondrinckelijck was. de Heer Admirael/ die alhier expres ghekomen was/ om de Vlote van water te versorghen / wetende dat de Guineesch-vaerders alhier haer water ordinaris innemen / heeft den Raedt vergadert/ alwaer eenige ghecommitteert zijn / om het water te besichtighen / die weder komende/rapporteerden/ dat het Water/ 't welck de Guineesch-vaerders aen Cabo Lopes innemen/nu ter tijt was weynig vuyl/stinckende/ende onbequaem om te ghebruycken/ waeromme besloten/ datmen noch den aenstaende nacht met de Vlote soude vertrecken/ om te sien / oft wy Annabon mochten bezeylen. Wy verstonden van de Swarten dat de Peerl van Coppenhaghen, daer op Roelandt Crappee commandeerde / den 20. Augusti alhier ghearriveert / ende den 6. September vertrocken was / ende dat den Gouden leeuw uyt Indien October.

aldaer

1623. aldaer ghekomen was primo Julij / ende vertrocken den 6. des selvighen Maents. 's Nachts zijn wy met een Zuyde wint in Zee gesteken.

October. Den 3. hadden wy de slagh-boegh teghen / soo dat meer als een mijle by Noorden Cabo Lopes vervielen.

Den 4. hadden wy de slagh-boegh mede / maer de stroom sette ons om de Noort / soo dat wy de Caep niet bezeylen konden. Wy hielden over / ende weder tot naer de middagh / doen wy een groote slagh-boegh kreghen / daer mede wy West ten Noorden aen recht nae de Caep liepen. Op den avont is 't Schip Amsterdam ontrent drie vierendeel van een mijl West ten Zuyden van de Caep wesende / op een drooghte vervallen / veranderende subytelijck van 2½ a 3 vadem zandt-gront. Wy wierpen het strackx over staegh / om van de gront te geraken / 't welck niet en ghelucte / en soo het Schip de Eendraght mede op de selve drooghte vast sat / dies heeft de Heer Admirael een schoot laten schieten / om de andere Schepen te waerschouwen / die terstondt met haer Boots / en Chaloupen / met anckers / en touwen het Schip Amsterdam te hulpe gekomen zijn / en met groote moeyten om des strooms wil een Ancker achter uyt brachten / waer mede het Schip / het gheschut verset zijnde / van de gront gewonden is / en vlot gebracht. Terwijl men noch doende was om het schip in meerder diepte te brenghen / soo is de Cabel / daer aen het schip gheanckert lagh / door misverstant los ghemaeckt / daer door het op een nieu weder tegen de gront ghedreven is / en dat met meerder perijckel / als van te vooren / maer door naerstigheydt van de Capiteyn is het haest gheremedieert en van de gront ghewonden. 't Schip de Eendracht hadde een Worp-ancker uytgebracht / daer mede het lightelijck van de gront raeckte / soo dat wy geen moeyte daer mede en hadden / maer de meeste schade die wy leden / was in de Heer Admirael / die nieulijc van sijn sieckte opgestaen zijnde / door grooten yver hem in dit accident boven op 't schip vertoonde / waer de lucht hem soo bevangen heeft / dat hy na die tijdt alle sijn kracht allenghskens begost te verliesen.

Den 5 hebben wy door contrarie wint gantsch niet konnen avanceren. De Schepen Hollandia ende de David, hebben yeder een ancker verlooren.

Den 6 deden wy ons best om de Caep van Lopes te beseylen / om dieswille de Heer Admirael verstaen hadde / dat aldaer / behalven het water / dat onbruyckelijck bevonden was / men gelegentheydt hadde / om putten te graven / daer in men goet water bekomen konde.

Den 7. is de Vlote ten tweede male aen Cabo Lopes ten ancker ghekomen / maer de Vice-Admirael / Orangien, eñ 't Jacht kondẽ de reede noch niet beseylen. De Capiteyns die aen lant gesonden waren / om putten te doen gravẽ / rapporteerden aen de Heer Admirael / dat het water / 't welck den 2. deses onbruyckelijc bevonden wert / so gewossen was / dat men bequaemheyt hadde / om onse geheele Vlote van water te voorsien / sonder datmen putten behoefde te graven.

Den 8. is de Vice-Admirael met het Jacht op de reede gekomen.

Den 9. is het schip Orangien niet wijt van de Vlote gheanckert / de Heer Admirael gaf ordre dat de Boots nae 't Schip Orangien souden varen / om sijn leghe vaten in te nemen / die sy met water wederom souden aen boort brenghen / om dat na het selve Schip geen wachten soude wesen. Oock werdt den Raet vergadert / alwaer besloten is / dat men 3½. pont broodt tot rantsoen aen yeder man ter weke soude uytdeylen. Noch wert geresolveert / gesien zijnde de indictien tegens Meester Iacob Vegeer, Opper-Barbier op 't Schip Mauritio, van verscheyde persoonen door sijn Medicamenten van kant gheholpen

te

te hebben/dat men deselve Meester Jacob tot scherper examinatie soude stellen. 1623.

Dē 10. was de wint so scherp/dat niet geraden was met de Schepen onder zeyl te gaen: Octob.

Den 11. is met advijs vande Opper-Stierlieden by den Raet goet gevonden/dat het Schip de Hope ende de Wint-hont beproeven souden/ of sy met laveeren / ende behulp van 't getye de Caep mochten passeeren: want alsoo de Scheurbuyck in onse Schepen begost toe te nemē/waer door ons volck hoognoodig met Orangie-appelen/en andere ververschinge diende gesterckt te wesen/al eer men met de Vlote naer de strate van Le Maire konde oversteken/ soo wenden wy alle middelen voor/ om boven de Caep de Lopes te geraken/ en het Eylant Annabon te bezeylē. Op den avont heeft het Schip de Hope een schoot geschoten/tot een teken dat het de Caep gepasseert was. Wy souden oock een Chaloupe buyten de hoeck/die op't gety acht gaf.

Den 12. met den dage is de Vlote met een Z. wint onder zeyl ghegaen: de Chaloupe die op het gety acht gegeven hadde / rapporteerde aen de Heer Admirael dat sy geen keeringh van stroom vernomen hadde / maer dat de stroom gestadigh om de Noord liep. Tegen de middag liep de wint Z.W. ten Z.daer mede wy 't overleyden / ende kregen op den avondt de Caep Noord-oost van ons. De Vice-Admirael ende Schout by nacht / als Ghecommitteerde / van weghen de Heer Admirael / tot examinatie van Meester Jacob, Barbier op 't Schip Mauritio, hebben met vriendelijcke ende schoone woorden den selven tot vry-willige belijdenisse gesocht te induceren/maer so hy alles obstinatelijck ontkende/zijn sy tot de torture gekomen/en hebben hem 6. van de swaerste kamers aen sijn naeckte lijf doen hangen/daer van hy so weynigh werck maeckte/ dat hy de Heeren stoutelijck aenseyde/ dat sy met hem souden handelen/ soo als sy 't verstonden. Hier door dachten de Heeren datter eenighe Duyvelsche konsten onder moesten schuylen/en belasten hem naeckt te ontkleeden/ende vonden alsdoen op sijn borst in een sacxken hanghen een Slanghen-vel / met een Slangen-tongh. De Heeren hebben hem neerstigh doen bewaren/ende desen dagh de sake daer by laten berusten. Stroomē geduerigh om den Noordt.

Den 13.'s morgens lagen alle de Schepen van de Vlote ontrent anderhalf mijl by Z. Cabo Lopes geanckert/ uytgesondert het Schip Amsterdam, dat by avonture in een dwers-stroom gheraeckt was / so dat het de plaetse daer 't de andere Schepen geset hadden/niet heeft konnen bezeylen. De Vice-Admirael siende dat het Schip Amsterdam door de stilte hoe langs hoe meer verloor/ ende dat het binnen korten tijt uyt het gesicht soude raken / heeft sijn Ancker gewonden en is door de wint met de andere Schepen na de Heer Admirael toegeloopen/so dat wy ten derde male op de Reede van de Cabo Lopes ten ancker ghekomen zijn.

Den 14. hebben wy door contrarie windt niet konnen onder zeyl gaen.

Den 15. is inden Raet goet gevonden/datmē soude onder zeyl gaen/so haest de wint dienen wilde/ om West/ ofte Zuydelicker als W. aen te gaen.

Den 26. was de wint Z. W. daerom wy bleven legghen. De Vice-Admirael/ ende Schout by nacht zijn desen dagh weder besigh geweest/ met de examinatie van Meester Jacob, Barbier op 't Schip Mauritio te eyndighen: als dese boven op de Compange ghevanghen sittende/ by den Provoost ontsloten wert/die hem beneden soude brengen/is hy met beyde de armen ghesloten van de Compange in zee gesprongen/van meeninge om hem-selven te verdrincken/ maer een Trompetter van 't selve Schip is hem datelijck nae ghesprongen/

1624. Octob.

't Jacht met twee Chaloupen / loopen aen Isla de Rolles.

die terstont zijn best dede om de voorsz Meester Jacob met gewelt boven water te houden/dan ten soude niet geholpen hebben/want Meester Jacob niet doende als water in swelghen/ socht den Trompetter te belemmeren/ om met hem te gelijck te gronde te gaen/ten waer noch een ander toegesprongen hadde/die doen beyde hem so lange boven water hielden/tot dat de Chaloupe haer is komen halen: tot sijn selven gekomen zijnde/heeft hy buyten pijne vrywilliglick bekent/dat hy Meester Jacob Vegeer gheboren te Leuven, van Spaensche Ouders/ ende Licentiaet in de Medecijne/ 7. persoonen deser Vlote met wille/ ende voor-bedachte raedt/door oorsake/dat sy in haer sieckte hem wat te lastigh vielen/ende hy in korten tijt daer van begeerde ontslagen te wesen/van 't leven berooft heeft / ende dat hy/soo haest hy eenighe treffelijcke cure soude betoont hebben/aen de Heer Admirael de Tafel van de Cajuyt soude versocht hebben/ ende soo verre het selve hem afgeslagen wiert/ dat hy alle middel soude aengeleydt hebben/ om de Heer Admirael/ Vice-Admirael/ en de andere voornaemste Officieren/die hem hier in souden tegen geweest zijn/te vergeven. Hy verklaerde oock/ dat hy al voor langhe van sin was gheweest / met de Duyvel in compact te treden/ maer dat de duyvel hem noyt heeft willen verschijnen/ wat moeyte hy daer oock toe gedaen heeft/en dat hy noch eenmael/geduerende sijn gevangenisse/gepooght heeft hem selven het leven te benemen/en dat door een kussen op sijn mont te leggen/ om hem selven te smoren/ maer dat het hem misluckt was. Hy werde noch ghesuspecteert van andere sware feyten/ maer de Heeren vonden goet om sijn groote swackheydt/dat men het met dese sijn vrywillige bekentenisse soude laten berusten.

Den 17. is by den Raedt/ die overmits de sware sieckte van de Heer Admirael/op 't Schip Delf vergadert was/sententie gepronunceert tegens Meester Jacob Vegeer.

Den 18. zijn wy met een Zuyden-wint onder zeyl gegaen. Desen morgen is de voorschreven Meester Jacob met een byle op 't Schip Mauritius onthalst. 's Nachts hadden wy een doorgaende koelte uyt den Zuyden.

Den 20. 's morgens hadden wy 't Eylant S. Thome in 't gesicht. Om datter om dese tijt weynigh apparentie was/om het Eylant Annabon te bezeylen/ en groote vreese was/dat de scheurbuyck/die in alle Schepen ontsteken was/ lichtelijck de overhant soude nemen/soo wert by den Heer Admirael goet ghevonden/dat het Jacht, ende twee Chaloupen aen Isla de Rolles soude varen/ een Eylandeken legghende aen de Z. W. hoeck van S. Thome, om nae een goede Reede voor de Schepen uyt te sien/en te vernemen/of daer sodanige quantiteyt Orangie-Appelen te bekomen was/ als wy tot ververschinghe van de Vlote van nooden hadden. Den 21. hadden wy de slagh-boegen teghen/soo datter met zeylen niet geavanceert wert.

Den 22. is de Vice-Admirael met het Jacht/eñ twee Chaloupen na Isla de Rolles gegaen/ loopende tusschen Isla de Rolles, ende S. Thome door/om na een goede reede voor de Schepen uyt te sien/die ondertusschen op de lye lagē/wachtende na het bestemde teken/dat een van de Chaloupen met een vlagge soude af komē/om haer op de Reede te leydē/maer en vernament niet voor op dē avont/ doen men het Jacht/ende de twee Chaloupen achter Isla de Rolles sach uytkomē/hebbende Isla de Rolles achter om gepasseert die de Schepē doē inwachtē.

Den 23. heeft de Heer Admirael/uyt de Vice-Admirael verstaen/'tgeen hem op gisteren wedervaren is/ dat sy aen Isla de Rolles geweest hadden/ maer seer weynig Appelen gevonden/door dien het te laet in 't jaer was; dat sy onder Isla

de

de Rolles 7.6.5.4. en een half vadem water bevonden hadden / maer klippighe gront en quaet om te anckeren/ waerom door de Vlote ongeraden dacht te wesen aldaer te setten/ door diender gantsch geen ververschinge te bekomen was. De Heer Admirael de sake verstaen hebbende (de wint contrarie zijnde/ om Annabon aen te doen) heeft de Predikant belast een predicatie voor 't volck te doē/ ende haer te vermanen/ om Godt den Heer de sake te bevelen/ ende hem te bidden/ dat hy haer in gesontheydt wilde bewaren/ ende een goet succes op de Voyagie verleenen/ also alle mogelijcke naerstigheyt om eenige ververssch-plaetse aen te doen/ by de Overheyt gebruyckt was. Dan daeg hebben wy ons kours om de West gestelt/ om in de Zuyd-Ooste winden te geraecken. 1624. Octob.

Den 25. 's Nachts hebben wy wederom ghewent om niet op S. Thome te vervallen. 's Avonts lagh Isla de Rolles O.Z.O. van ons vier mijlen.

Den 26. ende 27. deden wy ons devoyr/ om de Zuydt te krijgen.

Den 28. avanceerden al om de Zuydt/ alsoo ons de slagh-boeghen vorderlijck waeren.

Den 29. naer de middag sagen wy 't Eylant Annabon W. ten Z. thien mijlen van ons. Het is grootelijcx te verwonderen/ dat doen alle middelen aen wendē om Annabon te bezeylen/ wy ganschelijck niet konden effectueren/ ende dat wy/ doen alle hope om het selve te krijgen/ verlooren was/ tegen wil/ eñ danck in 't gesichte van 't selvige geraeckt zijn/ waeromme by den Raet geresolveert wert/ datmen soude de kours na het selve Eylant stellen/ eñ aldaer 3. of 4. dagen te blijven leggen om de Vlote van water/ en Orangie-Appelen te voorsien/ also men oogen-schijnlijck merckte/ dat Godt de Heer ons daer ter plaetse/ als metter hant wilde leyden/ om de Vlote van het aenstaende perijckel/ het welck haer door de scheur-buyck over 't hooft hingh/ te bevryden/ ende te verlossen.

Den 30. 's nachts zijn de meeste Schepen op de Reede van Annabon gearriveert.

Den 31. met den daghe is Cornelis Jacobsz, ende de Fiscael door last van de Heer Admirael aen lant gegaen/ die met een vree-vaen ontfangen werden ende accordeerden met de Gouverneur/ genaemt Antonio Nunes de Matos, dat mē met de inwoonders in vrientschap soude mogen handelen/ ende so veel water/ ende appelen halen/ als wy selver begheerden/ ende dat wy oock Soldaten tot onser defensie aen de water-plaetse mochten brenghen/ sonder dat sy eenighe overlast/ ofte schade aen de inwoonders soude doen. Ondertusschen zijn alle de ander Schepen op de Reede ghekomen/ en heeft doe de Heer Admirael ('t rapport van lant verstaen zijnde) gheordineert/ dat de Schout by nacht met 100 Soldaten/ ende alle de Boots aen de water-plaetse soude gaen/ om aldaer volkomen ordre te stellen/ dat de Boots het water sonder perijckel mochten innemen. De Vice-Admirael was ondertusschen aen lant by den Gouverneur gegaen/ doch sonder Soldaten/ om dat de Gouverneur sulcx in geenderley wijse en wilde consenteren ende stelde aldaer ordre/ om met de inwoonders te handelen/ 't welck desen dagh niet wel heeft konnen geschieden/ om dat de inwoonders met haer vee Boschwaert in ghevlucht waren. De Chaloupen quamen op den avont wederom/ brengende water ende menighte van Appelen.

Den 1. November hebben wy aen lant voor zout ontrent 40. Verckens/ ende eenige Hoenderen geruylt. Novemb.

Den 2. ende 3. hebben wy noch doende geweest om water ende Appelen te halen/ ende met de inwoonders te ruylen. De Vice-Admirael is van dage met meer andere Officieren aen lant geweest/ ver-eerende aen de Gouverneur een present/

1623. preſent/ waerdig ontrent 300 gulden / waer mede de Gouverneur ſeer qualijck gecontenteert was/ om dat ons volck de Swarten aen de water-plaets eenighe overlaſt gedaen hadden met de Hoenderen/ende anderſints te rooven/ ſoo ſcheelde het ſeer weynigh/ of hy ſoude de Vice-Admirael/ en de andere Officieren al t'ſaem aen lant vaſt ghehouden hebben / dan alſoo ſy op ſijn woort haer vertrout hadden/was hy te vreden/dat ſy ſouden vertrecken/haer waerſchouwende/dat ſy voortaen haer vyant ſoo lichtelijck niet ſouden vertrouwen/ naer dien hy middel hadde haer in 't geberghte gevangelick te houden/ alwaer 't de Vlote noch eens ſoo veel machts hadde/en ſo ſijn ſy noch met vrientſchap gheſcheyden. Het is groot wonder dat de Vice-Admirael/en Cornelis Jacobſz, met meer ander Officieren ſoo ſlechtelijck aen lant begeven hebben/alwaer ſy niet beſonders te verrichten hadden/betrouwende op het woort vande Portugeſe Gouverneur/die nochtans om de inſolentie van ons volck aende waterplaets (die met ooghlupkinge van onſe Officiers aldaer getolereert wert) oorſaeck genoeg hadde/om haer al t'ſamen vaſt te houden / en 't playſier van aen landt te gaen/dier te verkoopen: dan den Gouverneur is te prijſen/dat hy ſijn woort en belofte ſoo trouwelijck gehouden heeft. Aen dit Eylant zijn 2. van ons volck overgeloopen/de een was een Spangiaert, en de ander een Grieck/die beyde uyt Turckſe Zee-roovers op onſe Schepen waren over-gekomen.

Novemb.

Gaen t'zeyl van Annabon

Den 4. zijn wy met een Z. ten W. wint van Annabon t'zeyl gegaen. Annabon is een Eylant/leggende op de hooghte van 1⅓. graed by Z. Equinoctiael/ (te weten het Noord-eynde/ alwaer de reede/ ende het dorp is) groot ontrent 6. mijlen in't ronde: het is heel hoogh lant/en bewoont van Swarten/die ontrent 150. in't getal zijn/ behalven Vrouwen ende Kinderen/ die het getal van de Mannen verre excederen. De inwoonders zijn onder ſubjectie der Portugeſen/ ende hoe-wel daer ordinaris niet meer als 2. oft 3. Portugeſen op het Eylandt zijn/dieſe gouverneren / ſoo houden ſy nochtans de ſelve in ſulcke onderdanigheyt/ dat het te verwonderen is/ende ſo daer yemant is die miſdoet/ die wort ſtrackx naer het Eylant S. Thome verſonden/'t welck de meeſte ſtraffe is / die ſy de Swarten aen doen / ende daer ſy oock meeſt voor vreeſen. Het Eylandt is ſeer overvloedigh/ ende vruchtbaer van fruyten/als Bananas, Ananaſſes, Coquos, Tamarindas, Suycker-riet / ende Patatas, maer 't principaelſte ende 't ghene de Schepen / daer komende / meeſt van doen hebben om te ververſchen/ zijn Orangie-Appelen/die aldaer in ſoo grooter abondantie vallen/ dat wy in de vier daghen tijdts / die wy hier laghen / over de 200000 Appelen aen boort gekregen hebben/ ſonder die gene die aen lant van 't volck gegeten/ ende vernielt zijn / ende noch waren/ nae 't ſegghen van de Gouverneur / de meeſte Appelen by verſcheyde Schepen ghehaelt : de Appelen zijn goedt van ſmaeck / niet heel ſuyr / noch heel ſoet / ende zijn groot / vol van ſap / jae daer zijnder die drie vierendeel pont wegen / ende een mutſken ſap in hebben : daer ſijn oock ſoete Appelen/ dan niet ſo veel/ die van de Inwoonders in waerden ghehouden worden: men vindtſe 't gheheele jaer door/ maer zijn in de eene tijt bequamer om te dueren/als de ander/ want ſy te deſe tijdt volle rijp waren/en ons met groote hoopen af-bedorven. Limoenen vindtmer oock / maer weynigh: daer is oock Vee/als Oſſen/Koeyen/Bocken/ende menighte van Verckens / die de Swarten aen Zout aen ons verruylden. Oock is aen de Z. O. zijde van het Eylant een ſchoone water-plaets/ daer het water in een Valeye uyt het gebergte komt loopen/die met veel Appel/ende Fruyt-boomen verciert is : alhier wort het water gehaelt niet ſonder groote moeyte/om de barninge/

ende

ende de Swarten hebben oock een borst-weeringe van steen op den ander ge- 1623.
leydt/ waer mede sy het landen ten deele konnen beletten. De Reede is aen de
Noord-oost-zijde van 't Eylant/ alwaer men het set op 7. 10. 13. 16. &c. vade- Novemb.
men/ schoone zant-gront/ dicht onder 't landt / recht over een Dorp / daer die
van 't lant eene steene borst-weeringe hebben/ daer uyt sy eenige defensie kon-
nen doen/ als men teghen haer danck wil landen/ maer alsser groot ghewelt
komt/ verlaten sy haer huysen/ die van hout en stroo gemaeckt zijn/ ende bege-
ven hen in 't ghebergthe/ daer sy eenighe trencheen hebben: sy zijn wel versien
van musquetten/ ende ander geweer/ ende daer zijnder oock eenige/ die daer wel
mede konnen omgaen: oock wasser Catoen op het Eylandt/ het meeste datter
valt/ 't welck de Swarten plocken/ ende schoon gemaeckt zijnde/ nae Portu-
gael senden/ daer zijn oock eenige Civet-katten/ die in 't wilt in 't ghebergthe
loopen / waer van sy de Civet vergaderen / dan heeft niet veel te beduyden.
Het volck gaet heel armelijck ghekleet/ de vrouwen gaen met het hooft/ en bo-
ven-lijf gantsch naeckt/ ende beneden de borsten tot op de knyen hebben sy een
doeck/ die sy om haer lijf winden. Alle Neerlantsche Schepen/ die dit Eylant
Annabon om te ververschen aendoen/ moeten seer voorsichtelijck met dit volck
handelen/ ende op sulcke conditie met haer tracteren/ dat sy haer eyghen volck
in gheen perijckel stellen / oft op der Swarten beloften behoeven te vertrou-
wen: sy moeten oock op haer defensie zijn/ ofte het gheschiedde dat de Swar-
ten boven hare beloften yet attenteerden: want verscheyde Schepen/ om dat
sy op der Swarten beloften te seer staen bleven/ groote ongheluckèn overghe-
komen zijn.

Den 5. 6. 7. en 8. was de windt Zuydelijck/ de kours om de West.

Den 9. en 10. Oostelijcke windt/ en zeylden al om de West.

Den 11. en 12. kregen wy de generale Oostelijcke windt. Wy waren doen
ontrent 90. mijlen by Westen Annabon, op de hooghte van 3. graden.

Den 20. 's avonts is het Schip Amsterdam een ongeluck overgekomen: de
jongers speelden ende stommelden met den ander/ ende zijn soo al stommelende
tegen Scheeps-boort aenghéloopen/ ende drie te gelijck/ de een den ander vast
houdende over-wichtigh geraeckt/ ende buyten boort gevallen. Wy setten de
Chaloupe uyt/ die een van haer berghde: de ander twee zijn verdroncken.

Den 22. voor den dage is de Bargue 't Schip Mauritius recht voor de boegh
geraeckt/ so dat de boegh-spriet van Mauritio tusschen de Besaen-masten van
de Bargue inquamen. Mauritius raeckte zijn gallioen schadeloos / ende sijn
voor-zeylen werden gescheurt/ de Bargue een van sijn Besaens-masten quyt/
ende soo het dagh werdt / hebben de Boots ende Chaloupen van de Schepen
haer van malkander geboucheert.

Den 25. op de middagh de hooghte 16. en een vierendeel graden/ verleyden
doen onse Compassen op thien graden Noord-oosteringe.

Den 29. hadden de hooghte 19. en een half graet/ en de lenghte van de Ey-
landen van Marten Vaes. Den Raet by de Heer Admirael beroepē zijnde/ wert
goet gevonden/ datmen de kours tot aen de Tropicum Capricorni W. Z. W.
soude aenstellen. Wy bevonden desen avont 13. graden Noord-oosteringhe.

Den 2. December hadden de hooghte 20. en twee derdendeel graden. Om Decemb.
dat de besteeken der Stier-lieden/ ofte tusschen de Eylanden van Marten Vaes
door/ ofte na by liepen/ en wy met een W. Z. W. gangh de Eylanden niet in 't
ghesichte kreghen/ staet vast te presumeren/ dat wy met de Vlote by Westen de
selve Eylanden gepasseert zijn.

1624. Den 3. kreghen wy een Schip in't ghesicht/ dat wy lange te vergeefs nae-jaeghden.

Decemb. Den 12.13.14.15.16. ende 17. hadden vele stilte op de hooghte van ontrent de 30. graden/ so dat wy weynigh avanceerden.

Den 18. op de hooghte van 31 en een half graden/het lant ontrent 120.mijlen West van ons zijnde/werdt besloten/dat men Z.W.soude aengaen/ende de compassen verleggen op 18.graden/Noord-oosteringe. Van daegh in't oversien van de bestecken der Stier-lieden/bevonden dat eenige 60. 100. 110. 130. 150. 160. ende 180. mijlen het lant West van haer hadden: De oorsaeck van dese seer groote differentie is/om dat wy sint ons vertreck van Annabon meest W. en Z.W.Z. ende Z. W. ten Z. gezeylt hadden/ende dat eenige Stier-lieden haer kours vast stellende/ de selve tot haer bekomen hooghte verlenghen/ sonder regart te nemen op haer geseyde mijlen/waer uyt volget/dat met so een flaeuwe kours / een kleyne differentie van hooghte groot verschil van mijlen causeert/maer die alsdan haer hooghte/en gezeylde mijlen vast stellen/ zijn dese faute niet onder-worpen. Op den avondt op de selve hooghte bevonden de Noor-oosteringe van 19. graden.

Den 19. 20. 21. ende 22. was de wint uyt de Noordelijcker hant.

Den 23. veranderde de wint / ende kreghen harde koelte/ met Donder ende Blixem.

Den 24. dreven wy in kalmte.

Den 25. 's nachts de wint uyt den Noorden / dan hy draepde om de West/ tot dat hy W.Z.ende Z.Z.W. was. 's Avonts dreven in kalmte/ende bevonden aen des Sons ondergangh 21. graden Noordt-oosteringe.

Den 26. 's morgens de wint Noordelijck/maer hy draepde om/als op gisteren/ soo dat wy in de wint kregen.

Den 27. was de wint wederom Noordelijck / maer hy draepde om / als de voor-leden dagen.

Den 28. de wint Z. Z. W. ende Z. W. de kours om de Zuydt.

Den 29.dreven wy den gantschen dagh in calmte/en hadden op de middagh de hooghte van 38. graden. In de voor-nacht kregen de wint uyt den Noorden/die tegen den dagh West liep met storm.

Den 30. 's avonts liep de wint Zuyden/waer mede wy't wenden/maer soo wy gheen vyeren van de ander Schepen konden sien / meenden wy dat om de Oost bleven houden/ ende het wenden niet gesien hadden/ daerom wy 't weder om de Oost leyden.

Den 31. misten wy 3. Schepen/ Orangien,de Hope,ende de Griffioen,die wy achten om de West van ons te wesen.

Januarij Den 1. Januarius heeft de Heer Admirael aen yeder back een kanne Spaensche Wijn tot een nieuwe-Jaer laten geven.

Den 2. een storm uyt den Z. W.

Den 3. de wint W.Z.W. en kregē op de middag de hoogte van 42¼.gradē.

Den 4. bevonden wy 22. graden Noord-oosteringe/ende hadden de windt uyt den W. in de voor-nacht een vliegende storm uyt den N.en te middernacht uyt den W. N. W.

Den 5. was de wint voor de middagh N. W. ende na de middagh Z.W. de storm continuerende. Wy sagen dagelijcks veel quallen ende steen-kroos drijven/daer door wy vermoeden/ als oock uyt de menighte van 't Gevogelte/dat wy niet wijdt van Lant waren.

Den

Den 6. 's middaeghs bevonden de hooghte van 44. graden en 40. minuten/ 1624.
ende waren doen Oostelijcker als de Caep S. Jorghe 20½. graden. Dese Caep
leyt op de Kuste van Brasil/op de hooghte van ontrent 47. graden. Alhier sa- Januarij
gen wy groote menighte van Meeuwen/en veel steen-kroos drijven/waer upt
wy concludeerden dat Terra Australis niet wijt van ons was / hoe-wel wy het
selve niet sien konden.

Den 7. en 8. was de wint Zuydelijck/ de kours om de West.

Den 9. heeft men om de koude aen yeder man een pimpelken Brande-wijn beginnen upt te deelen / en hadden op de middagh de hooghte van 44. en een derdedeel graden.

Den 10.11.12.13.14.15. en 16. was de windt meest Zuydelijck/somwijlen wat van den Oosten/ somwijlen wat van den Westen.

Den 17. op de middagh de hooghte van 45. graden/ de wint upt de Noordelijcker handt.

Den 18. bevonden de afwijckinge 15. graden Noord-oosteringe/ende wierpen gront op 70. vademen/wasige gront/met swart zandt vermenght/sonder dat wy het Lant sien konden: het luchtjen was upt de Noordelijcker hant.

Den 19. 's avonts in de schemeringe sagen wy dat de zee haer tot verscheyde steden root verthoonde/ als of sy met bloet geverft waer.

Den 20. bevonden wy/ dat de roodigheyt/ die op gister avont in Zee gesien was / niet anders was / als een oneyntlijcke meenighte kleyne roode Kreeftkens / soo dat de Zee door de veelheydt roodt scheen te wesen : de windt was Noordt-oost.

Den 21. een storm upt den Zuyd-westen/de kours om de Oost/ ende teghen de nacht upt den Zuyden/ waer mede wy 't overleyden.

Den 22. ende 23. was de wint Noordelijck.

Den 24. ende 25. variable wint.

Den 26. op de middagh de hooghte 51. graden ende 10. minuten. Teghen den avont de wint seer sterck upt den Zuyd-westen/met sulcken koude/dat een/ die om sijn dieverye vast sat/ beyde sijn beenen verbrozen.

Den 27. continueerde het tempeest tot op den avont/doen de wint bestondt af te nemen.

Den 28. misten wy de Barque/die wy sint niet weder ghesien hebben : daer waren op 18. mannen/daer onder 3. Portugesen/ende waren van victualie sober versien. 's Avonts kregen wy het koeltje upt de Noorderlijcker hant. Wy verstonden namaels dat dese Barque/te vergeefs gesocht hebbende/om weder by de Schepen te komen/sijn kours na Hollant gestelt hadde: dan gebreck hebbende van water/was eerst na Rio de Plata gezeylt/en de Rivier so hoogh opgeloopen/dat sy het versch water schepten/van daer waren sy met groote miserie tot onder Engelant geraeckt / alwaer sy van een Duynkercker teghen strant aengejaeght werden/en zijn so noch eyndelijck behouden overghekomen.

Den 29. de hoogte 52. gradē: na de middag een lustige koelte upt dē Z.Z.O.

Den 30. hadden de hooghte 52. graden en een half/ende wierpen grondt op 55. vademen : wy dreven desen dagh meest in kalmte.

Den 31. hadden wy de windt upt den O. N. O. die tegen de nacht wacker begost op te koelen.

Den 1. Februarius met den daghe saghen wy 't Landt Z. Z. W. van ons Februarij.
legghen/ontrent 5. mijlen: het was de Caep de Pennas, hem vertoonende met hooge bergen/boven met sneeu bedeckt: Wy wierpen grondt op 52. vademen en stel-

1624. en stelden ons cours met de Noord-ooste wint Z.O. en Z.O.ten Z.aen. Om uyt onse seylagie te willen besluyten / ofte de Straet van Le Maire ten aensien van het Eylandt Annabon wel in de Caerte geleyt is / dat is onmogelijck om dat vele Stier-lieden sulcx door een ghebruyck hebben / dat soo wanneer sy met haer besteck aen Landt komen / en gheen teeckenen van lant sien / dat sy alsdan nau de helft van haer geseylde mijlen in de Caert door stellen / en ter contrie haer gheseylde mijlen wel dobbel in de Caerte stellen / als sy verre van Landt zijn / en het Landt nae by vermoeden: Want op de hooghte van 31. en een half graden / verscheelden de besteckẽ der Stier-lieden seer veel / ghelijck alsdoen geannoteert hebbe / en alhier quamen sy meest weder over een / hoewel ondertusschen noch wel 400 mijlen sonder lant te sien / gezeylt waren. Dan goede Stierlieden vertrouwen op haer konst / en ervarentheyt / weten dat de Kaerten so wel / als haer besteck kan faute onderworpen zijn.

Februarij. Sien Terra del Fuego.

Om dat dese instructie niet toeliet / dat wy noordelijcker als Rio de Plata de Kust van Brasil souden aen doen / so wy de hooghte van Rio de Plata bekomen hebbende / alle vlijt aengewent om de Kust van Brasil aen boort te krijgen / maer wy zijn door de Z. W. winden so verre om de Oost geraeckt / als verhaelt is. Daerom / die hier nae de Strate van Le Maire sal willen bezeylen / die sal zijn best doen / om hoe eerder hoe liever de Kust van Brasil in 't ghesight te loopen / ende langhs de selve sijn cours stellen / daer hy buyten twijffel beter winden ontmoeten sal.

Den 2. met den daghe vervielen wy door de mont van de Straet Le Maire, die in een dijs lach / so dat wy geen doorganck sien konden / ofte vermoet souden hebben / maer de Stierman van de Eendracht Valentijn Iansz. die An. 1619. in Ianuario met de Spaensche Caravellen alhier geweest was / kende de straet uyt de Bergen / die aen de West-zijde van de mont leggen / ende hiel dragende met het Schip de Eendracht, om de Straet in te seylen. De mondt vande Straet is seer kennelijck / door dien het Oost-lant van de Straet Staten-lant genaemt / hoog / heuveligh / en hackeligh is / en op het West-lant / Mauritius-lant genoemt / vertoonen haer ettelijcke ronde heuvelen / dicht aen de strant gelegen. Aen de ingang van de Straet komende / sagen wy 2. Schepen inde Baey leggen (namaels Verschoors Baey genoemt) die terstont seyl maeckten / om by ons te komen / en so de wint seer Oostelijck liep / ende de stroom ons geweldig inne-waert aen sette na het West-lant toe / was de Heer Admirael seer twijffelachtig / oft hy met de Vlote in Valentijns-Baey in de Straet Le Maire, soude ten ancker komen / door dien het een lager wal was / ofte niet / maer so wy nae de Baeye (die / van by Noorden af te rekenen tusschen de tweede / eñ derde hoeck aen de West-zijde van de Straet leyt) toehielden / om de gelegentheyt te besigtighen / ende wy een Schip daer in saghen gheanckert legghen / heeft de Heer Admirael nae de Baeye laeten toehouden / ende soo wy nu al ghereet waren / om het ancker buyten de Baeye te laeten vallen / saghen wy een Chaloupe uyt de Baeye nae ons toe komen roepen / ons wenckende / eñ toe-roepende / dat wy daer niet souden setten / waerom wy ons stracx wenden / seylende met groot gheluck boven de Zuyt punt van de Bay / daer wy noch 15 vademen rutsighe gront wierpen. Van hier zijn wy midden in de Straet geloopen / daer wy met den anderen wachten nae de twee Schepen / die wy buyten de Straet gesien hadden / die tegen de middagh by ons quamen / ende waren de Schepen Orangien, ende de Hope, soo datter niemant ghemist werdt / als de Griffioen, die in de voorsz Valentijns-Baey, gheset lagh / ende de Barque / ende om dat wy

dagh=

dachten dat de Griffioen met deſe windt niet konde onder ſeyl gaen/hebben wy 1624.
onſe reyſe vervordert ende zijn de Straet gepaſſeert. Het was de voormiddag
ſo dyſig/ende mottig/dat wy/in't midden van de Straet weſende/aen geen van Februarij.
beyde de zijden het lant konden bekennen/ daerom wy oock weynig vande ge- Paſſeeren
legentheyt van de Straet weten te ſchrijven. Op de middag/doen de zuyd-hoek de Strate
van het Ooſt-lant van de Straet Ooſt van ons was/ kreghen wy de hooghte Le Maire.
van 55. graden eñ 20. minuten. De Noord-ooſte wint continueerde tot mid-
dernacht/doen hy Weſt-zuyd-weſt liep. Veele ſullen grootelijcks verwondert
zijn/dat wy in onſe ſeylagie van Hollant na de Strate van LeMaire, 9. maenden
van doen hebben gehadt/ ende daerom achtẽ ſodanige vaert by na ondruyck-
lijck te zijn/maer men ſal recht contrarie bevinden(ſo men alles wel in ſiet)dat
deſe vaert ſeer facil/en licht is/als ſy op bequame tijt aengevangẽ wort. Want
de Spaenſche Caravellen/die deſe ſtraet in't jaer 1620 beſeylden/ſcheyden eerſt
van Liſbona inde maent van October, en niet tegenſtaende haer lange verlet in
Rio Ianero, arriveerden aldaer in Februario: maer de oorſaeck dat wy ſo lange
een moeyelijcke reyſe hebben gehadt/is geweeſt/ dat wy te vroeg uyt Hollandt
geſeylt waren/ en op een onbequame tijdt/om den Equinoctiael te paſſeren. So
dat die gene die namaels daer mochten nae toegaen/moeten letten/en acht ge-
ven dat ſy niet voor 't leſte van October, ofte November de Linie paſſeeren/
ende ſoo ſullen ſy met hulpe van de Noordelijcke winden/die als dan tuſſchen
de Tropicos regneren/ een kort en ſpoedige reyſe doen.

Den 3. was de wint N. W. op de middagh de hoogte 56. graden: op de na-
middagh kalm-ſtil / als wanneer I. W. Verſchoor, Schout by nacht/ den Heer
Admirael gerapporteert heeft/'t gene hem met de Schepen Orangien, de Hope,
ende Griffion, ſint den laetſten December gereſcontreert was: dat ſy op de hoog-
te van 54. graden het lant aengedaen hadden / en den 30. Januarij de Strate
in-zeylden/ maer dat ſy door de geweldige ſtroom / die haer tegen quam/ belet
werden de Strate te paſſeren/dat ſy den volgenden nacht by ghehouden/ ende
den leſten Januarij de Baeyen aen de Weſt-zijde van de Strate beſocht/maer
geen bequame ancker-gront gevonden hadden; dat ſy daegs daer aen 't Schip
de Griffioen, met de Chaloupe van 't Schip Orangien nae Valentijns Baey ge-
ſonden hadde/ (daer wy het op giſteren hadden ſien legghen) om te vernemen/
oft de Vlote daer oock geweeſt ware ende de ander Schepen daer van te ver-
wittigen/die mede in de ſelve Baey meendẽ te ſetten/by aldien daer goede anc-
ker-gront was/eñ dat ſy ondertuſſchẽ met de Schepen/Orangien, ende de Ho-
pe, buyten de Straet in Verſchoors Baey waren ten ancker gekomen / daer ſy
eens met de Chaloup aen lant geweeſt waren / om te ſien wat gelegentheydt
daer was. Sy waren in een rivierken ('t welck ſy ontrent de Schepen ſagen)
ingeroeyt/daer ſy een ſeer goede reede voor kleyne Schepen vonden/ die aldaer
voor alle winden beſchut konden leggen / maer groote ſchepen en ſouden haer
om de ondiepten aldaer niet konnen berghen. Sy hadden met de inwoonders
gehandelt/ ende eenige Robbe-vellen geruylt/maer hadden geen ververſchin-
ge / of beeſten konnen bekomen. Alhier leggende / vingen ſy met hoecken ſoo
veel Viſch (van gedaente/ ende ſmaeck als Schelvis) als ſy ſelver begeerden.
Maer alſo ſy inde ſelve Baey voor een Ooſtelicke wint niet wel beſchut lagen/
ende de zee grof aen ſchoot/ hadden ſy haer geſpoet om van daer te geraken/al
eer ſy ons in 't geſigt hadden ghekreghen. Het was den gantſchen nacht
kalm-ſtil.

Den 4. een mooy koeltjen uyt de Z. Z. O. ende Zuyd-Ooſt.

Den

1623. Den 5. was de wint W.Z.W. met groote koude/hagel ende regen.

Febru aij. Siet Caep de Hoorn. Den 6. met den dage sagen wy de Caep de Hoorn N.N.W. drie mylen van ons/ende om dat wy een stijve W.Z.W. wint hadden/daer mede wy niet boven 't lant konnen zeylen/hebben wy't om de Zuyd gewent.

Den 7. 's morgens liep de wint N.N.W. ende na de middagh/N.N.O. ende N.O. de koelte al even sterck continuerende. Op de nae-middagh wierp het de Vice-Admirael op de ly/ende hieuw sijn Gallioen af/buyten de woelingh/gelijck 't Schip Amsterdam, ende meer anderen al van te vooren gedaen hadden. In de nacht kreghen wy soo subyten storm uyt den Westen/dat eenige Schepen haer mars-zeyls verlooren.

Den 8. hadden noch al harde storm uyt den Westen: op de middag de hoogte 57. en een derden-deel graden. Wy waren seer verwondert over dese hooghte/ overmidts wy op gisteren meerder hooghte behoorden ghehadt te hebben/ende ondertusschen noch ontrent 12. mylen om de Zuyt geseylt waren/daeromme presumeerden/dat alhier harde stroom moste gaen/maer/oft hy om de Oost ofte West gingh/konden wy niet weten.

Den 9. continueerde de storm uyt den West-Noord-westen.

Den 10. op de middagh de hooghte 58 graden en een half/ende waren met den storm uyt den W.N.W. met schoover zeyl Z. ten O. geseylt.

Den 11. de hoogte als op gister/en hadde een hert vaerweer uyt den N.W.

Den 12. hadden wy noch harde koelte uyt de Westelijcker hant. Op dese tijt regeerde de hongher seer in de Vlote/om dat het rantsoen van broodt/en toespijse niet verhooght en wert/de koude die ongelijck grooter was/als voor desen/was oorsaec dat de Maets seer qualijc met haer toegelepde rantsoen haer konden behelpen/en also onse lange reyse/die wy noch voor handen hadden/ons rade tot menageren/so konde men met de strafheyt van Justitie de moetwilligheyt van eenige/die anderen haer broodt/en rantsoen ontstalen/te desen tijde naeuwlijcks in toom houden.

Den 13. was de wint meest N.W. wy kregen des nachts veel sneeu/ende hagel-buyen.

Den 14. bevonden wy aen des Sons opgangh 25. graden Noord-oosteringhe/andere hadden maer 23 ende eenige maer 21 graden/soo dat de afwijckinghe/hoe wel de Compassen wat verscheelden/extraordinaer groot bleef/waer van wy ons niet genoegh konden verwonderen. Wy kregen op de middagh de hooghte 56 en een derdendeel graden. Naer de middagh dede de Heer Admirael den Raedt ontbieden/om der Stier-lieden advijs over de Stroom te verstaen/maer soo haest de witte vlagge waeyde/saghen wy de Caep de Hoorn W.N.W. seven mylen van ons/waer uyt volgde/dat ons de stroom geweldig om de oost geset hadde/hoe-wel dit ver buyten onse gissinge was/want wy vastelijck geloofden dat de stroom volgens het schrijven van Le Maire om de West ging/waerom de meeste bestecken der Stier-lieden verre by Westen de Caep de Hoorn waren. Naer de middag is de Vice-Admirael by de Heer Admirael gekomen/proponerende/oft niet geraden was/nadien wy in 12. dagen tijts meer verachtert als geavanceert hadden/datmen ontrent de Caep de Hoorn eenige Baepe/ofte Boerde opsochte/daer de Vlote haer op een nieu van water mochten versorghen/waer op by de Heer Admirael ende Vice-Admirael besloten wiert/dat sy/so verre de wint tegen morgen goet werdt/ dat men het soude laten voort-staen/om dat in onbekende Bayen/met so sware Schepen op te soecken/vele swarigheydt gelegen was/doch by so verre de

wint

wint tegen morgen niet veranderde / maer staen bleef / datmen alsdan soude toesien/om in de eene/ofte de andere Baep/water ende ballast te bekomen. Tegen den avont kregen wy de wint Noord-oost/en N.N.O. dan hy veranderde s nachts/ ende liep N.W. ende N.N.W. 1624. Ianuar.

Den 15. 's morgens met den daghe hadden wy de Caep de Hoorn 2. mijlen W.N.W. van ons. Ons gevoelen was/dat wy met so een door-gaende koelte de Caep te middernacht souden hebbē gepasseert/maer de stroom liep so sterck om de Oost/ dat wy hem even doodt zeylden/en het middag was/ al eer wy de Caep Noorden van ons kregen. In 't voorby zeylen / saghen wy tusschen de Caep de Hoorn, ende de naeste Caep by Westen een groote Inwijck/die hem so wijt te landewaert op streckte/ als men be-oogen konde/ daer wy verhoopten dat men eenighe goede Baeyen soude vinden / ende om dat na de middagh de wint West liep/daer mede wy om de Zuyd lopende/voorseker beneden de Caep souden drijven/ so heeft de Heer Admirael het Iacht voor-upt gesonden/ ende is met sijn schip tusschen beyde de Capen ingheloopen / hopende datmen daer een goede reede soude vinden / om de Schepen de aenstaende nacht te setten/ ende dan op morghen naer een bequame plaetse upt te sien/ daer men de Schepen van water/ballast/ ende brant-hout mocht versorghen. Wy liepen tot op 52 vademen/daer op ons docht dat wy eenige goede Voerden sagen/ maer also het (de nacht op handen zijnde) stille wert/ende wy geen gelegentheyt sagen/ om de aenstaende nacht te setten/hebben wy 't Zeewaert gewent. In de voornacht kregen wy een Noordelijcke wint / daer mede wy upt de Baepe liepen/ ende ons cours langs de wal stelden.

Den 16. was de wint N.N.O. tot op de middag/doen het stil wert/en wy de hoogte kreghen van 56. graden en 10. minut. de Caep de Hoorn Oost van ons zijnde. Wy zagen als doen 2 Eylanden/ die ontrent 14 of 15 mijlen by Westen Caep de Hoorn leggen/ in de Caerte niet bekent / en lieten een Chaloup aen de dregge leggen / om te vernemen hoe de stroom liep / die wy bevonden om de Noord-west te gaen. 's Avonts liep de wint Zuyd-west.

Den 17. 's morgens was de wint W. N. W. ghelijck hem de wal streckte. Also wy den voorleden nacht verre te rug gedreven waren/en voorseker was/ by soo verre de wint continueerde / dat wy beneden de Caep de Hoorn souden raken/ vont de Heer Admirael goet / dat wy ons cours na een groote Voerde souden stellen/ namaels Nassausche Voerde ghenaemt/ ende verwachten daeromme het Iacht de Wint-hondt, om het selve te laten voor zeylen/ maer de Vice-Admirael vreesende/dat met het terdeeren van 't Iacht den dagh soude eyndigen/ ende de Vlote beneden de geseyde Voerde drijven/ heeft/ als wesende de voorste/ zijn cours recht de Voerd in geset / ende die ontrent twee mijlen ingezeylt zijnde/ sijn ancker laten vallen/ende de vlagge laten waepen/tot een teecken datter goede ancker-gront was: De ander Schepen zijn tegen den avont mede op de Reede gekomen / ende hebben het geset op 25 a 30 vademen kalckachtige gront. Komē in Schapenhams Baep ten ancker.

Den 18. zijn de Capiteyns door ordre van de Heer Admirael nae lant geroept / om nae de gelegentheyt van 't lant te vernemen: sy vonden tegen over de reede een bequame plaetse/ alwaer men voor de barninge bevrijt konde leggen/ daer men het versch water upt het gebergte vlietende / met emmers in de Boots conde toe-reycken/ en daer ballast/ en brant-hout genoegh te bekomen was. Dit was in de derde Baep/van de Zupt te tellen/ na de naem van de Vice-Admirael/ Schapenhams-Baey genoemt.

Den

1624. Den 19.'s morgens moy weder: op de middag ontstack subytelijck so grote storm uyt den W.Z.W. dat de Schepen/ Delf, Orangien, Mauritius en de Een-
Febru. dracht door gingen/ die terstont ander anckers uyt brachten/ en haer stenghen door-schoten/ende so bleven vast houden. De Boots/ ende de Chaloupen die tusschen het Lant/ende de Schepen waren/deden haer best om haer aen 't eene/ ofte ander Schip te bergē/maer de Boot van't Schip de Hope wert omgeslagen/dan wert met groot geluck gesalveert. Op dē avont was het goet weder.

Den 20. op de middagh begost het weder te stormen uyt den Westen/ so dat de Boots den gantschen na-middagh niet konden verrichten.

Den 21. is de Vice-Admirael met het Jacht de Winthont onderzeyl gegaē/ ende opwaert aen de Voerd ingevaren/om de gelegentheyt te besichtigen/ende te vernemen/ofter eenige ververschinge van beesten te bekomen ware.

Den 22. een Weste wint/en variabel weder/ de eene uur een storm/ en d'ander uur schoon weder: des namiddaegs kregē een harde storm/so dat een partije van ons volck aen lant mosten staen blijven. Van daegh vertoonden haer de Wilden aen de water-plaetse/die met ons volck in vrientschap verkeerden.

Den 23. smorgens variabel weder/ en na de middag een storm uyt den Westen/so dat het Schip den Arent negenthien mannen heeft moeten laten staen/ die sijn Boot om het harde weer niet dorst aen Boort halen.

Den 24. doen de Boots aen landt quamen / vonden van de 19. man van't Schip den Arent, niet meer als twee man levende / die verhaelden/ hoe dat de Wildē op gister avont de resterende 17. van haer volck/met haer knodsen/slingers/ende piecken omghebracht hadden/sonder dat de Wilden eenigh leet van ons volck aengedaen wert/'t welck sy lichtelijck hadden konnen doen/om dat het selve volck geen geweer by haer haddē. Men vont aen strant niet meer als vijf dooden/waer onder de Opper-stierman/ende twee jongers waren: de Opper-stierman was op een vreemde wijse gemartelt/en de jongers warē in stucken van een gescheurt/ alle de ander hadden sy met genomen/om te eten. De Heer Admirael dese tijdingh verstaende/heeft gecommandeert dat yeder boot/ die aen landt voer/ 8. of 10. Soldaten tot bewaringhe soude mede nemen/ om van de Wilden bevrijt te zijn/maer na die tijt hebben wy geen Wilden ontrent de Reede meer gesien: 's Avonts een harde storm uyt de Westelijcker handt.

Den 25. voor den dagh is de wint afghenomen/ ende kregen een koelte uyt den N.O. en O.N.O. met welcke wint de Vice-Admirael/ met het Jacht de Winthont by de Vlote gekomen is/ rapporterende aen de Heer Admirael 't geen haer op de reyse weder-varen was/dat sy voor eerst recht toe na de plaetse geloopen waren daer men van de Reede rooch konde sien op-gaen/op de plaets in de Caert Wint-honts-Baey genoemt/alwaer sy de naeste nacht hadden geset gelegen/ende dat sy 's morghens met een Chaloupe daer na toe roeyende/eenighe Huttekens vonden/ alwaer de Wilden by haer quamen: dat sy van daer met het Jacht om de Oost zeylende/een groot Canael gepasseert/en so by Oosten de Caep de Hoorn vervallen waren: dat sy buyten het selve Canael achter een hoeck/ ende binnen een Eylant/ Terhaltens Eylant genoemt/ ondertusschen hadden geset ghelegen / tot dat sy met de Oostelijcke wint weder by de Vlote gekomen waren. Hy verklaerde/dat Terra del Fuego (gelijckerwijs als de Caerte sich vertoont) in veel Eylanden verdeelt was/ en dat men/ om in de Zuyt-zee te geraken/Caep de Hoorn niet behoeft te passeeren/maer datmē het selve by Zuyden latende leggen/van de Oost de Nassousche Voerd in-loopende/ by Westē de Caep de Hoorn kan in Zee komen/en also sich over al veel bochtē/

ende

ende Inhammen vertoonden/ die so wijt te Lande waert op strecken/als men 1624.
be-oogen kan/dattet te presumeren is/datter in dese Nassousche Voerde passa-
gien zijn / waer door men t' Scheep in de Magellaensche Straet souden konnen Februa.
gheraecken.

Terra del Fuego is meest bergh-achtigh/dan heeft over al schoone Valeyen/ Beschrijvinge van Terra del Fuego.
en lustige beemden/die bevloeyt worden met schoone afwateringen/uyt het ge-
berghte spruytende/ende verciert sijn met schoone kruyden. Het heeft tusschen
de Eylanden verscheyde goede Reeden/daermen een Vlote Schepen met seker-
heyt soude konnen bergen/ alwaer bequame water-plaetsen zijn / daer men o-
vervloet van hout om te branden/en steen tot ballast ghenoegh bekomen kan.
't Ghebergthe/ 't welck uyt der zee schijnt dor/en bar te wesen/is geheel met ge-
boomte beset/al te samen na het Oosten over-hellende/om de geweldige West-
lijcke winden/ die in dese contreye ordinaris domineren. De aerde van 't ghe-
berchte/daer dit geboomte op wast/is veenachtig/ hol/en niet boven 2. ofte 3.
voeten diep/ 't welck men met een stock door de aerde/ tot op de steenachtighe
klippen stekende / lichtelijck ondervindet. De Lucht in dese contreye is seer
windich/en veel tempeest onderworpen/en dat om de groote exhalatien/die uyt
de wateren rijsen/en met groot gewelt van de west/om de Oost gedreven wor-
den/ en om dat dese westelijcke winden ontrent Terra del Fuego, soo dapper op
koelen/als in eenigh oort van de werelt/en so subijt en onverwacht/gelijck wy
in de Nassousche Voerd dagelijcx zijn gewaer geworden/datmen naeu tijt heeft
om een zeyl neer te strijcken/en so geweldigh/dat de Schepen voor 2.en 3.Anc-
kers/onder een opper-wal legghende/ door-dreven/en de Boots aen 't Schip
vast zijnde/omghewórpen worden ; daerom moeten die ghene/ die om de West
willen wesen/Terra del Fuego so veel mijden/als eenigsins doenlijck is/en haer
om de Zuydt begeven/alwaer sy van de westelijcke winden ontslaghen zijnde/
een zuydelijcke wint (nae vermoeden uyt onse ondervindingh) sullen ontmoe-
ten/ die haer buyten twijffel ter begeerde plaetse sal brenghen. De Inwoon-
ders van Terro del Fuego zijn van nature blanck/als die van Europa als bleek
uyt een jongh kint/'t welck wy gesien hebben/maer sy bestrijcken haer lichaem
met rootsel/ en schilderen haer op meniger-hande wijse: Eenige zijn root van
aensicht/ van beenen/ armen/ handen / ofte ander leden / de rest van 't lichaem
wit/plackerigh beschildert of bestreken hebbende: daer zijnder oock eenige die
half root/half wit zijn/so dat yeder op een besondere wijse geverft is. Sy zijn
kloeck van persoon/en van leden wel geproportioneert/ van groote/en stature
als die van Europa. Sy dragen langh/ dick/ swart hayr / om te vreesselijcker
te schijnen / en hebben scharpe Tanden als een Mes. De Mans gaen heel
naeckt/sonder haer schamelheydt te bedecken/ maer de Vrouwen bedecken de-
selve met een stuckjen Leers / zijn op de selve wijse gheschildert als de Mans/
en vercieren haer hals met een snoerken van schelpkens/ of hoornkens. Ee-
nighe doch weynighe / van de Inwoonders hebben een Robbe-vel om haer
schouderen hangen/'t welck weynigh beschutsel tegens de koude by-brenght/
die hier extraordinaris groot is/so dat het te verwonderen is/hoe sy des win-
ters de koude konnen uytstaen. Haer huttekens of huyskens zijn van boomen
te samen geset/beneden ront/en boven spits toe-loopende/ tents-gewijse/daer
eenighe openheydt gebleven is/ om de roocks wil: sy zijn 2. of 3. voeten diep
in de aert uytgeholt/en buyten met aerde beset. In haer hutjens is niet te vin-
den/als eenige biese korfkens/daer haer vis-tuygh in is/'t welck bestaet in ee-
nige lijnkens/en steene vis hoeckjens/ op onse wijse/aerdigh ghemaeckt/ daer

sy mosse-

1624. sy messelen aenhanghen / waer mede sy soo veel vis vanghen als sy begeeren. Haer geweer is verscheyden/eenighe hebben pijlen ende bogen / welcke pijlen
Februarij. voor aen steene harpoenkens hebben/die konstig gemaeckt zijn. Sy hebbē ooc lange spiessen/aen de punt met een scherp beenken voorsien/'twelc tanden heeft om te beter in 't vleesch te hechten/oock knodsen/en slingers/daer sy met groot gewelt mede konnen werpen/ende steenen messen/die scherp snijden. Sy hebben altijt haer geweer by haer/ door oorsaeck (na so veel wy uyt haer gebaer konden verstaen) dat sy continuele krijgh voeren met een ander geslacht / eenige mijlen om den Oost aen de Goeree , en ontrent Terhaltens-Eylandt woonende/ die uyt den swarten geverft / en geschildert zijn / even gelijck de Inwoonders van SchapenhamsBay, en de Wint-hontsBay, uyt den rooden. Haer schuytkens/ ofte Canoes sijn waerdig om te sien/eñ konstig gemaeckt/ op de naevolgende wijse : sy nemen een gheele bast van een van de dickste boomen/ die sy so weten te buygen / sommige riemen uytsnijdende/ en dan die weder toe-naeyende/ dat het ten laetsten de forme krijgt van een Veneets Gondelken : dit weten sy seer aerdig te doen/stellende de bast op houtkens/gelijck men de Schepen op stapel in Hollandt doet. Als nu de bast/de forme van een Gondel hebbende/bestorven is / so overleggen sy de bodem van vooren tot achteren dwers over met houtkens om de vastigheyt/ die sy weder overleggen met basten van boomen/ ende so hecht te samen binden. In dese schuytkens/die 10/12/14/ en 16. voet langh/ en ontrent twee voet breet zijn / konnen 7 oft 8 mannen bequamelijck sitten/ sonder dat sy vleugels daer aen hebben/ ende scheppen daer mede so sterck/ als men met een beroepde Chaloup soude konnen roepen.

Wat aengaet den aert / ende de natuere van dese Inwoonders / daer inne zijn sy meer de onredelijcke Beesten/ als Menschen gelijck / want behalven dat sy Menschen-Vleesch raeu verslinden / ende men niet een vonckxken van Religie / ende Politie in haer bemerckt heeft/ soo zijn sy soo onbeschaemt/ ende beestachtigh / dat sy dick haer water een ander op 't lijf souden maecken / ten waer men haer selver ontweeck. Sy verstaen haer seer weynigh van het Europische gheweer/ denckende niet datmen met een Rapier/ veel min met een Musquet yemant schaden kan / maer vatten met haer handen soo licht nae de lemmer / als nae 't ghevest. Sy zijn al t'samen boos / en schelmachtigh/ betoonende met den eersten den vreemdelinghen niet als alle vrientschap/ ondertusschen nieuwers om denckende / als om de selve op het onvoorsienste overvallen / ende te massacreren / ghelijck het de seventhien mannen van 't Schip den Arendt wedervaren is / als boven verhaelt. Hierom sullen die ghene/ die namaels de Nassausche Voerd souden moghen aendoen/(alwaer overvloet van schoon water/ ballast/ ende brant-houdt te bekomen is/maer Vee noch Visch heeft men ontrent Schapenhams Baey niet konnen vernemen/ als alleen Mosselen/ die over al in meenighte zijn/) naerstigh hebben te letten/ende toe te sien/ dat sy dese Wilden / wat gebaer sy oock maecken / ende hoe geckelijck sy haer aenstellen/ gantsch niet en vertrouwen/ maer gestadigh op haer geweer letten/ ende dat sy haer volck (om Beesten / ofte ander ververschinghe van de Inwoonders te bekomen / die wy weten dat aldaer te Landewaert in zijn / niet en pericliteren) ghelijck anders lichtelijck soude konnen gheschieden. De indicien waer door wy weten / dat in Terra del Fuego Beesten zijn / zijn dese : Men heeft op verscheyden plaetsen den dreck / ende het gheweyde van Beesten / ende peserichen van Stieren ghesien. Oock is de Vice-Admirael / onder Goeree met het Jacht ten ancker leggende / van een Soldaet / die sigh

vat wijder te landewaert in begeven hadde / aengedient / dat by hem in een groene beemde meenigte van beesten gesien waren. Op den avondt ontstont o vreeslijcken storm uyt den Westen/dat de Schepen onder een opper-wal met orie / ende vier Anckers een groot stuck door-dreven / waer door verscheyde Schepen Anckers ende touwen verlooren / ende de Chaloupen / ende Boots schadeloos raeckten/ja het waeyde so vreeslijck/dat men op het Schip naeuw taen konde. In dese storm is de boodt van 't Schip Orangien omgeworpen/ vaer acht man in verdroncken : ses werden noch van 't Schip Delft gebergt/ na dat sy wel anderhalf uur geswommen hadden. 1624. Februarij.

Den 26. 's morgens nam de storm noch meer toe/ soo dat alle de Schepen ghenoegh te doen hadden.

Den 27. heeft de Heer Admirael / om dat de Schepen in de Baey leggende / daghelijcks in perijckel stonden / van anckers/ ende touwen te verliesen/ ende op een lagher wal te drijven/ een schoot gheschooten / om onder zeyl te gaen: de windt was Noordelijck/ waer mede wy dicht langhs de West-zyde van de Voerd dachten in zee te loopen / maer eer wy buyten quamen / werdt het doodt stil / soo dat ons de harde dyninghen / die door de voorleden stormen veroorsaeckt waren / dwers nae de Oost-hoeck van de Voerd toesetteden / en hy soo verre de stilte noch een uure ghecontinueert hadde / souden verscheyden Schepen tegen de klippen hebben gedreven/ daer geen ancker-gront was/ en waer het so hart barnde/dat het ysselijck om sien was/ maer de koelte wackerde / so dat wy sonder schade in Zee geraeckten. Op den avont kregen wy een storm uyt den Westen/die den gantschen nacht continueerde.

Den 28. bleef het noch soo sterck uyt den Westen koelen/dat wy de Mars-zeyls niet konden gebruycken.

Den 29. was de Windt noch West-noord-west / als op gisteren / ende lieten het Schover-zeyl voort-staen.

Den 1. Martius, 's morgens maeckten wy de Mars-zeyls by/en doen Noordelijckte de wint/ dat wy West-noord-west konden aen-gaen. Op de middag de hoogte acht-en-vijftigh graden / ende liep doen de wint weder Westelijck. Marti.

Den 2. op de middag de hoogte 59 graden/ende waren met een west-noordweste windt Zuyd-zuyd-west gezeylt.

Den 3. op de middagh de hoogte 59 en drie-vierendeel graden: de windt was Noord-west. De meeste Zee-varende persoonen hebben tot noch toe geachtet / dat het wel door de Strate van Le Maire nae Chili te komen is / maer onmogelijck om van Chili, ofte Peru door de Strate van Le Maire weder inde Noord-Zee/achtende dat de ghestadighe Zuyde wint inde Zuyt-zee sulcks in geenderley wijse toeliet/maer de sake is geheel anders gelegen:want dese Westelicke / en Noord-weste winden betoonen / dat het ongelijck lichter valt van Chili door de Strate te passeeren/de cours nemende langs Terra del Fuego, als anders nae Chili gaende / wanneermen hoogh om de Zuyd loopt / om van de Westelicke winden ontslagen te wesen.

Den 4. was de wint W. Z. W.

Den 5. kreghen wy de hooghte 58 en twee-derdendeel graden : de windt W. Z. W.

Den 6. de windt W. N. W. ende N. W. De Heer Admirael hadde groote vreese / dat dese W. N. W. winden / die soo langhe achter een waeyden / wel mochten een passaet-windt wesen / want wy hoe langher hoe minder kans saghen / om by Zuyden Caep de Hoorn in de Zuyd-Zee te geraecken / ende om

dat

1624. dat wy nu dagheljjcks groote stormen/ mist/ ende reghen kreghen/ daer door lichtelijck de Schepen van malkanderen souden komen te gheraken/ die de Martius westelijcke windt continuerende / niet souden weten waer nae toe sy haer cours souden stellen / om by de Vlote te komen / alsoo geen ander plaetse by de Hoogh-Moghende Heeren Staten / om malkander te wachten was ghestelt / als de Eylanden van Iohan Fernando, die sy / in sulcken geval / niet souden konnen beseylen. De Heer Admirael dese swarigheden considererende/ heeft desen morgen den Raedt vergadert / ende geproponeert / dat yeder een sijn advijs soude segghen / welcke plaetse hy bequaemste achte te wesen / om met te Vlote te verwinteren / ende waer de Schepen / die door ongheval van de Vloote versteecken / malkanderen souden vinden / by aldien de Westelijcke winden noch bleven continuerende. Hier op werden tot verwinter-plaetsen by den Raedt voorgheslaghen Terra del Fuego, de Strate Magellanes, en meer anderen: eyndelijck nae veel debatten op de commoditeyten /ende incommoditeyten van de voor-gheselde plaetsen ghevallen/wert goet gevonden/dat men voor eerst noch twee maenden souden by-houden / om te sien / oft wy de selve Caep konden passeeren/ ende in de Zuyd-Zee geraken.

Den 7. op de middagh de hoogte van 60 en een vierendeel graden: de wint was uyt den W. N. W. die op den avondt soo sterck op-koelde / dat wy het met schoover-zeyl lieten voortstaen.

Den 8. was de wint variabel uyt de W. hant. Wy gisten op den middagh de hooghte van 61. graden.

Den 9. 10. ende 11. de wint uyt den Zuyd-westen / ende Z. Z. W.

Den 12. ende 13. de wint Noordelijc/ somtijts mistigh/ en regenig weder.

Den 14. 's morgens misten wy het Schip Orangien, 't welck wy van daeg niet weder in 't gesight hebben gekregen. Op de middagh de hooghte 58. graden. Naer de middagh de wint variabel/ en in de voornacht West.

Den 15. 16. ende 17. de windt uyt den Zuyd-westen/ eñ Zuyd-zuyd-westen.

Den 18. 19. en 20. de wint Z. Z. O. een doorgaende koelte. Dit was een wint die ons recht diende/en om de goede getempertheyt van de Locht/ en bequaem weder/also wy tot noch toe schier continueel buyich weder gehad hadden/ scheen het dat wy in een ander werelt waren.

Den 21. en 22. de wint N. N. O. Den 23. een storm uyt den Z. W.

Den 24. misten wy twee Schepen/Mauritius eñ de David, die wy van daech niet weder by ons gekregen hebben / soo dat de Vlote noch 7. Schepen sterck bleef. Op den avondt de hooghte 47. graden/ende hadden de wint W. Z. W.

Den 25. wert in de Vlote geordonneert/datmen de Compassen/ die sint den 6. December voorleden op 18. graden Noord-oosteringe hadden gelegen/soude verleggen op 5. graden Noord-oosteringe/gelijck als die doen ter tijt inde Vlote bevonden wiert. Desen middagh hadden wy de hooghte 45½. graden/ de windt was West-noord-west.

Den 26. en 27. de windt N. N. W. ende N. W.

Sien 't vaste lant Chili. Den 28. bevonden wy 't lant van Chili O. Z. O. van ons. Op de middagh de hooghte 42. en een sestendeel graden. Op den avont waren wy door de Weste windt het lant so genaeckt/ dat wy niet boven een mijl daer af waren/ ende soo de windt ruymde/ zijn wy t' Zee gheloopen. Het lant vertoont hem twee/ ende drie dobbel met redelijck hoogh ghebergte. De Heer Admirael kranck te bedde legghende/ soo hy verstondt dat wy Chili voor ons hadden/ ende even voor de Port van Chilue vervallen waren/ daer Swarte Theunis in 't Jaer 1603.

met

met sulcken affectie van de Inwoonders ontfangen was/ hopende assistentie van hem teghen de Spangiaert te bekomen/ soo verklaerde hy wel te wenschen/ dat hy in sijn instructie mocht gelast wesen/ om na Chili recht toe/recht aen te gaen/ door dien hy meer hope hadde/dat wy aldaer (alwaer de Inwoonders der Spangiaerden harde vyanden zijn) beter yets goets souden verrichten/als ter gedestineerder plaetse/maer onse instructie/ geen ander oog-merck hebbende/als de conqueste van geheel Peru, en liet sulcks niet toe/en begeerde dat wy eerst aen de Eylanden van Juan Fernando souden ververschen/en van daer recht toe na Arika loopen/ om de Spaensche Gallioens te vermeesteren/ ende nae de inneminge van die plaets/ met hulpe van de Indianen onsen principalen aenslagh in't werck te stellen. 1624. Martius

Den 29. 30. en 31. was de wint Zuydelijck/ met schoon heerlick weder/ en slecht water.

Den 1. April op de middagh de hooghte 38. en een sestendeel graden/ ende hadden een doorgaende Z.Z.O. wint. Wy verstonden dat de Vice-Admirael aen een sware sieckte te bedde lagh/ so datter op dees tijt weynigh hope was/ dat den Admirael ofte Vice-Admirael het leven daer af souden brengen. Aprilis.

Den 2. ende 3. een doorgaende Z. wint.

Den 4. op den middag sagen wy het Eylant van Juan Fernando, W. ten N. van ons/ ende hadden alsdoen de hooghte 33. graden en 50. minut. Wy hielden dicht by de wint/tot op den avont/doen de Heer Admirael vreese hebbende/ dat wy by N. het Eylant souden drijven/ het Jacht voor uyt sondt/ om met de klare Mane-schijn de Reede op te soecken/en so wy na het Eylant toehielden/ vervielen wy op de Zuyt-zyde van't Eylant/maer so het Jacht geen teken dede van de Reede gevonden te hebben/hebben wy t'Zeewaert gewent/en na een ure weder over legghende / zijn wy een weynigh voor den daghe op 30. vademen ten ancker gekomen.

Den 5. met den dage heeft den Heer Admirael een Chaloup nae lant gesonden/om te sien/oft wy op Reede geset laghen/ en wat ververschinge aen lant te bekomen was / die terstondt uyt vele circumstantien bevant / dat dit de rechte Reede niet en was/ maer dat hy was bet om de Noort geleghen/ waerom wy onder zeyl gingen/en so wat Noordelijck loopende/ sagen wy een ander Baey/ by na een mijle wijt/wiens punten Noord-west/ende Zuyd-oost vanden ander lagen/ende om dat wy in dese Baey seer variabele wint/ende stilten kreghen/ hadden wy groote moeyte met boucheren/ al-eer wy de Schepen so wijt konden brengen/dat wy met 60. oft 70. vademen bots gront konden bewerpen: de Schepen hadden den gantschen dagh werck/ al-eer sy ontrent de Zant-Baey quamen/ daer de groene Valeye is. Arriveeren aen het Eylandt Guan Fernando.

Den 6. wert goet ghevonden/ dat yeder Schip eenighe Vriesse Ruyters/en Pallisaden souden maken/om in ons exploicten te Lande te gebruycken/ oock is de Vice-Admirael (die van sijn sieckte opgestaen was) met eenighe uyt den Raedt ghecommitteert: om de Schepen te besien/ oft sy nae behooren ghearmeert waren/ende de Constapels te examineren/oft de stucken op haer behoorlijcke maet ghe laden werden. Op den avondt is het Schip de Griffioen op de Reede by ons ghekomen/het welck wy meenden dat over een maent alhier behoorde gearriveert te zijn/om dieswille wy so lange in Schapenhams Baey hadden geset gelegen. Het was den tweeden Februarij twee of drie uren/ nae dat wy de Baey in de Strate Le Maire ghepasseert waeren / met een Noordelijcke wint uyt de Baeye geraeckt: het hadde op de hoogte van 60. graden geweest/

 ende

1624.

Aprilis.

ende geweldige stormen uyt gestaen / maer de Caep de Hoorn noyt in't gesicht gekregen. De Capiteyn verklaerde oock/dat de selve Baey/voor desen Valentijns Baey genoemt/seer goede ancker-gront hadde/ ende bequaem was om onse geheele Vlote te bergen / ende dat het toe-roepen van de Boot van 't Schip Orangien, om niet ten ancker te komen/tegen sijn wil/ ende sonder fondament gheschiedt was.

Den 7. van daegh roepden twee Chaloupen/de een by Zuyden / ende de ander by Noorden het Eylant om/om te sien/ of yewers eenige versteken Schepen vande Vlote geset lagen/dan hebben niemant vernomen. Op de naermiddagh is het Schip Orangien by ons op de Reede gekomen/ verhalende/dat sy/ sint sy vande Vlote gheweest waren/ een Mars-zeyl/ende Schover-zeyl door storm verloren hadden/ende dat sy onderwegen twee mael de vaste Kust gesien hadden/ eens op de 50. ende den tweeden-mael op de hooghte van 41. graden.

Den 8. zijn vijf persoonen van 't Schip Hollandia, om dat sy het ruym opgebroken/ende de wijn met Galey-vaetkens daer uyt gehaelt hadden/ gecondemneert om gehangen te worden.

Den 9. de Boots/ende Chaloupen waren nu dagelijcx besich/om de Schepen van water/ ballast/ ende brandt-hout te versorghen. Wy versaghen ons oock van balcken/die tot swalpen gesaeght werden/om de voor-Casteels/ ende de Schepen boven schoot-vry te maken voor een Musquet.

Den 10. zijn door 't voor-bidden van meest alle de Officieren van de Vlote de 5. ter doodt verwesene persoonen van't Schip Hollandia, by de Heer Admirael gepardonneert.

Den 11. hebben wy preparatie gemaeckt/om op morgen t'zeyl te gaen. Op den avondt hebben wy 't Schip de David in't ghesicht gekregen/het welck ontrent de Zuydt-punt van de Reede gheset heeft. De Capiteyn veradverteerde den Heer Admirael/dat het Schip Mauritius mede by de wercke was/ende dat sy al vijf/oft ses dagen ontrent het Eylant geswortven hadden/sonder het selve door contrarie wint te konnen bezeylen.

Den 12. heeft de stercke Noord-ooste wint belet/dat wy niet konden onder zeyl gaen: oock heeft het Schip Mauritius, 't welck by Zuyden het Eylandt was/ daer door de Reede niet konnen bezeylen.

Den 13. was de wint Noord-west/en so wy meenden onder zeyl te gaen/is het Schip Hollandia de Eendracht voor de boeg gedreven/waer door het Schip de Eendracht, by na sijn gantsche Boegh-spriet verlooren heeft/so dat de Vlote een halve dagh verlet is/maer het selve by provisie wat gerepareert zijnde/is men nade middagh onder zeyl gegaen. De Eylanden van Johan Fernando zijn twee/waer van het Oostelijckste/wesende het grootste/ leyt op de Zuydelijcke breete van 33. gra. en 40. minu. ontrent 70. duytsche mijlen by westen de vaste Custe van Chili: het ander/volghens het segghen van de Spaensche Piloten/ W. ten N. van het eerste/20. mijlen. De Spangiaerts noemen het Oostelijckste Isla de Tierra ende het Westelijckste Isla de Fuera; soo dat het een groot abuys is/de Klippe/die in het Z. W. van het Oostelijcke Eylant leyt/ voor het tweede/ ende het kleynste Eylant van Iohan Fernando te nemen/ daer de voorsz Eylanden 2000 mijlen van den anderen verscheyden leggen/ende het westelijckste Eylant mede soodanige Klippe heeft. Het grootste ofte Oostelijckste Eylant/ daer wy met de Vlote onder hebben geset ghelegen/is groot in sijn omvangh ontrent 6. mijlen / streckt meest Oost / ende West / twee ofte derde-half mijl langh/ ende heeft sijn Reede aen de Noordt-Oost-zijde/ daer eenighe Valeyen

Gaen t'zeyl van Juan Fernando.

Beschrijvinge van de Eylanden van Iohan Fernando.

zijn/

zijn / met klaver ende gras bewassen : de Baey heeft steyl-op-gaende grondt / 1624.
eensdeels rutsigh/ende vuyl/eensdeels swart zandt. Men heeft om de groote
diepte / veel moeyten / al-eer men op 34. en 30. vademen / een half Musquet- Aprilis.
schoot van 't Landt kan ten ancker komen / door dien men by de wercke zijnde/ veel variabele winden ende stilten krijght/soo dat wy ghenoodtsaeckt waren ons Anckers op 80. ende 90. vadem te laten vallen / ende gheraeckten soo met worp-anckers uyt te brenghen tot op 30. vademen / daer de rechte Reede is. Naer de windt/ die wy/ in de Baeye ghezet zijnde / onder-vonden hebben/ schijnt het/ dat men dit Eylandt soo wel van by Noorden/ als van by Zuyden kan bezeylen : doch is seecker / datter in de Somer beter gheleghentheydt is/ om dit Eylandt van by Zuyden/ ende in de Winter van by Noorden aen te doen. Dit Eylandt heeft abondantie van goedt water / ende is overvloedigh van alderhande Vis/ die seer soet van smaeck is/ ende sonder moeyten ghevanghen wordt/ want men laet soo haest den hoeck gheen halve voet in't water sincken/ of de Visschen swemmen/om strijt nae het aes/soo dat men alleenlijck heeft op te halen. Zee-Leeuwen/ende Zee-Robben zijn hier met duysenden/ die by daghe uyt der Zee op-komen/ om haer in de Sonne te verlustigen. Ons volck sloegender veel doodt om te eten / ende veel om playsier ende tijdtverdrijf / die op't jonghste sulcken stanck veroorsaeckten / dat men naeuw aen Landt ghedueren koste/ eenighe smaeckte het vleesch/ tweemael opghesoden/ ofte ghebraden/ ende het vette daer afghesneden/ als Schapen-vleesch/ anderen walghden daer af / ende en konden het niet verdraghen. Bocken zijnder in grooter menighte / maer niet soo goet van smaeck / als die van 't Eylandt S. Vincent, ende zijn om het kreupel-bosch / qualijck te vanghen / maer ander ghedierte en hebben wy hier niet vernomen. Wat aen-gaet de Fruyten / wy hebben veel Palmyten op 't gheberghte vinden staen / ende ontrendt de Reede drie Quee-Appel-Boomen / waer van wy ontrendt 100. Appelen bekomen hebben/ voort gheen ander Fruyten meer. Dit Eylant is rijck van Sandelhoudt / dan is soo goet niet / als 't gheen van Timor komt / het heeft oock een soorte van seer hart/en vast-houdende hout/als Yser-hout/'t welck bequaem is tot gyen-blocks / ende schijven : oock is alhier houdt / 't welck dienstigh is om te verwercken/ ende tot brandt-hout te ghebruycken ; maer hooge boomen / die tot masten ofte stenghen souden dienen / hebben wy nieuwers konnen vinden. Eertijdts plachten op dit Eylandt 10. of 12. Indianen te wesen / om Vis te vanghen / en Traen van de Zee-Robben te branden / 't welck nae Lima ghevoert wierdt / maer tegenwoordigh is het gantsch onbewoont. Aen dit Eylant zijn 6. man van 't Schip van de Vice-Admirael/ drie Soldaten / ende drie Bosschieters al willens staen blijven / die de Vlote niet langher wilden volgen.

Den 14. dreven wy in stilte.

Den 16. ende 17. was de wint uyt de Westelijcker handt.

Den 18.19.20.21. eñ 22. was de wint Zuydelijck met schoon heerlijck weder. Nu konde men sien/dat wy in Mare Pacifico waren. De afwijckinge van de naelde is alhier een en een half /ende twee graden Noordt-Oosteringhe.

Onse Instructie begheerde/ dat by aldien de tijdt verstreecken was / om de Gallioens te Arika aen te treffen/ dat wy alsdan van Iuan Ferdinando recht toe na het Callao de Lima souden loopen/om te sien/oft wy die met het silver aldaer souden konnen bekomen.

Den 23. heeft de Heer Admirael een ordinantie gheraemt / die de Capiteynen

1624. nen behandigt is/ om in 't slaen met den Vyant / hen daer na te reguleren luy-
dende als volght:

Aprilis. „ Gemerckt de goede ordre in alle saken de baer-moeder van goede successen
„ is/ ende dat sonder deselve te onderhouden/ geene ghewenschte uytkomste te
„ verwachten zijn/'twelck by de Heer Admirael overwogen zijnde/heeft hoog-
„ noodigh geacht te ordonneren / ende te stellen dese na-beschreven Articulen/
„ waer na hem een yeder/ den Vyandt rescontrerende/sal hebben te reguleren.

„ Eerst wort dese Vlote ghedeelt in drie Esquadrons / te weten het Schip
„ Amsterdam Admirael/by wien gevoegt is/'t Schip Hollandia, den Arent, met
„ de Griffioen: 't tweede het Schip Delf, Vice-Admirael/dien toe-gevoegt is/
„ het Schip de Eendracht, de David, en 't Jacht: 't derde het Schip Orangien
„ Schout by nacht/die toe-gevoeght zijn/ het Schip Mauritius, ende de Hope.

„ Elc sal goede sorge dragen/dat hy hem in't zeylē vervoege beneffens den ge-
„ nen/daer by hy is geordonneert/ op datmen den Vyant so in goede ordre ko-
„ me te rescontreren/en malkanderen/des noot zijnde/gevoeghlijck kan secon-
„ deren: waer mede nochtans niet verstaen wort/dat yemant/so aen sijn geor-
„ donneert Esquadron gebonden sal blijven/ dat niet en soude mogen yemant
„ vande andere Schepen/ ontrent hem in noodt zijnde/ te seconderen / daer op
„ een yeder wel sal hebben te letten / alsoo de verdeelingh van de Esquadrons
„ maer gestelt wort/omme den Vyant met ordre aen te tasten.

„ Elck sal goede sorge draghen / dat sijn Canon wel vaerdig zy/ende ter be-
„ quamer plaetse gestelt/omme 't selve/ als de noot komt te vereysschen/ wel te
„ konnen gebruycken/wel acht nemende/dat yeder een hem regulere in gevol-
„ ge van de neven gaende Ordonnantie/ die met advijs vande Constapels/ op
„ yeder Stuck over elck Schip in't bysonder gemaeckt is: sal oock mede date-
„ lijck ordre stellen over de verdeelingh van het Canon/ ordonnerende/ op wat
„ Stucken de Constapel/ende oock elcken Bosschieter in het bysonder sal heb-
„ ben te passen/stellende by elck so veel Matroosen/ende Soldaten/als tot gou-
„ vernement van het selve noodig bevinden sal/ gevende yeder Bosschieter by
„ specificatie over wat stucken voor hem zijn geordonneert / ende wie hem tot
„ sijn hulpe zijn by gevoegt/ten eynde hem een yeder ten tijde van rescontre/op
„ sijn gedestineerde plaetse weet te vervoegē: Besorgende voorder dat tot elck
„ Stuck ten minsten 20 of 25 Cardoesen ghemaeckt worden/ dewelcke op be-
„ quame plaetsen in het ruym diep genoegh beneden water moeten geset wor-
„ den/ en in drien verdeelt / op dat men by tijde van't slaen om alle perijckelen
„ te eviteren/ niet inde Kruyt-kamer benoodight worde te gaen/ lettende dat-
„ men by elck stuc na de quantiteyt van de Cardoesen het scherp ten bequaem-
„ ste daer by legghe.

„ Yeder een sal wel verdacht wesen / dat by elck stuck Canon een balie wa-
„ ter worde ghestelt/ als oock op den overloop/ ende alle andere plaetsen/daer
„ het noodigh soude mogen wesen/met haer lederen emmers/ofte putsen/ ende
„ swabbers daer by/om de stucken te koelen/ende den brant(die Godt verhoe-
„ de) te konnen lesschen. Voorder ontrent den Vyandt komende / sal elck sijn
„ Schip so van buyten/als binnen wel nat maken/ten eynde dat het vyer daer
„ op geen vatten heeft.

„ Elck hooft sal besondere sorghe draeghen / dat hy de Soldaten/ die met de
„ Musquetten sullen gheordonneert worden / ten bequaemste stelle / daer den
„ Vyandt den meesten afbreuck kan ghschieden / wel acht nemende / dat hy
„ de selve nerghens en stelle / dan daer sy schoot-vry staen voor een Musquet/
„ daer

„ daer elck naer gelegentheyt van sijn Schip sal dienen op te letten. Ghelijck 1624.
„ oock elck sal besorghen/ dat hy sijn volck ordonnere/ die noodigh sullen zijn/ Aprilis.
„ tot het scivielen van de zeylen/ opgeven van Cardoesen/ en andere ordinare sa-
„ ken/ op dat/ ten tijde als men aen de man komt/ hem elck op sijn werck weet
„ te verboeghen.

„ Yeder sal acht gheven dat de Timmer-lieden haer ghereetschappe by der
„ hant hebben/ oock de proppen/ platen/ ende alles anders dat dienstigh is om
„ eenige lecken te stoppen/ op dat/ indien eenige Schepen onder water werden
„ gheschoten/ het dadelijck kan gestopt worden/ besorghende dat men rontom
„ van binnen in het ruym een mans lenghte over al by kan/ op dat door faute
„ van dien/ in geenen noot komen te vervallen/ doende voort wel luysteren naer
„ eenige schooten/ die onder water mogen werden gheschoten/ op datmen het
„ dadelijck remediere.

„ Alle Bylen / ende ander Scheeps-ghereetschap moet klaer / ende voor der
„ hant zijn/ om in tijde van noot tot conservatie van onse Schepen/ ende krenc-
„ kingh van den Vyandt/ touw-werck / reeden / ende andere / te moghen af-
„ houwen.

„ Gelijck mede voor der hant/ ende op haer behoorlijcke plaetse in het Schip
„ verdeelt sullen worden/ alle hant-gheweeren/ van braedt-speten/ piecken/ za-
„ bels/ en andersints/ omme het selve/ ten tijde als men het van doen soude heb-
„ ben/ te konnen gebruycken.

„ In het slaen en sal niemant vermoghen/ 't zy Matroos ofte Soldaet/ van
„ de plaetse te wijcken daer hy is geordineert/ het zy onder wat pretext dat het
„ soude mogen wesen/ op lijf-straffe; ten waer hem sulckx by de Commandee-
„ rende belast werdt/ maer by aldien de Musquettiers/ 't zy kruyt/ Loot/ ofte
„ anders mogen van doen hebben/ sullen sy het hebben te eysschen/ den ghenen
„ die daer toe sal zijn geordonneert/ dewelcke haer het noodige sal bestellen.

„ Also door onvoorsichtigh schieten in het slaen/ dickwils ons Schepen van
„ ons eyghen meer schade komen te lijden/ als den Vyant/ sal sonderlingh daer
„ op dienen gelet te worden/ dat onder 't decksel van eenigh Schip te seconde-
„ ren/ geen schoot geschoten wort/ die den vyant/ en 't Schip van de onse/ dat-
„ ter ontrent is/ t' samen soude komen te beschadigen.

„ In gheballe de Admirael yemandt van de Spaensche Schepen quame te
„ abորderen/ sullen de ander Schepen van het Esquadron alle moghelijcke de-
„ voyr doen/ ofte/ so veel als gevoeghlijck is/ sonder malkanderen te verhinde-
„ ren/ sullen kounen te wege brengen/ omme ten bequaemsten 't gheabbordeert
„ Schip aen boort te komen/ en denselven alsoo met alle macht te vernielen/ en
„ t' onder te brenghen: middeler-wijle sullen de andere Schepen alle naerstig-
„ heyt aenwenden/ dat den Vyant belet worde/ eenigh secours te konnen doen
„ den genen/ die van de onsen aengetast is/ en haer/ soo veel doenlijck is/ wach-
„ ten malkanderen aen boort te komen / op dat men niet in confusie kome te
„ vervallen.

„ Ende of 't gheviele (ghelijck met Godes hulpe niet en twijffelen) dat onse
„ Schepen eenige der Vyanden quamen te overwinnen/ moeter wel acht ghe-
„ nomen worden/ dat hem niemant en vergete/ met door 't schip te loopen ruys-
„ muysen/ ende te plonderen/ gelijck in sulcke gelegentheden veel tijden komt te
„ gebeuren/ maer sullen de Hoofden daer op letten/ dat elck hem vorder aenstel-
„ le/ omme den Vyandt gantsch te dempen/ ende te vernielen/ tot datmen buy-
„ ten sorghe volkomen Meester is: sal oock elck wel verdacht zijn / dat die

 „ gene/

1624. „ ghene/ die Schip/ofte Schepen komt te veroveren/ ende volck daer inne set-
„ tet/ dat sy versien worden van goede Hoofden/ die sorge dragen/dat niet van
Aprilis. „ 't ghene in't Schip soude mogen zijn/ by yemant aengetast worde/ maer dat
„ alles blyve in sijn geheel/ende by aldien men komt te onderbinden / datter ee-
„ nighe disordre in't selve ware gheplceght / sal't misbruyck van niemant/ als
„ van den Commandeerende op 't Schip ge-eyscht worden / die voor 't ghene
„ dien aengaende gheschiedt is/ sal moeten instaen/ende de man zijn/tot dat hy
„ aenwijsinghe weet te doen / wie sijn ordre overtreden heeft: derhalve magh
„ elck acht nemen/ dat hy sulcke ordre stelle/datter niet onbehoorlijckx van ye-
„ mant by der hant ghenomen wert. Elck sal hem oock wachten met Boots/
„ ofte Schuyten aen de veroverde Prijsen te varen/ sonder expresse ordre/ ende
„ last van de Heer Admirael.

„ By aldien sich den Vyandt niet t' zee begave / maer op sijn voordeel op de
„ Reede/onder 't beschut van't Canon bleve leggen/sal elck goede acht geven/
„ dat hy niet teghen deselve en attentere / maer hem houde by sijn Esquadron/
„ lettende wat den Admirael (in ghevalle men malkanderen niet behoorlijck
„ konde spreken) aenvangen sal/omme haer/ na gelegentheyt van saken/ op de
„ selve maniere aen te tasten.

„ Ende also het niet moghelijck is/datter op alles/watter in sulcke occasien
„ van slaen kan voor-vallen/ pertinente ordre worde ghestelt/ sal een yegelijck
„ yets voorkomende/ daer in dese instructie geen mentie van gemaeckt wordt/
„ sich hebben te reguleren/na dat hy ten meesten dienst van het Vaderlant/ en-
„ de krenckingh van den Vyant/noodig sal bevinden/ wel lettende/ dat hy hem
„ in sulcke voor-vallen beraetslage met den Admirael/of wel't hooft van't Es-
„ quadron/ indien 't doenlijck is.

„ Wat aengaet de ordonnantie van de Constapels / daer van mentie ghe-
„ maeckt/ die is geraemt als volght:

„ De heele Kartouwen van 4000. pondt/souden gheschoten werden met 10.
„ pondt kruydt.

„ De halve Duytsche Kartouwen van ontrent 4800. pondt / met 10. pon-
„ den kruydt.

„ De halve Kartouwen van de nieuwe slagh/ van 3000. pondt/ met vier en
„ een half ponden kruydt.

„ De halve Fransche Kartouwen/van 3800 pondt/ schietende 18 pont yser/
„ met 8. ponden kruydt.

„ De ysere Saeckers van 18. pondt/ met 8. pont kruydt.

„ Saeckers van 12. pondt yser/ met ses en een half ponden kruydt.

Den 25. de hooghte van 25. graden/ de windt Zuydelijck/ als de voorleden dagen/ met goedt weder.

Mayus. Den 3. May, sagen wy de Kust van Peru, op de hooghte van 16 en een derdendeel graden.

Sien de Cust van Peru. Den 5. heeft de Heer Admirael den Raed beroepen/en aen de Capiteyns begeert/dat yeder sijn volck soude animeren / ende tot kloeckmoedigheyt vermanen/ overmidts sijn indispositie niet toeliet / om sulcks selver in persoon op de andere Schepen te doen. Oock wert belooft aen den ghenen / die de Vlagghe vanden Spaenschen Admirael soude afhalen / 200. Realen van achten: die de Vlagge van den Spaenschen Vice-Admirael soude afhalen/100 realen van achten: en van de Schout by nacht / ofte een Vaendel van de soldaten/ 50. Realen.

Den 6. hadden wy de gantsche dagh stilte: op de middagh de hooghte 13. graden

graden. Om dat wy het Callao de Lima naeckten/ende so wy verre van de wal 1624.
blyvende/niet wel sekerheyt van 't Landt konden bekennen/ heeft men de wal
wat naerder geloopen/om op morgen verkent te raken. Mayus.
Den 7. waren wy so na de wal/dat men de barningh sien konde. Wy sonden drie wel-gemande Chaloupen nae een hoeck/ welck een Eylant scheen te maken/om de gelegentheyt van die te besichtigen/ maer de Chaloupen weder-komende/wisten geen sekerheyt van het Callao de Lima te verhalen. Op de middagh de hoogte 12. graden/45. minuten.
Den 8. met den dage werden wederom drie wel-gemande Chaloupen na een hoeck gesonden/om te sien/oft aldaer het Callao de Lima was/also wy vreesden beneden het Callao te raken. Voor de middagh saghen wy uyt der Zee een seyl recht op ons aenkomen/daer terstont een Boot/met een Chaloup van de schepen nae toe gesonden is/om het selve te nemen/maer de drie Chaloupen/die na de hoeck toe gheroept waren/hadden dit seylken oock in 't gesigt gekregen/ ende daerom haer cours daer nae toegestelt/so dat sy hem de wal af-sneden/ende om de stilte kort na de middagh achterhaelden/en by de Heer Admirael brachten. Het was een kleyn open Barcje/van de Vice-Roy uyt het Callao geschickt/ om ons te verspieden/daer in was een Spaensch Capiteyn/genaemt Martijn de la Rea, met noch 4. Spangiaerts / ende 6. ofte 7. soo Indianen als Negros, die verhaelden / dat des Conings Silver-Vlote voorleden Vrydagh/ zijnde den 3. deses maents / uyt het Callao naer Pannama vertrocken was / sterck zijnde 5. Seylen / 2. Oorlog-Schepen/ende 3. Koop-vaerders/die extraordinaris rijckelijck geladen waren/daer was noch in het Callao blijven leggen/den Spaenschen Admirael / een Gallioen / groot vier hondert lasten / voorsien met veertigh metale stucken/ende 2. Pataches/ yder van 14. stucken/met noch wel 40. oft 50. Koopvaerdy-Schepen / meestendel sonder Gheschut / die al te samen dicht aen strandt onder 3. Bateryen geset lagen. Dese Batteryen waren van steen op-gemaeckt/ ende hadde een Borstweer van vooren / en ter zijden/ daer op lagen 6. ofte 7. Metale stucken/ en de resterende stucken tot 50. in 't getal/ die de voorleden nacht uyt Lima gebracht waren / hadden de Spangiaerts op de strandt gheset / om ons het landen te beletten / alsoo de Viceroy ons siende recht op het Callao aenkomen / wel dachte dat ons entreprinse op het Callao soude vallen. Daer lagen in het Callao 4. Compagnien Soldaten / yeder van 70. ofte 80. koppen / alsoo de twee beste Compagnien met de Silver-Vlote na Pannama vertrocken waren/ maer de Spangiaerts vergaderden op 't gebodt vande Vice-Roy / die op gisteren de eerste tijdinghe van onse komste verstaen hadde/van alle kanten in het Callao, ende souden in korten tijdt ettelijcke duysenden sterck zijn.
Op den avondt werden vier seylen te loefwaert ghesien / die recht op Callao scheenen aen te komen/ daerom de Heer Admirael de schout by nacht/ met drie van de kleyne schepen/ ende drie wel-gemande Chaloupen daer na toe gesonden heeft/die dicht by de wint souden houden/op dat de Spaensche schepen tusschen beyden mochten beset worden. Den 9. met den dage zijn wy dicht om de hoeck van het Eylant de Lima in Callao ten ancker gekomen/ daer de Schout by nacht met de 3. andere Schepen/sonder eenige Schepen gesien te hebben/by gekomen is. De Heer Admirael heeft desen morgen den Raet vergadert/ ende ordre ghestelt/ om op morghen vroegh het Callao de Lima met alle gheweldt aen te grijpen / stellende tot hooft van dit exploict / overmidts sijne swackheyt/ende sieckte/de Heer Vice-Admirael Geen Huygen Schapenham, ende tot

1624. Sergeant Mojor sijn Swager Cornelis Jacobsz. Daer wert besloten/dat men boven de vyf vaendels Soldaten/noch ander vyf vaendels uyt de Matroosen
Mayus. soude maken/daer over tot Capiteyns gestelt zyn/de Scheeps-Capiteyns Leenert JacobszStolck, Witte Cornelisz de Wit, Laurens Iansz Querijnẽ, Ian Ysbrantsz en Meyndert Egbertsz. ende om datter in de Vlote niet Vaer-tuygh ghenoegh

was/om de Soldaten/en Matroosen gelijckelijck te landen/datmen voor eerst in de na-nacht al de Soldaten soude landen/ die een halve Maen van Vriesse Ruyters tot haer defensie opwerpen/ende op strant soo langhe blyven/ sonder yet te attenteeren/ tot dat de vyf vaendels Matroosen mede souden ghelandt zyn/ om also gelijckelijck den aenslagh op het Callao in't werck te stellen. Vele achten dat by ons seer qualijck/ en onwijsselijck ghedaen is/ dat wy de Silver-Vlote/ die den 3. uyt het Callao gescheyden was/niet en vervolghden/ alsoo wy die wel licht in Zee souden achter-haelt hebben/ ofte ten minsten onder Panama geset hebben vinden leggen/sonder dat het selve noch soude gelost zijn: maer die moeten verstaen/dat tot sulcks gheen apparentie was/overmidts de passagie kort is/ en de Spaensche Schepen soo hart in 't voor-zeylen souden geweest zijn/als wy in't nae-zeylen/ende als wy die schoon geladen onder Panama aenghetreft hadden/ (waer toe gheen hope was/ om dat sy datelijck bestaen te lossen)so soude daer weynigh avantagie voor ons geweest zijn/om dat sy aldaer gheset liggen tusschen twee Forten/die malkanderen konnen beschieten. Oock was het gantsch ongheraden/ dat men sich met soodanighe Vlote in de bocht van Panama soude begheven/ sonder ervaren Piloten te hebben/ om de vehemente stroomen die in die bocht vallen/ ende periculeuse drooghten die aldaer ligghen / waer door men lichtelijck de Schepen soude komen

komen te verliesen/gelijck evenwel noch menigmael gebeurt/ende noch meer- 1624.
der swarigheydt heeft men om uyt de bocht te gheraken/ overmits de Zuyde
wint / die langs de Cust domineert / ende de calmten / die men in de maenden Mayus.
Junio/ ende Julio onderworpen is. Dit zijn de redenen/ die ons ghemoveert hebben/de Silver-vlote niet te vervolgen/maer veel liever een aenslag op Callao de Lima te doen/'t welck wy meenden door het vertreck van de Galjoenen op sijn alderswackste aengetroffen te hebben / ende daeromme hoopten lichtelijck te vermeesteren/ende alsoo den staet van den Coning van Hispanien in Peru op het hooghste te altereren/ende te beproeven/oft wy met hulp der Indianen en de Negros, een deel van de rijcke Landen souden konnen b..machtigen.

Den 10. 's morgens voor den dage is de Vice-Admirael met al de Soldaten nae lant geroept/meende tusschen het Callao de Lima, en de Rivier van Lima te landen/daer ons aengedient was dat men droog tot sijn wille soude konnen aen lant komen/ en de Boots voor de barninge bevrijt konnen leggen/buyten het geschut van't Callao, maer doen wy ontrent de strant waren/bevonden wy de barning so groot/dat het niet mogelijck was/dat de Soldaten sonder haer Musquetten / en kruyt nat te maken / ende de Schuyten te pericliteeren / konden aen lant komen/ waeromme de Vice-Admirael met de Schuyten langs de strant bleef roeyen/om den dagh te verwachten/en te sien/oft yevers beter gelegentheyt waer om te landē/dan alsoo des morgens nergens eenige bequaemheydt sagh / en over al even sterck barnde / en ondertusschen een groote hoop Spanjaerts te dier plaetse gekomen waren / om ons het landen te beletten/ so is de Vice-Admirael/na dat hy met de Metale stuckens verscheyde reysen op de Spanjaerts over gegeven hadde / met al het volck weder na boort gekeert. In het landen dachten wy mede te ghebruycken den goeden dienst van eenige Indianen in het Barckjen op eergisteren bekomen. Dese toonden haer seer yverig voor ons/en verseekerden ons van de toe-val der Indianen/ende revolte der Negros, so wy maer vaste plaetsen aen lant kregen. Hier na roepden onse Boots na drie Spaensche scheepkens/die in stilte ontrent het Callao dreven/ die sy veroverden / en in de Vloot brachten/ 't volck aen lant meest ontkomen zijnde:'t eene was geladen te Pisco, met 2500 Pottijsen wijn/en veel verversinge/als appelen/ druyven/ etc. welck ons tot verquickinge van de sieckten seer wel te pas quam: het tweede quam van Guarmey en was geladen niet als met brant-hout/ en het derde van Porto Guanjaco, en hadde eenige Tarwe in/ met veel packen van Pausselijcke Bullen/en andere dingen van weynig importantie. De Heer Admirael vont goet / dat men het Jacht de Winthondt dicht aen strant soude boucheren/ om onder 't faveur van 't selve geschut/ de aenstaende nacht ons volck te landen: maer de Spangiaerts ons voornemen siende/hebben 2 stucken geplant/waer mede sy 't Jacht voor in de boeg treften/so is dese aenslag achter gebleven. Den 11. is men besig geweest de Prijsen te lossen/ en de goederen te verdeelen. Ontrent middernacht zijn de Capiteyns Adriaen Tol, Pieter Harmensz. Slobbe, en Meyndert Egbertsz. met 12. wel-gemande Boots/ voorsien met Metaele Draeckens / ende Vyer-wercken / recht nae de Spaensche Schepen gheroept / die ontrent vijftigh in 't ghetal onder het Gheschut van drie Batterijen / ende het Spaensche Gallioen/ ende twee Pataches ghesetlaghen/ ende hebben / terwijl een groot stuck by Noorden het Callao een valschen alarm van ons volck ghemaeckt wert / yeder een Spaens Schip aen boort ghelept / daer sy terstont met vyer-wercken den brandt in kreghen / van daer roepden sy weder aen een ander Schip / daer sy mede den brant

Steken de spaensche schepen in brant.

1624. Aprilis.

brant in kregen/ en so weder aen een ander/ tot dat alle haer vyer-werckẽ ver-besigt warẽ: Ondertusschen hadde den vyandt alle sijn geschut na onse Boots gewendt/ ende begost vreesselijck te schieten/ so uyt de Bateryen/ als oock uyt het Gallioen/ ende Pataches/ de onse wederom vyer gevende met de Metale Draeckens ende Steen-stucken / ende haer meest bedeckt houdende onder de Spaensche, om van 't Spaensche Canon ten deel bevrijdt te wesen/ ende oock van de Musquetten/ also de gantsche strandt met Musquettiers beset was/ die ge-staedelijck op onse Boots vyer gaeven. De Boots haer aenslagh volbracht hebbende/ zijn nae de Schepen gekeert/ hebbende in den brandt gesteken/ ghe-lijck men bereeckenen konde/ tusschen de 30. ende 40. van des vyandts Sche-pen/ waer onder veele groote waren/ ende eenige met Geschut voorsien/ maer de Spangiaerts hebben nae het vertreck van de onsen / met hulpe van de slaven/ ende Indianen, noch in eenige Schepen den brant gelescht. Wy hebben in dese tocht 7. dooden gehadt/ ende 14. oft 15. gequetsten meest van 't Schip van de Vice-Admirael/ om dat sijn volck een van de Pataches meende aen boordt te legghen/ 't welck haer mislukte. In dit Exploict op de Spaensche Schepen/ 't welck met een groote couragie uytgevoert wert/ heeft ons al te samen voor-sichtigheyt ontbroken : want by aldien wy Bijlen mede genomen hadden/ sou-den met kleyne moeyte / te weten met af-hacken van haer Touwen/ en sonder merckelick perijckel/ alle die Schepen in onse handen gekregen hebben/ om dat de Land-wint die na ons toevoerde. Door den daghe quamen 9. Spaensche Schepen al brandende van de Wal drijven / om welcke te ontwijcken wy ons Anckers lichten/ ende naeder het Eylandt liepen.

Den 12. heeft de Boot van de Eendracht een Spaensch scheepken met Wij-nen bekomen/ 't welck hy dicht van strandt/ onder 't geschut van de Bateryen van daen haelde.

Den 13. is Capiteyn Engelbert Schutte, met sijn Compagnie op 't Eyland de Lima gaen leggen / daer wy een Redupt gemaeckt hebben/ tot bewaringhe van onse groote Chaloupen / die tot noch toe in het ruym hadden gheleghen/ ende wy nu van sin waren op te setten. Van daegh is by de Heer Admirael/ en den Raet beraetslaegt/ wat men best met de Vlote by der hant soude nemen/ nae dien onsen aenslagh op Callao de Lima mislukt was. Onse instructie be-gheerde / dat wy eenighe tijdt in het Callao souden blijven houden / om te sien/ oft wy door ons verblijven aldaer met het beletten van de commercie / en het nemen van alle gaende ende komende Schepen/ eenighe veranderinghe kon-den te weghe brenghen. Want sijn Excellentie door eenige / die lange in Peru verkeert hadden/ aengedient was/ dat de Indianen, en insonderheyt de Negros, die in Lima met vele duysenden zijn niet en souden onder-laten/ als sy hulpe sa-ghen/ teghen haer Meesters op te staen/ ende ons daer mede occasie geven/ om Lima, ofte het Callao te bemachtighen. Maer de Vice-Roy/ ghelijck wy na-maels verstonden/ hadde hier in voorsien/ latende gestadigh twee Compagnie Spangiaerts binnen Lima, om op der Negros doen achtingh te gheven. Oock wiert toegelaten/ dat de Negros messen by haer hadden/ ende daerenboven had-de de Vice-Roy een Vaendel ghegagieerde Negros. waer over een Negro als Capiteyn commandeerde/ die op alles goede toesicht gaven/ eñ alle der slaven aenslagen omstieten. Wat de Indianen aengaet / die wiert wel toeghelaten messen te hebben/ maer werdẽ nieuwers toegebruyct als om werckẽ te makẽ. Also dan om het Callao beset te houdẽ/ de geheele Vlote niet gerequireert wert/ so wert besloten/ dat Cornelis Jacobsz met 4. Schepen om de Zuyd soude gaẽ/ om te

om te sien/oft aldaer ten dienste van 't lant/ ende afbreuck van de Vyant/ yets goets te verrichten was. By soo verre wy alle de gelegentheden in Peru sodanig ghevonden hadden/ als wy in Hollant gheinformeert waren/ dat deselve souden zijn/ soo souden wy met de Vlote van Lima na Arika gheloopen hebben/ om het selve te bemachtigen/ en soo met hulpe vande Indianen/ te sien na Potosi te geraecken/ 't welck wy meenden van wapenen onvoorsien te vinden / en overmits de groote rijckdom / suffisant om de kosten van onse uytredinghe te betalen; maer wy verstonden recht contrarie uyt onse ghevangens / dat Arika wel ghesterckt / en voorsien was / en dat te Potosi verre alleen over de 20000. Spangiaerts waren / (behalven de Indianen en Negros) al t'samen van ghweer wel voorsien. Sy hadden voor desen weynig wapenen te Potosi gehadt/ maer dit Jaer was tusschen de Castilianen en Biscainen een groote twist ontstaen/ om het vergeven vande Officien/ so dat sy malkanderen vyandtlijck met de wapenen aengetast hadden/ en was de sake noch niet geheel geslist. Altijdt wy vonden de saeck soo ghelegen / dat voor ons op sulcke groote aenslaghen niet te doen was. 1624. Mayus.

Den 14. hebben wy noch een Scheepken met Spaensche Wijnen bekomen. Op den avont is Cornelis Iacobsz. als Commandeur/ met 4. Schepen/ de Eendracht, de David, de Griffioen, en de Wint-hont, uyt het Callao t'zeyl gegaen/ die sijn cours om de Zuydt stelde/ om la Nasco, Pisco, oft andere plaetsen/ by zuyden Lima gelegen te bemachtigen.

Den 20. heeftmen 2. van de genomen Spaensche Prijsen met Kelders toegerust/ die van dicke plancken seer hecht gemaeckt werden/ en so dicht ghedreven/ datter gheen water konde in komen / ende rontom met steenen bestout ses voeten dicke/ daer in Bos-kruyt soude ghelegt worden om aen het Spaensche Gallioen gebracht te worden/ ende door de slagh van het selve / het Gallioen met al datter ontrent was / in de Lucht te doen springhen. Desen nacht zijn twee Griecken uyt des Vice-Admiraels Schip/ met een kleyn Schuytken nae Lant by de Spangiaerts geroept.

Den 22. hebben wy een Spaens Schip verovert / dat van Guyaquil quam/ met hout geladen/ op hebbende ontrent 30 persoonen/ so Spangiaerts als Negros.

Den 23. is de Schout by nacht met 2. Schepen / Mauritius en de Hope, en de 2. Compagnien Soldaten van de Capiteyn Schut, ende Brederoode t'zeyl gegaen/ om de Stadt Guayaquil, ende een nieuw Gallioen van den Koningh/ dat aldaer gebouwt wert/ te ruineren. De inneminghe van Guayaquil wierdt ons door de gevangen Spanjaerden, die haer selven tot leydts-luyden presenteerden/ voor seer licht aenghedient/ ende om de groote buyt / die wy daer verhoopten/ noch lichter van ons aengenomen/ maer de saeck was soo klaer niet als wy wel dachten. In plaets van de soldaten die vertrocken / zijn 40. Matroosen tot bewaringe vande Chaloupen op het Eylant de Lima inde Reduyte gelegt. 2. Schepen gaen nae Guayaquil.

Den 24. is een Bos-schieter op 't schip Hollandia, die voorgenomen hadde by den Vyant over te loopen/ aen 't Eylant de Lima opgehangen.

Den 27. 's nachts is een van de Brant-scheepkens / 't welck met een Kelder toe-gerust was/ daer in twee duysent pont kruydt ghelegdt/ en boven met vyer-ballen/ granaden/ ende brandende materie belegt was/ naer het Gallioen ghezeylt / om het selve aen boort te legghen ende te ruineren. Op dit scheepken waren vijf persoonen die haer dienst / om dit werck te volvoeren / ghewilligh presenteerden/ waer onder als Hooft was Willem Commers, Commijs op 't

Schip

1624. Schip den Arent. Sy seylden soo nae het Gallioen / dat men met een musquet-schoot wel konde toereycken / sonder datter van de Spangiaerts alarm gemaeckt

Mayus. wert / ende dachten voor eerst de brandt in de yperballen / ende de brandende materie te steken / die boven op het schip lagh / op dat / terwijle de Spangiaerts doende mochten zijn / om den brant te lesschen / het vyer aen het kruyt mochte komen: maer so het rif / daer achter het Gallioen geset lag / so verre uyt-streckte / dat het brandt-Scheepken het Gallioen niet bezeylen konde / is het weder by de Vlote gekomen.

Junius. Den 2. Iunius, 's morgens is de Heer Admirael Iaques l' Heremite, van sijn

De Heer Admirael sterft. langdurige sieckte in het Callao de Lima overleden. Hy was sint ons vertreck van Sierra Leona nopt gesont geweest / maer altijt van verschepde sieckten aengetast / die hem soo matteerden / dat hy de laetste vier / oft vijf maenden alle kracht van sijn leden quijt was. De Heer Vice-Admirael vondt goet / dat de Vlagge op 't Schip Amsterdam soude blijven waeyen / op dat de Vyant vande doot vande Heer Admirael geē kennisse soude krijgē. Desen dag is een Spaensch Scheepken in de Vlote gebracht / 't welck ontrent 18. Lasten Tarwe in hadde.

Den 3. is het lichaem van de Heer Admirael op het Eylant de Lima heerlijck begraven: Het Lijck wiert gedragen van de Capiteyns / geacompagneert van de Heer Vice-Admerael / ende alle de Officieren van de Vlote. Voor het Lijck gingen drie Vaendels Matrosen / (also alle de Soldaten wegh gesonden waren) die yeder haer musquet 5. mael losten / en schoot het Schip Amsterdam negen schoten / 't Schip Delft seven / Orangien vijf / ende voort alle de ander Schepen vervolgens yeder drie schooten. Wy hadden op de veroverde Spaensche Schepen vele Vlaggen laten waeyen / op dat den vyant soude dencken / dat dit schieten tot een Triumphe van de veroverde Prijsen / ende niet om de doot van den Admirael geschiede. De Vice-Admirael vont goet sijn Authorisatie tot Admirael een tijdt langh op te houden / wachtende nae de komst van de Schout by nacht / ende de wegh-ghesonden Schepen.

Den 6. na de middag is het schip Orangien onder zeyl gegaen / en heeft dicht by de punt van het Callao geset / om langs de Strant met sijn stucken te flanqueren / op dat het brand-scheepken ondertusschen met minder perijckel / onder de beschermingе van het selve geschut / het spaensch Gallioen mochte an boort klampen. Het brand-scheepken daer Willem Commers, koopman op 't schip den Arent, met noch vier andere kloecke maets op was / stelde sijn cours dicht by het rif langs / om te beter het Gallioen te bezeylen: maer so sy al binnē een musquet-schoot van 't Gallioen waren / eñ gereed om het selve an boort te leggen / is het aen de gront gezeylt / door dien het Gallioen in een Com geset lag / 't welc wy niet en wisten. De Spangiaerts wenden alle haer gheschut nae het brand-scheepken / ende schoten daer d'wers door heen / tot verschepden reysen / ghelijck

Aenslagh op het spaensch Gallioen misluckt. oock de Musquettiers / die aen Landt stonden / niet en deden als continuelijck op het selve te schieten / waeromme die ghene die daer inne waeren / siende gheen middel om het van de grondt te krijghen / de brandt in het Opperwerck staecken / als oock in de pijpe die nae het kruydt gingh / ende salveerden haer met haer vieren in een Schuytken / de vijfde het hooft afgheschooten zijnde. Het Scheepken is daer nae al brandende van selfs van de grondt geraeckt / ende dreef nae de wal toe / sonder dat het kruydt ontsteecken werde / voor op den avondt / doen het kruydt nat geworden zijnde / niet als een kleyne slagh gaf.

Den 8. worde een aertbevinge op het Eylant de Lima gevoelt.

Den

Den 13. heeft de Heer Vice-Admirael op 't instantelijck aenhouden van eenige gevangen Spangiaerts, geconsenteert dat sy een brief aen de Vice-Roy om haer verlossinge mochten schrijven/ want sy dachten dat de Vice-Roy seer veel voor haer doen soude/ 't zy met de twee overgeloopē Griecken aen ons te restitueren / ofte op andere wijse haer te rantsoeneren. Den brief is aen een Assistent gelangt/ die met een vree-vlagge in een kleyn Schuytjen na de punt van het Callao geroept is / ende so de Spangiaerts een witte vlagge daer tegen opstaken / heeft hy de Spaensche Chaloupen / die op hem uyt-quamen / in-ghewacht/ die hem met het Schuytken terstont in het Callao brachten. Den Assistent seyde wel geen ander last te hebben/ als om de brief over te leveren/ maer de Spangiaerts en achten 't selve niet/ ende de Vice-Roy gaf stracx ordre/ datmen ons volck de handen soude binden/ ende de oogen verblinden/ ende soo inde Chaloupen bewaren. Op den avondt heeft de Generael van de Zuydt-Zee den brief van den Assistent ontfanghen / ende heeft ons volck de handen doen los maecken / die man voor man met groote beloften vande Spangiaerts aengesocht werden / om by haer in het Callao te blijven / ende soo niemant by haer blijven wilde/ heeft hy den Assistent met het volck weder nae de Admirael ghesonden / met dit antwoort: Dat de Vice-Roy voor ons niet als kruyt en loot ten besten hadde / en dat hy niet van sinne was met ons in eenige handelinge te treden/ tot verlossinge der gevangen Spangiaerts, ende dat den eersten/ die met een vree-vlagghe van de Heer Admirael na het Callao soude afgeveerdight worden/ met de vree-vlagge soude laten ophangen.

Junius.

Den 14. is op het antwoordt van de Vice-Roy by de Heer Vice-Admirael/ ende den Raedt gheresolveert/ naer dien de soberheyt van de victualie/ ende de schaersigheyt van water/ daer mede onse vloote versien was/ niet toeliet so vele Spangiaerts sonder hope van profijt in gedurighe ghevangenisse te houden/ ende oock ongeraden was/ om verscheyden oorsaken de gevangen Spangiaerts vry te geven/ datmen de Schepen daer van soude ontlasten/ ende alle de gevangen Spangiaerts, uytgenomen 3. oude lieden/ van kant helpen.

Callao de Lima.

Den 15. 's morgens zijn in 't gesighte van die van 't Landt / 21. gevangen Spangiaerts op 't Schip Amsterdam aen de Focke-Ree opgehanghen. Drie andere gevanghens werden met een kleyn bootgen naer het Callao geschickt/ om de Vice-Roy de tijdingh te brenghen / hoe dat wy door sijn trots en Barbaris antwoordt / alsoo hy selve alle quartier af-gheslaghen hadde / tot de executie der gevangen Spangiaerts gedronghen/ ende genootsaeckt waren. Op den avont is Cornelis Iacobsz, die om de Zuyd gesonden was / met vier schepen in het Callao weder by de Vlote ghekomen/ rapporterende aen de Heer Vice-Admirael / dat hy van den 14. May, voorleden / tot het eynde van de selve maent gestadig sijn beste gedaen hadde/ om de Zuyt te winnen/ meende met de eerste slag-boeg/ als de wint wat Zuydelijcker soude lopen/ na de wal te wenden / om niet beneden te vervallen / en ter gedestineerder plaetse het lant aen te doen / maer alsoo de wint hoe langhs hoe meer Oostelijckte / dat hy seer qualijck tot wenden heeft konnen komen / en eerst den 10 deses maents 4. mijlen beneden Pisco is komen te vervallen / hoe-wel hy al op de hooghte van 18 en een half graden geweest was/ dat hy van daer met een slagh-boegh by de wal opraeckte / tot voor Pisco, daer hy den 11 ten ancker ghekomen is / en dat hy den 12 met alle het volck / en 2 Metale Draeckens laude / ende terstont binnen een Musquet schoot van de selve Stadt marcheerde / daer hy doen bevondt / dat de Spangiaerts de Stadt Pisco met een steene muyr van 15 voeten

hoogh

1624. hoogh/omringt haddē/ buyten welcke muer sy noch een borstwering hadden/ waer achter haer Soldaten in defensie stonden/ eñ dat alle de flanquen behoorlijc op dē ander respondeerden/ eñ alsoo op een so wel gefortificeerde plaetse/ die met goet Guarnisoen beset ongeraden was/ met so weynig volck yet te attenteren/ datter met eenstemmig goetvinden van alle de Officieren besloten wert/ datmen met de minste schade na boort soude sien te retireren/ waerom noch by dage een halve Maen tot haer defensie aen strant op wierpē/ daer sy/ na eenige schermutsinghe met den Vyant ghehouden / op den avondt in-trocken / ende dat sy de naeste nacht al te saemen embarqueerden / en nae boort vertrocken/ soo dat sy den 13 van Pisco scheyden / en desen avont in het Callao arriveerden. Wy hebben in dese quade rescontre ghehadt 5 dooden / en 15. oft 16. gequetsten/ ende daer sijn wel 13. Mannen by den Vyant overgeloopen. Den vyant/ soo veel men sien konde / was wel 2. duysent sterck/ wel van geweer voorsien/ waer onder ontrent 200. Ruyters waeren / met schild / ende lance / die haer buyten de Stadt hielden / om de onsen van achter aen te vallen / daer van eenighe tot verscheyden reysen gheschooten werden / maer wat schaede de Vyant door het schieten van de Metale stuckkens ontfanghen heeft / konde ons volck niet weten.

Junius.

Den 18. van daegh heeftmen door ghebreck van water/ aen yeder man ses mutskens water daeghs beginnen uyt te deelen.

Den 22. is eenen Bos-schieter/ die by den Vyant meende over te loopen in apprehensie gestelt: die geexamineert zijnde / bekende dat hy al over lange met de twee over-geloopen Griecken over gekomen was/ om de Heer Vice-Admirael gevangen in het Callao te brenghen/ waer toe sy goede gelegenthevt hadden / om dies wille de Heer Vice-Admirael somwijlen met een kleyn Schuytken / met 4. man uyt visschen voer/ daer sy met haer 3. als de best betrouwtste onder waren/ ende so de 2 Griecken met het selve schuytken te vooren/ terwijle hy niet Scheep was/ doorgegaen waren/ dachte hy haer met hulpe van eenighe Swarten van daegh te volgen.

Den 25. is de voorsz. Bos-schieter/ in presentie van meest alle het volck op het Eylant de Lima aen een galge gehangen. Wy hadden dese mael op 't Eylant de Lima twee Smitsen / daer wy affuyten / en ander gereetschap met alle naerstigheyt vaerdigh maechten / want de Heer Vice-Admiraels meeninghe was (also hy van de gelegentheyt van Chili door een geboren Chilees en diversche andere gevangens gheinformeert was) om met de Vlote daer nae toe te gaen/ soo haest wy van water souden versorght zijn / ende te sien/ ofte wy met de assistentie van de Chilesen yets goets tegen den Spangiaert souden konnen verrichten / waer toe ons groote hope van de Chilees, en andere Indianen gegeven wert / en om dat wy wel wisten / dat het verwachten van de Gallioens uyt de Manillas door/ en ontrent Acapulco weynigh te beduyden soude hebben/ so achten wy dat het beter geraden was / dat wy in die tijdt een tocht na Chili deden/ en so van daer ververst/ en van vivres versorgt wesende/ volgens 't begeeren van onse instructie / nae de Manillas overstaken. 't Geen wy van de gelegentheyt van Chili verstaen hebben/ is als volgt.

De Chilesen voerden dit Jaer noch dappere / en harde Oorloge teghen de Spangiaerts en hadden in 't lest van het voorleden jaer noch een troupe Spangiaerts, van meer als 50. man/ die op hasart uytgegaen was/ so beset/ en omcinghelt / datter niet een essapeerde. De plaetsen in 't jaer 1599. by haer op den Spangiaert ghewonnen / waer onder de voornaemste is Baldivia, blijven

noch

noch in haer gewelt/ende en derven de Spangiaerden niet bestaen deselve weder te incorporeren/ niet tegenstaende de spraeck nu ter tijdt in Peru gingh/datter last van den Coning was gekomen/ dat men Baldivia ten aensien van de goede port/weder soude sien te besitten. Dit Baldivia is nu ter tijt onbewoont/leyt op de Zuyder-breete van 40 graden/ en heeft een uytnemende haven/ sonder sanden/ oft ondiepten. De Spangiaerts door middel van de musquetten overtreffen wel de Chilesen, als sy te voet vechten / maer als de Chilesen te paerde zijn/ (gelijck sy ghewent zijn met groote Esquadrons van drie en vier duysent Paerden somwijlen de Spangiaert aen te tasten) soo zijn sy verre haer meester/ want een Spaensche Ruyter en sal geen Chilees te paerde derven verwachten. De Chilesen hebben voor een ghewoonte alle de vruchten / en het ghewas der Spangiaerden geheel te verwoesten/ ende daer nae de Forten rontsomme soo te besetten / datter niet kan inghebracht worden / waer door de Spangiaerts, die daer in leggen / in groote hongers-noodt geraken / en moeten alsdan met de uytterste miserie so lange afwachten/tot dat de Gouverneur van Chili met alle zijn macht van Conception komt/om haer te ontsetten. 1624. Iunius.

De Spangiaerts senden noch ordinaris 3. oft 4. Vaendelen Soldaten jaerlijcks van Lima nae Chili: dit is volck / die meest in Peru om haer delicten ghevanghen sitten/ en alsdan te Lima te samen ghebracht werden. Maer also dese niet genoeg waren om de Chilesen volkomen resistentie te doen/ soo hadde den Koning van Hispangien dese naest-voorgaende jaren een goede party Soldaten door Buenos Aires te lande daer na toegeschickt. De armoede/en miserie der Spangiaerts in Chili was dit jaer so groot ghewees/ datter een muyterye outstaen was/ so dat sy haer Officieren van haer jaegden/en qualijck tracteerden/ ende konden nauwlijcks nae groote moeyte weder tot gehoorsaemheydt ghebracht worden. De oorsaeck waerom de Koningh van Hispangien Chili, daer van hy gheen profijt en treckt/niet en quiteert/ is dese: dat hy vreest dat het de Chilesen daer by niet en souden laten blijvē/maer voorder gaen/en Peru aentasten. Oock moet hy Indianen hebben uyt de Zuyder-quartieren van Peru, en het Noordelijckste van Chili, tot het bearbeyden van sijn Mynen in Potosi, overmits dese bequaem zijn / om soo swaren arbeyt beneden in 't diepste vande Mynen te dragen/ ende de ander Indianen, by Noorden Potosi ghebooortigh/te licht afsterven. Voorder van de vruchtbaerheyt van Chili, als oock van de abondantie van 't gout/ dat aldaer valt / yetwes te verhalen is onnodig/overmits alle Schrijvers van die Landen daer van genoegsaem onderrecht geven.

Den 26. op dese tijdt regeerde de scheurbuyck seer geweldigh in onse Vlote. De vier Schepen / die om de Zuyd geweest waren/ hadden so veel siecken op/ dat eenige van haer niet machtigh waren haer eygen Boot te mannen / ende op de andere Schepen begonde het scheurbuyck oock heftigh te outsteken/ ende also geenige apparentie ter werelt was/om groente/ofte remedie tegen het scheurbuyck in het Callao te bekomen/ende wy genootsaeckt waren in het Callao te blijven / om de Schepen Mauritius, ende de Hope te verwachten/ die anders in der Spangiaerden handen souden komen te vervallen / so stonden de saken van onse Vlote in een seer soberen staet/eñ souden binnen korten tijt groot volc hebben komen te verliesen/ten ware het Godt gelieft hadde/dat een Switser, met het scheurbuyck gequelt/ op de hoogste berg van het Eylant Lima gegaen hadde/daer niemant eenige groente vermoede/ alwaer hy sekere groente gevonden heeft/die hy kennende/gegeten heeft/ende groote baet by bevonden. De Heer Vice-Admirael de kracht van dit kruyt verstaen hebbende / ende dat

het

1624. het in abondantie te bekomen was / heeft geordonneert / dat alle de Schepen haer meeste volck 's morgens vroegh naer Landt souden senden / om soo veel
Iunius. groente te halē/als het geheele Scheeps-volck soude konnen eten/waer toe de Maets Olye/ ende Azijn gegeven wert; ende om dat door dese groente/ die so wel tot salaet/ als warmoes gebruyckt wiert/ ons volck in korten tijt al t'samen op de beenen geraeckten/en ververscht werden/continueerden wy alle dagen die te halen/ so lange de Vlote in het Callao de Lima heeft geset gelegen.

Den 28. verbranden wy eenighe Prijsen / die onbequaem waren/ om by de Vlote te houden. De Spangiaerts quamen somwijlen met eenige Chaloupen/die sware stucken op hadden/ ontrent onse Schepen/ende schoten om masten/ofte stengen te beschadigen/ dan sy verrichten weynigh.

Iulius. Den 1. Iulius, heeft de Heer Vice-Admirael op 't Eylant de Lima na versch water laten graven/ maer om de steenachtige grondt/heeft men niet diep ghenoegh konnen komen/so datter met wercken is uytgeschepden.

Dit Eylant de Lima wesende in sijn ombvangh ontrent 3 mijlen / is gantsch steenigh/en rutsigh: heeft niet als de groente/daer van gesept is/op het hooghste van het gebergte. Men vindt oock op het Zuyd-endt van dit Eylant vele begraeffenissen der Indianen die seer out schijnen.

Den 18. zijn twee Spangiaerts op bies-bossen aen 't Schip Orangien komen drijven/ die uyt het Callao quamen overgeloopen/ de eene was Overste van de Peruse Comedianten/ ende de ander was een slecht Soldaet. Sy verhaelden aen de Heer Vice-Admirael / dat de twee Schepen / Mauritius, ende de Hope, onder 't Eylant Puna vier Schepen verovert/ende de Stadt Guayaquil, met het nieu Galioen van den Coning gantsch verbrant hadden. Sy verklaerden/dat het Callao de Lima rontomme ghetrencheet / ende ghesterckt was / ende met tachtentigh metale tucken voorsien/ behalven de veertigh/die op het Spaensch Galioen lagen/ ende dat het beset was met veertigh Compagnien voetvolck/ ende sesthien Vanen Ruyters. De Vice-Roy hadde oock volck aen de naeste water-plaetsen gesonden / om die te stercken / ende teghen onse komste te verseekeren/ op dat wy nieuwers water souden bekomen. Sy seyden de oorsaeck van haer overloopen te wesen/ om dieswille de Generael vande Spaensche Cavallerije in het Callao ettelijcke daghen verleden / van haer/ om de questie van een hoere/ doot ghesteecken was / ende wiste niet veel anders te seggen / door dien sy op 't laetste hadden verborghen ghewecst / meer denckende op de conservatie / ende behoudenisse van haer leven / als om yetwes aen ons te rapporteeren.

Den 22. quamen de Spangiaerts, met thien wel-gemande Chaloupen na het schip de Eendracht, eñ schooten twee van sijn hooftouwen in stucken. 't Schip de Eendracht schoot mede wel 30 schooten nae des Vyants Chaloupen / maer door dien het Schip te seer slingerde/ konde hy haer niet na behooren treffen.

Den 23. is/om 't water te verspar ē/op dat wy voor de komste der twee schepen Mauritius ende de Hope niet genootsaeckt souden wesen uyt Callao te vertrecken / gheordonneert / datmen gheen pot-spijse inde Vloote soude schaffen/ maer vleesch / speck / ende stock-visch / waer toe men soudt water ghebruycken konde.

Den 24. schoten de Spangiaerts naer het Schip de David meer als 100 schoten / sonder yemant te quetsen: het waren koegels van 6/7. ende 8 pont yser.

De Heer Vice-Admirael het ooghe (ghelijck ghesept is) op Chili hebbende hadde ordre gegeven / datmen het Bos-kruyt soo veel soude spaeren / als eenigsins

nichsins doenlijck was/en toesien datmen geen vergeefsche schoten dede. Hier op quamen de Spangiaerts te stouter uyt/ en somwijlen so na/dat sy deftigh begroet wierden/ en weder te rugh moesten. 1624. Iulius.

Den 25. heeft de Heer Vice-Admirael in een Valleye op 't Eylandt de Lima een Musquet-schoot van strandt twee diepe putten laten graven/om te besoecken/oft wy versch water konden bekomen/daer met groote naerstigheydt aen gewrocht is.

Den 29. quamen 15. Spaensche Chaloupen nae de Schepen de David ende Griffioen, om die met schieten te beschadigen/maer so die Schepen eenige zware stucken van de andere Schepen verwisselt hadden/ waer mede sy den vyand in 't aenkomen groeten/so zijn de Spaensche Chaloupen/maer een schoot schietende/ te rugge na het Callao gekeert.

Den 29. met den dage/ waren de Spangiaerts met 13. wel-ghemande Chaloupen dicht onder 't Schip de Eendracht, ende om dat het Jacht de Winthont, 'twelck slechtelijck van Geschut voorsien was/met een touw aen de Eendracht vast lagh/ daer de Spangiaerts onder hielden / konde de Eendracht sijn Gheschut op haer niet ghebruycken/ sonder door het Jacht te schieten/'t welck ongeraden was/ so dat de Spanjaerts weynigh schade leden/ en wel 30. schoten deden met koegels van 16 ende 18 pont ysers/ die meest treften/al-eer de Eendracht geredt was/ ende met sijn Gheschut haer konde toe-reycken/ende het scheen/ of sy het Jacht de Winthondt souden gheabordeert hebben. Na dat de Spangiaerts wel honderdt twintigh/ende wy daer tegen ontrent tseventigh schoten geschoten hadden/zijn de Spangiaerts na het Callao geretireert. In dit gevecht is niemandt als de Constapel van de Eendracht ghequetst / die sijn rechter arm afgeschoten is.

Den 5. Augustus is de Heer Vice-Admirael Geen Huygen Schapenham volgens den inhoud vande missive van sijn Excell: tot Admirael vande Vlote geauthoriseert/die van daegh het volck den eedt van getrouwigheyt op 't Schip Delft heeft af-genomen/daer alle het volck van de naeste Schepen ghekomen was. Tot Vice-Admirael vande Vlote/ is geauthoriseert Ian Willemsz Verschoor, Schout by nacht/en in des selven plaetse tot Schout by nacht Cornelis Iacobsz. Raet van den Admirael. Op de middagh is den Admirael met alle de Boots/ende Chaloupen nae het Schip Orangien gevaren/daer het volck van de resteerende Schepen gekomen was/ om den nieuwē Admirael te zweeren / waeromme de Spangiaerts met 15. soo Chaloupen / als Fregatten/ mede uyt-quamen / ende roepden nae onse Jacht / als oft sy het wilden aborderen/ maer so de Heer Admirael de Chaloupen datelijck liet mannen/om den Vyant aen te vallen/ by aldien die yet op het Jacht attenteerde/ zijn de Spangiaerts ontrendt veertigh schooten gheschoten hebbende / weder nae het Callao gekeert. Kort hier aen is den nieuwen Vice-Admirael Ian Willemsz Verschoor, met de twee Schepen/ Mauritius ende de Hope, met noch een Prijs in het Callao de Lima ghearriveert / die het Succes van sijn gantsche reyse aen de Heer Admirael rapporteerde/ als dat sy in haer aenkomste drie Schepen op de Reede van 't Eylandt Puna verovert hadden/ waer van sy de twee verbrandt hadden/en het derde mede brachten: dat sy van de Rivier op nae Guayaquil gevaren waren / 't welck sy van den Vyandt dapper ghesterckt / en met een groot Garnisoen beset vonden: dat sy evenwel teghen der Spangiaerts Bateryen gelandet waren/ en met verlies van 35. Mannen / die meest in 't aenkomen in de Chaloupen geschoten werdē/ de stadt Guayaquil ingenomen hadden/ en also sy Augustus. nae

1624. na de veroveringe geen 200 mannen sterck zijnde/niet suffisant waren de stadt tegen so groot ghewelt van den Vyant te behouden / nochte oock eenighe bequaemheyt van Chaloupen hadden/om den buyt te bergen/dat sy de Stat Guayaquil, wesende de Haven van Quito. vol zijnde van allerhande Koopmanschap/met oock het nieuw Gallioen van den Coning/tot den gronde verbrant hadden/en haer met het naeste getyde na de Schepen geretireert: datter in dese inneminge ontrent 100 Spangiaerden doot gebleven zijn / behalven noch 17. gevangens/ die al te samen / om dat de vyant met valsche koegels gheschoten hadde/ op de Reede van Puna over boort geworpen zijn. Dat sy daer na haer Schepen schoon ghemaeckt/ ende haer volck op het Eylandt Puna ververscht hebbende/ onder zeyl gegaen zijn / nemende haer cours dicht by de windt om de Zuyd/ so lange/ tot dat sy haer op de hoogte van 25. en een derdendeel gra-

August.

den by Zuyden de Linie/ ontrent drie hondert en vyftigh mijlen van landt bevonden / doen sy veranderingh van windt bekomende / eerst nae de wal ghewendt hebben/ meenende ontrent Arika te vervallen/ ende onder weghen noch eenighe verversch-plaetse met ghewelt aen te doen / maer dat sy de windt soo scherp kreghen / dat sy het vaste Landt van Peru niet hoogher als op de 13. graden hadden konnen aendoen / 't welck op gisteren was / ende dat sy haer cours vervolghende / desen dagh in het Callao de Lima ten ancker ghekomen zijn. De Vice-Admirael Verschoor en voort alle anderen / gaven de eere van dese Victorie aen Capiteyn Engelbert Schutte, want hy die gene was/die door sijn deftige aenspraeck/doe op de eerste chargie yeder de moet liet sincken / het hert/ en couragie dede weder om komen/ende daer nae door sijn voorsichtigh/ en mannelijck beleyt/ den Spangiaert, niet teghenstaende / wel drie-mael stercker/

1624. Augusti.

ker/soo aentaste/ dat de Victorie aen onse zijde bleef; anders soude apparentelijck ons volc niet alleen het weder-komen zijn benomen/maer souden oock de Schepen Mauritius, en de Hope perijckel geloopen hebben/van in't gewelt der Spangiaerts te komen. De Heer Admirael heeft sijn residentie blijven houden op't Schip Delf, welck Schip de vlagge aen de groote stenge gevoert heeft/ 't Schip Amsterdam heeft de vlagghe van de voor-stenghel laten wapen/ende 't Schip Orangie van de Besaens-roede/als vooren.

Den 6. is van weghen de authorisatie van de Heer Admirael dobbel rantsoen/van wijn/ en kost aen de maets uytgedeelt.

Den 7. zijn alle de Capiteynen/Lieutenants/Vaendragers/Commysen/en Opper-stier-lieden van de Vlote/by de Heer Admirael ter maeltijt geweest.

Den 8. heeft de Heer Admirael het volck van de 2. gekomen Schepen Mauritius, ende de Hope, den eet van getrouwigheyt afgenomen.

Den 12. vertoonden haer de Spangiaerts met 20. so Chaloupen/als Fregatten in het Callao.

Den 13. hebben wy de hutten op't Eylandt de Lima afghebroken/ende alle preparatie gemaeckt/ om op morgen vroegh t'zeyl te gaen.

Den 14. met den dage zijn wy met 14. zeylen/ daer van de drie by ons verovert/ende om by de Vlote te blijven/ toegherust waren/uyt het Callao de Lima vertrocken. Wy stelden ons kours na de Piscadores, ende liepen daer tusschen door/ latende een kleyn klipken aen back-boort leggen/ ende staken doen dicht by de wint na de Baeye/achter de Piscadores, daer wy tegen den avont met de Vlote ten ancker gekomen zijn. De Heer Admirael is terstont met alle de vijf Compagnien Soldaten/ ende een kloecke hoop Matroosen aen lant ghegaen/ doende de plaetse besetten / de Matroosen ettelijcke diepe putten niet wijt van strant graven/daer ons aengedient was/ datmen versch water konde bekomen/om te sien/oft het also ware/op dat de moeyte niet te vergeefs soude zijn. Doen nu versch water in de ghegraven putten bevonden wert/ heeft men een halve maen aen de water-kant beginnen op te werpen/daer aen den gantschen nacht dapper van de Matrosen gewrocht is/soo dat die des morgens in redelijcker defensie was. Ondertusschen bleven de Soldaten den gantschen nacht buyten de halve Maen de wacht houden / en de Heer Admirael liet onderwijlen uyt de Schepen 10. Metale Draecxkens / met haer affuyten / in de halve Maen brengen/op dat de Soldaten/by aldien sy met den dage van den Vyant werden aengetast/ daer in souden mogen schuylen/ ende onder de bescherminge van de selve Draecxkens haer retraite nemen.

Den 15. 's morghens trocken de vijf Compagnien Soldaten in de halve Maen / ende daer werden ses sware stucken / schietende twintigh a vier-en-twintigh pont yser/met haer affuyten/met ongelooflijcke rassigheyt aen Lant ghebracht/ende in de halve Maen gestelt/maer also in de gegraven putten soo kleyne quantiteyt waeter bevonden werdt/ dat onse Vlote haer in korten tijdt van niet soude hebben konnen versorghen / ende daer benessens ontrendt onse Trenchee verscheyde Berghen/ ende heuvelen laghen / die alle daer over commandeerden / waer die van Lima haer Gheschut/ ende force lichtelijck konden brengen/ende onse halve Maen geheel ontdecken/gelijck die/die om de voorsz. Berghen/ ende heuvelen te besichtighen / uyt-ghesonden waren / rapporteerden/ soo heeft de Heer Admirael de voorschreven sware Metale Stucken noch den selven avondt weder laten aen boort brengen /'t welck met deselve rassigheydt geschiedt is / maer de metale Draecxkens zijn tot morgen aen Lant ge-

Landen achter de Piscadores klippen.

1624. bleven/ om in't retireren/ des noodt zijnde/ tegen den vyandt te ghebruycken.

August. Den 16. met den daeghe is alle het volck met de metale Draeckens in ordre ghe-embarqueert/ ende t'Scheep gekomen / sonder dat de Spangiaerts eenige myne toonden/ om ons te vervolghen. Nae de middagh zijn wy met de Zee-windt t'seyl gegaen/ende hebben ons cours West aen gestelt/om boven Punto Perdido te zeylen.

Den 17. ende 18. hadden den doorgaende Zuyd-zuyd-weste wint/ de cours Noord-noord-west.

Den 19. op de middagh de hooghte 8 en een sestendeel graden.

Den 20. 's avonts sagen wy het Zuydelijckste van de Eylanden de los Lobos,'t welck wy aen back-boordt lieten legghen/ passeerende met een Noordweste gangh/tusschen beyde de Eylanden door.

Den 21. roepde onse Chaloupe naer een doode Wal-visch / het welck wy vermeynden een Barckje / ofte Klippe te wesen / om dat hy soo hoogh boven water dreef.

Den 22. liep de stroom so sterck om de Zuyd/dat wy met een stijf Topzeylkoelte voor de wint seer weynigh avanceerden.

Den 23. sagen wy Cabo Blanco, de stercke stroom continueerde noch om de Zuyd/ als op gister.

Den 24. met den dage lach het Eylant S. Clara N.O. van ons. Op de middagh sont de Heer Admirael drie Chaloupen voor uyt/ om de Indianen die op Puna woonden/te waerschouwen van onse komste/ende dat haer geen leet van ons volck soude gedaen worden. Dit gheschiede/ op dat wy door de Indianen eenige kondschap van des vyants gelegentheyt/te Guayaquil mochten krijgẽ. Des nachts de vloed verloopen zijnde/ heeft het de Vlote geset.

Den 25. 's morgens zijn wy weder onder zeyl gegaen/ende quamen kort na de middag op de reede van 't Eylandt Puna ten ancker. De afgesonden Chaloupen waeren vier uren voor onse komste alhier ghekomen / ende hadden een Spaensch Barckjen op de Reede betrapt /'t welcke eenighe stuck-goederen in hadde/welcken over Lant na Lima souden gesonden worden/maer de Spangiaerts, ende alle de Inwoonders van La Puna waren ghevlucht / so dat wy niemant hebben konnen beloopen/wat moeyte wy daer toe oock deden.

Den 26. is de Schout by nacht met alle de Soldaten/met thien Chaloupen/ ende twee Jachten op een tocht na Guayaquil gegaen.

Den 27. van daeg hebben de 3 principale Schepen haer Geschut/ende ballast in andere Schepen gelost/om aen de gront te setten/ende schoon gemaeckt te worden. De Heer Admirael heeft oock een troup Matrosen te landewaert in ghesonden/ om te vernemen/ofter eenighe Mays/ofte andere victualie/ten dienste van de Vlote/op het Eylant te bekomen was.

Tweede aenslagh op Guayaquil. Den 28. is Meyndert Egbertsen, Capiteyn op't Schip den Arent overleden. De Heer Admirael ontfingh oock bedroefde tijdinghe/van het quaedt succes van onsen aenslagh op Guayaquil, hoe dat door de disordre van eenige Officieren/ons volck in route gheraeckt was/ ende de vlucht nae de Chaloupen hadden moeten nemen / met verlies van 26. of 28. Mannen /'t welck gheschiede/ volgens het rapport vande Commandeur/door dien de halve Compagnie Soldaten van Capiteyn Everwijn, sonder haer Capiteyn te verwachten/de Bergh op / recht toe nae haer Vyandt marcheerden / meenende de eere van de Victorie alleen te behalen/alſo sy eenighe Spanjaerts hadden sien vluchten/ maer alsoo de Spanjaerts / die haer op 't hooghste van den Bergh in eenige huysen ge-

getrencheet hadden/ gelijckelijck op haer los branden/mede eenighe nedervielen/soo veroorsaeckte het sulcken schrick/ dat sy van stonden aen de vlucht namen/ende met een in route brachten/noch een ander Vaendel/'twelck om haer te seconderen / den Bergh op marcheerde. Hier na wert den aenslagh weder hervat / maer om dat de Commandeur ghequetst werdt/ die daer op dadelick 1624. August.

belaste te retiren / ende de schrick onder het volck was / soo was alles te vergheefs. In somma ons volck moesten haer nae de Chaloupen retireren/ met verlies van 25. oft 26. dooden/waer onder de Vaendrigh van Capiteyn Everwijn was. Wy hadden daer-en-boven verscheyde ghequetsten/als den Commandeur/ ende Capiteyn Schutte, die tot op het laetste alle devoir gedaen hadde/om de vlucht te remedieren/die beyde van haer quetsure ghenesen zijn/maer de Luytenant Sonnen-burgh is van sijn quetsure overleden. Het is vreemt/ dat wy Guayaquil nu ter tijdt niet konden winnen/ daer wy het te vooren/eens so sterck beset/ende getrencheet zijnde/met het derdendeel van de macht inghenomen hadden. Het gemeene ghevoelen was/dat des Commandeurs on-ervarentheydt in den Krijghs-handel/de oorsaeck van ons ongheluck was/also de Soldaten desperеerden onder sijn beleyt/victorie te bevechten/en daeromme met rechte ernst/ende couragie haren vyant niet aentasteden.

Den 29. heeft men noch doende gheweest met de drie principale Schepen te setten/ ende schoon te maken.

Den 30. is de Vice-Admirael met 10. Chaloupen/ende twee Vaendels Soldaten aen 't vaste lant gegaen/om Beesten/en appelen te bekomen.

Den 31. heeft de Heer Admirael van het volck/ dat om het Eylandt La Puna te besichtighen/ uytghesonden was/verstaen/dat op een seecker plaetse van het

het selve Eylant/dicht aen strant eenige lasten Mays lagen/die men daer lich-
1624. telick konde van daen halen/waeromme het Schip de Griffioen daer na toege-
sonden is/ de selve Mays te laden/ en in de Vloot te brengen.

Septemb. Den 1. September waren de 3. principale Schepen schoon gemaeckt/ en op haer defensie gebracht/ waeromme de ander schepen mede gereetschap maeckten/ om te setten/ ende schoon te maken.

Den 2. is de Heer Admirael selver op het Eylant Puna aen lant ghebleven/ om het water halen te vorderen/ ende heeft de twee putten doen bewaken met twee Corporaelschappen Soldaten/ op dat het water by den vyant niet soude vergeven worden.

Den 3. is de Vice-Admirael weder ghekomen/ mede brenghende ontrent 8000. Orangie-Appelen/ende een groote hoop Bananas/maer beesten hadde hy om de wildigheyt niet konnen bekomen.

Den 9. is Pieter Heyndrickſz. Stier-man op het Schip de Griffioen, tot Schipper op't selve Schip gestelt/overmidts Pieter Cornelisz Hardloop,schipper op de Griffioen, als Schipper op het Schip den Arent, over-gegaen was. Tot Luytenant van de Compagnie van de Compagnie van Capiteyn Omaris Everwijn, is gestelt Adriaen van Noorderwijle. ende tot Vaendrigh vande selve Compagnie Robbert van Vollenhove, beyde Appointees. Voort wiert besloten (niet tegenstaende de groote apparentie die wy sagen/ om in Chili yet goets te verrichten) datmen volghens onse instructie/ eerst na Acapulco soude loopen/ om op de Gallioens uyt de Manillas komende/ te passen/ende datmen daer na sien soude/ oft de ghelegentheyt van onse Vlote soude willen toelaten/dat men noch van daer na Chili gingh.

Den 11. hebben wy het gantsche Dorp van La Puna in brant gesteken/ende de muyren van de Kerck om ver getrocken.

Den 12. 's morgens met de voor-ebbe is de Vlote van't Eylant Puna vertrocken. Wy misten acht Soldaten van de Compagnie van Capiteyn Schutte, 4. Franschen/ende 4. Engelschen/die aen Landt/ten tijden van ons vertreck/ zijn blyven staen/en by den vyant dachten over te loopen. Dit waren acht persoonen/die haer in de voorige tochten seer trouwelijck/en mannelijck gequeten hadden maer na de quade rescontre te Guayaquil despereerden sy van haer fortune by onse Vlote te sullen maken/ende so sy wat strickt op de Schepen gehouden werden/ende tot Scheep-werck gedwongen/ soo meenden sy datter beter avantagie voor haer by den Vyant te verwachten was.

Den 13. kondē wy door stilte/ende contrarie wint noch niet in Zee geraken.

Den 16. 's avonts vervielen wy ontrent 10. mijlen by Oosten Capo Blanco, doen wy het wenden/ eñ met een West-zuyd-westen wint N. W. aen zeylden.

Den 17. bevonden wy op de middagh de Zuyder-breete van drie graden.

Den 18. kregen wy de generale Z. Z. W. wint.

Den 19. van daegh is op 't Schip den Arendt over-leden Willem Commers, Commys op 't selve Schip/ een stout ende geresolveert Krijgsman.

Den 20. continueerde de Z.Z.W. wint. Het verwonderde ons/dat wy de Eylanden de Gallapagos niet en sagen/hoewel wy/volgens de Caerte/de lengte van de selfde Eylanden hadden/ende meest alle de besteckeu vande Stierlieden tusschen de Eylanden door-liepen/ dan wy gisten/ dat sy op haere ware langhte niet en lagen/ ende dat sy by West van ons waren.

Den 22. op de middagh de hooghte 1. graet/ende 25. minuten/ende saghen kort daer aen by Z. van ons eenighe Eylanden/ die wy de Gallapagos gisten/

hoe-

hoe-wel de bestecken der Stier-lieden de selve Eylanden al gepasseert waren. De Z.W. wint continueerde tot op den 10. October, hoe-wel wy in de laetste dagen somwijlen stilte hadden/doen de wint Z.O. ende O.Z.O. liep. 1624.

Den 11. October op de middagh de hooghte 12. graden / ende 50. minuten/ ende waren met een door-gaende koelte upt den Z.O. ende Z.Z.O. Noordt-west gezeylt. Octob.

Den 12. ende 13. continueerde de Zuyd-ooste wint.

Den 14. ende 15. hadden wy meest stilte.

Den 16. de hooghte 15. graden ende 55. minuten: de wint Noord-west.

Den 17. 18. ende 19. continueerde de Noord-weste wint.

Den 20. met den dage sagen wy't vaste Landt van Nova Hispania, 't welck hem met hooge bergen vertoonde Noord-oost van ons. Op de middagh hadden wy de hoogte 17. graden ende 50. minuten/ende dreven den gantschen dach in stilte. Komen op de Kuste van Nova Spagnia.

Den 21. 's morgens stilte/op de middag de hoogte van 18 grad. 's Nachts in stilte zijn 4. groote Chaloupen na de wal geroept/ om een visschers Barckjen te intercipieren/ daer upt wy des Vyants gelegentheyt verstaen mochten/ en verkent raken/hoe verre wy noch van de Port van Acapulco waren.

Den 22. op de middag de hoogte van 18. graden/ende 12. minuten/ende waren noch ontrent twee mylen van landt. Naer de middagh stelden ons cours met de Zee-wint upt den Z.W. na de wal toe / om op de af-gesonden Chaloupen te wachten/ die na Sonnen ondergangh by ons quamen / rapporterende dat sich de Kust O.Z.O. en W.N.W. streckt/ende dat de diepte een Goteling schoot van de wal is 20. a 30. vademen zant/ ende singel-grondt / ende dat sy wel eenigh volck aen Lant hadden gesien/ maer dat sy om de groote barninge daer niet hadden konnen by komen.

Den 23. 's morgens stilte / de Zee grof upt Z. W. nae de middagh de wint uptter Zee als op gisteren/ soo dat wy bevonden / dat de wint op de Kust van Nova Hispania ordinaris van voor de middag tot 's avonts uptter Zee komt/ ende middernacht upt het lant. 's Nachts variabele windt / met donder ende blixem.

Den 24. hadden wy Siguanatejo, 't welck seer kenbaer is aen 4. Klippen/ die 3. mylen van Siguanatejo leggen. Wy sagen hier na den Berg Calvario, die ghehackelt is/ ende Z. W. in Zee streckt/ ende van alle kanten in 't aenkomen een Eylant schijnt te wesen. 's Nachts kregen wy stilte/met Donder/ Blixem ende Regen. Sien Siguanatejo.

Den 25. avanceerden wy weynigh om de stilte / ende door dien wy vreesden Acapulco by nacht voor by te zeylen.

Den 26. ende 27. zeylden wy langhs de wal / ende hadden de hooghte van 17. graden/op welcke hooghte de Port van Acapulco gelegen is.

Den 28. met den daghe waren wy ontrendt een half myle van het Eylandt dat voor de Port van Acapulco leydt/ende soo wy noch niet konden bekennen/ dat alhier Acapulco was/so is onse Chaloupe voorby geroept/om te besichtigẽ/ die weder-keerende / een schoot dede / tot een teecken dat alhier de Haven van Acapulco was/waerom de Schepen dragende hielden/ende op den avondt in 't gesichte van 't Casteel geset hebbende. Het Fort/ ofte Casteel van Acapulco is dese laetste jaren eerst nieuw gemaeckt/ ende op een uptsteeckende punt geleyt/ tot bevrijdinghe van de Gallioens/ die upt de Manillas komen / die dicht onder 't Kasteel setten konnen. Het heeft 4. Bolwercken/ die met 10. oft 12. stucken Komen inde Port van Acapulco.

1624. beset zijn/ende is met eene steene muer om-trocken/het schoot in onse aenkomste twee schoten/die niet toe-reyckten. Wy bevonden alhier in de Haven 2. oft
Octob. 3. kleyne Barckjens/ die niet weerdigh waren/ yet daer op te attenteren.

Den 29. hebben wy ghesocht met de Spangiaerts in onderhandelinghe te treden/ om uyt haer Ostagiers/ en maniere van de handelinghe te verstaen/ oft sy dit jaer oock Gallioens uyt de Manillis verwachtende zijn / ende of der selver komst haest op handen was. Wy gaven aen de Spangiaerts te verstaen / hoe dat dese Vlote langhs de Kuste van Peru seylende / eenighe Spaensche Capiteyns/ en andere gevanghens bekomen hadde/ en alsoo de Heer Admirael nu van sin was na Oost-Indien over te steken/ dat hy de Spaensche gevangens voor eenighe ververschinghe wilde laten rantsoeneren / by soo verre de Gouverneur eenige gequalificeerden als Ostagiers aen de Schepen wilde senden om te handelen/ daer tegen eenige van de onsen in 't Casteel souden blyven : hier op wert van de Gouverneur geantwoort / dat hy niet van sin was eenige Ostagiers aen de Admirael te senden / ofte yemant in 't Casteel te ontfangen/ maer by aldien de Admirael goet vont/ de gevangens voor gelt te laten lossen/ dat men de gevangens soude voor haer brengen/ dat sy in alle redelijckheyt wilden handelen/de Admirael hier toe niet verstaen konde/ is de handelinge ge-eyndight. Den 30. en 31. heeft de geheele Vlote in de Port van Acapulco blijven houden / also men door stilte niet konde vertrecken.

Novemb. Den 1. Novem. zijn al de Schepen in stilte uyt de Haven ghebouckeert/ om onder zeyl te gaen/ daer 't Kasteel 6 schoten na dede / sonder te treffen. Op den avont is de Vice-Admirael/ met de Schepen Amsterdam, Eendracht den Arent, de David, de Griffioen, met de Jacht ẽ de Iager, en 't Gewelt, nevens de Chaloupe van den Arent van de Admirael ghescheyden / en is 18. of 20. mijlen boven wints / ofte by W. Acapulco gaen setten/ op dat hy de Gallioens/ die nae ons meeninghe daer ontrent het landt souden aen doen / mochte aen boort komen/ en bezeylen/ofte door naerstigh vervolgen/deselve het Esquadron van den Admirael mochte in handen jagen. De Admirael heeft het wederom inde Haven van Acapulco met de resterende Schepen geset. Den 2. zijn de Schepen Mauritius, Hollandia, Hope, Winthont, en Nassou, van Acapulco t' zeyl gegaen/ en hebben de een ontrent 1½. mijl van den ander geset / soo dat 't Oostelijckste Schip de Hope ontrent 1½. mijl boven Acapulco , en het Westelickste Schip Mauritius, het Oostelijcke Schip van het Esquadron vande Vice-Admirael in 't gesight heeft gaen leggen / en de Heer Admirael is met de Schepen Delf, ende Orangien, in de Port van Acapulco blijven leggen. Den 3. en 4. hebben de Boots/ ende de Chaloupen van de Schepen Delf, ende Orangien in Porte del Marques, ontrent 1½. mijl van Acapulco water ghehaelt. De Heer Admirael sont negen Soldaten op het hoogste van 't Eylant/om nacht/ en dach goede wacht op de Gallioens te houden/ende toe te sien/wat onse Schepen wedervoer.

Den 5. is een Bos-schieter van 't Schip Orangien van het Eylant by den Vyandt over gheswommen. Den 7. is Capiteyn Witte met de Boots / ende Chaloupen wederom om water geweest/ maer soo de Vyant hem daer in embuscade gelept hadde/die ons volck bespronghh/ soo hebben sy de vlucht nae de Chaloupen genomen/ met verlies van 4. mannen / die verdroncké / en geschoten werden / en so der noch een man aen strant was staen blijven / is Capiteyn Witte, om die man te bergen/weder na strant recht op den vyant aen-geroept/ ende heeft die man selver in de Chaloupe getrocken / maer de Capiteyn is ondertusschen in sijn zijde geschoten/daer van hy namaels genesen is.

Den 8. is de Heer Admirael uyt de Haven van Acapulco t' zeyl gegaen. 1624.
Den 15. is de Vice-Admirael / latende sijn Esquadron Schepen op de wacht leggen / met het Jacht de Winthont by de Heer Admirael ghekomen. Novemb.
Hy verhaelde / dat sy 16 oft 18 mylen by Westen Acapulco een goede waterplaetse gevonden hadden / daer de Schepen haer van water voorsagen/maer dat men om de groote barninge aldaer qualijck konde landen. Wy waren van daegh ontrent 5 mylen by W. Acapulco, en liet de Heer Admirael de lywaerste Schepen waerschouwen/ dat sy hem datelijck souden volgen.
Den 16.ende 17. was de wint Westelijck/so dat wy weynigh avanceerden.

Den 18.zijn 4.soldaten/ die met de Chaloupe van 't Schip Hollandia na de vyant meenden te roepen/van den Raet gecondemneert gehangen te worden.
Den 19. ende 20. de wint uyt de Westelijcker hant.
Den 21. sagen wy de Westelijckste Schepen van 't Esquadron vande Vice-Admirael. Wy waren van daegh ontrent 17.mylen boven Acapulco, ende hadden in de tijdt van ses dagen 11 mylen om de west ghewonnen. Des nachts hadden wy een Travade uyt den Westen/ met groote reghen.
Den 23. sagen wy alle de Schepen onder zeyl / die om de stilte die de gantschen dagh geduerde/ niet by ons konde komen. Verstonden uyt 't Jacht/dat voor af quam/datter 6 soldaten by den Vyant waren over-geloopen/en dat de Schepen Amsterdam , en de Eendracht haer water ingenomen hadden / voorts dat de Spangiaerts 's anderen daeghs na haer vertreck/ wel 600 mannen sterck op strant vertoonden/ die buyten twijffel ons water-haelders souden overvallen hebben/ten ware ons volck al van lant hadde vertrocken geweest.
Den 23. een kleyn koeltjen uyt de N. handt. Den 24. een stijve koelte uyt den

1624. den W. tegen den avont is de groote Chaloupe vande Vice-Admirael omgeworpen/ die om het harde weder niet konde geberght worden / so dat de Chaloupe met de Metale Draecxkens / daer mede die voorsien was / gebleven is.
Novemb. Den 25/26/27/ en 28. seylden wy om de W. dicht langhs de wal / soeckende na de Eylanden de Ladrilleros, die 40. Spaensche mijlen by W. Acapulco leggen/ aldaer/ volgens het schrijven van het Spaensche Journael/ water/ visch/ en Patattais in overvloet soude te bekomen zijn/ en alsoo wy nu meer als 45. Duytsche mijlen by de wal op-gekomen waren/ en geen apparentie van deselve Eylanden saghen / soo dachte ons/ dat alle moeyte om deselve Eylanden te soecken/ veergeefs was. Den 29. heeft men de Jachten/ de Winthont, ende 't Gewelt in brant gesteken/ also die onbequaem waren/ om langher by de Vlote te blijven. Noch heeft men een oude Piloot Diego Sanchios, die ons goede dienst/ zindt de Voyagie gedaen heeft / en twee overloopers op haer versoeck/ met een kleyn bootken aen landt ghesonden. Op de middagh de hooghte 17. graden en 50 minut. en hebben doen alle devoyr gedaen / om in de Oostelijcke passaet-wint te geraken. De wint was N. W. met een fraeye koelte. Den 30 heeft hem de Admirael met de principaelste Officieren van de Vlote op 't Schip Hollandia verhoeght/ om in 't executeren van de vier ter doot verwesene Soldaten present te zijn / maer alsoo alle de Krijgs-Officieren voor dese ghevangens seer instantelijck by de Admirael intercedeerden/ soo heeft den Admirael geconsenteert / dat sy met haer vieren briefkens souden trecken / en dat de 3 van haer 4 souden gepardonneert worden. Het ongeluck is Frans Font van Hildersom te beurt gevallen/ die datelijck aen de Nock van de rhæ is opgehangen. Op de middag de hooghte 17 graden ende 50 minuten: de wint W. N. W. met een redelijcke koelte.

Decemb. Den 1. en 2. December was de wint N. N. W. en N. de cours was Z. W.

Den 3. kregen wy de generaele N. O. en O. N. O. wint/ waer mede wy de cours om de west stelden. Den 14. 's avondts op de hoogte van 15. graden/ ende 15. minuten/ hadden wy een groote Travade uyt den N. O.

Den 16. heeft de Heer Admirael het Jacht de Jager laten voor zeylen / om de Schepen by nacht met een schoot te waerschouwen / indien hy eenigh lant gewaer wert.

Den 23. is op 't Schip Mauritius overleden Adriaen Verplancken, Commijs op 't selve Schip.

Januarius Den 1. Ianuarij is aen yeder back een kanne Spaensche Wijn tot een Nieuwe-Jaer ver-eert.

Den 8. heeft de Heer Admirael belast/ overmits de Scheurbuyck seer toe nam/ waer van daeghlijcks veel volcks van de Vlote stierf/ dat men in het over-boort setten van de dooden niet en soude schieten: want het schieten 't welc menighmael op een dagh in diversche Schepen geschiede/ grooten schrick onder het volck causeerde. Men heeft oock aen yeder man een pimpelken Brandewijn daeghs begonnen uyt te deelen.

Den 11. is Pieter Claesz. Slacht, Commijs op 't schip de Eendracht overleden.

Den 25. 's Morgens saghen wy lant West van ons: 't was laegh landt/ daer het vreesselijck barnde/ so dat wy groot geluck hadden/ dat wy by nacht hier op niet en vervielen/ om dat de geheele vloote groot perijckel soude geloopen hebben. Wy gisten dit Lant Isla de Galperico te zijn.

Den 23. op dese tijdt taste de scheurbuyck ons volck soo geweldigh aen/ datter dagheliicks vele storven / eenighe Schepen waren soo machteloos / dat sy

naeuw gesont volck hadden/ om de Schepen te voeren. Van daegh is Cornelis Iansz. Commys op 't Schip de David, gestorven. 1625.

Den 25. op de middagh sagen wy 't Eylandt Guagan, een van de Eylanden van de Ladrones, daer wy op den Avont by quamen. Het was redelijck hoog/ effen landt / ende de Ladronesen quamen de Vloote meer als twee mijlen / met twintigh Canoes van landt te gemoet/ verruylende voor out yser Cocos/ Bananas/ ende Patattas. Wy hebben den gantschen nacht met groote stormen by gehouden/ om op morgen met den dage de Reede te soecken. Ianuar. Sien de Ladrones Eylande.

Den 26. 's morgens quamen de Ladronesen met 150 Canoes aen de Schepen/ verruylende Cocos/ ende Amjamas/ soo dat ons Schip alleen ruylde ontrent 700. Cocos. Op den avont zijn wy aen de West-zyde van 't Eylandt Guagan, op 10. vademen zant gront/ een Goteling schoot van de wal ten Ancker ghekomen. 't Schip de Hope raeckte van de gront af/ en soo hy maer 7. of 10. gesonde mannen op hadde/ heeft hem de Heer Admirael hulpe toe gesonden/ die hem des nachts op de Reede brachten.

Den 27. is de Vice-Admirael met de helft van de Soldaten nae het kleyne Eylant ghevaren / dat ontrent drie mijlen by Zuyden de Reede gheleghen was/ om te sien/ oft aldaer eenighe verversch inghe ten dienste van de Vlote te bekomen waer / dan alsoo het daer gheweldigh barnde / ende men lichtelijck door de verborghen klippen een Chaloupe soude verloozen hebben / ende de Ladrones op de Vice-Admirael versochten / dat hy met sijn volck van landt soude willen blijven / alsoo sy alles in overvloedt aen de Schepen souden brengen/ is hy weder na de Reede gekeert. De Schout by nacht heeft met de resterende Soldaten de Baey besocht / daer hy een water-plaetse vandt / daer het water licht om halen was. Wy ruylden desen dagh eenighe hoenderen / ende meer als 7000. Cocos.

Den 28. werden 50 Soldaten tot bewaringhe vande groote Chaloupe/ die aen lant soude vertimmert worden / ende tot bevrydinghe van de waterhaelders/ aen lant gelept. Desen avont is Capiteyn Omarus Everwijn van een hartvangh subijtelick gestorven.

Den 29. waeren wy ghenootsaeckt meer Soldaten / ende twee Metaele Draecrkens aen lant te brengen/ om dat de Ladronesen met Assagapen gewapent/ in groote menigte aen de water-plaetse quamen.

Den 1.2.3. ende 4. Februarius brachten de Ladronesen veel Rijs aen de schepen/ die wy van haer ruylden/ een Bael van 70. ende 80. pont voor een verroeste bijl/ oft hack-mes/ die gantsch bedorven was/ ende nieuwers toe diende. Februarij.

Den 5. is een generale Monsteringe door de Vlote gheschiet/ ende werden noch bevonden 1260. koppen/ daer onder noch begrepen zijn 32. soo gevangen Spangiaerts/ als Negros.

Den 8. is tot Capiteyn gestelt/ in plaetse van Capiteyn Everwijn, die overleden is/ Hendrick Rose, Lieutenant van Capiteyn Schutte. In wiens plaetse tot Lieutenant is gestelt Barent Schutte, Vaendrigh van deselve Compagnie/ ende tot Vaendrig van die Compagnie is gestelt Otto van Vollenhove, Appointee.

Den 9. heeft de Heer Admirael aen Lant een Predicatie laten doen.

Den 11. 's morghens zijn wy van 't Eylandt Guagan t'zeyl ghegaen. Het Eylant Guagan is een vande Eylanden / die men noemt Islas de las Velas, ofte van de Ladrones, ende leyt op de Noorder-breette van 13. en twee derdendeel graden/ maer de Reede daer wy met de Vlote op 10.20. ende 30. vademen zant-grondt ontrent anderhalf Cartouw schoot van de Wal gheset laghen/

heeft

1624. heeft de hooghte van derthien en een half graden. De Reede leyt aen de West zyde van 't Eylant / en kan soo wel van by Noorden / als van by Zuyden het
Februarij. Eylant bezeylt worden. Het Lant is tamelijck hoog / vruchtbaer / ende op veel plaetsen met rijs besaeyt / als blijckt uyt de quantiteyt die wy geruylt hebben. Cocos-boomen zijnder sonder ghetal / so oock op het Eylant dat aende Zuydoost hoeck leydt / en Palmijten heeft men over al veel / dan het schijnt dat dese

by de Inwoonders in waerden ghehouden worden. Anjamas vallen hier sonder ghetal / die wy in groote menighte van haer gheruylt hebben. Wy hebben in die tijt / dat wy hier gelegen hebben / ontrent 200. Hoenderen gheruylt / dan gheen beesten konnen bekomen / wat moeyte wy daer oock toegedaen hebben. De Ladronesen zijn van leden treffelijck gheproportioneert / ende van stature grooter als de Tamatanen, ende andere Indische Natien: Sy zijn roosachtigh van coleur / ende gaen heel naeckt / maer de Vrouwen bedecken haer schamelheydt met een bladt. Haer wapenen zijn Assagayen / ende slinghers / daer mede sy dē ander Oorlog aen doen / meesterlijck daer met om gaende. Haer Canoes zijn aerdigh ghemaeckt / ende konnen seer scherp by de windt zeylen / sy hebben maer eene vleughel / waer mede sy de Canoe in 't zeylen konnen in 't ghewichte houden / staende verder / ofte nader de Canoe / na dat de wint sterck koelt. Met dese Canoes dorven sy wel 2. of 3. mylen in Zee gaen / al is 't dat de Zee grof gaet / om dat sy haer Canoes / als sy omvallen / lichtelijck konnen droog maken. Sy schijnen met den eersten oprecht in 't handelen te zijn / maer daer nae sietmen / dat de naem van Ladrones haer niet te vergheefs ghegheven is / want sy de Baelen Rijs / die wy van haer kochten / ten deele met zant ende Steen vulden / ende rechten meer andere dieveryen aen. Die hier aen

landt

1624. Februari.

lant willen gaen / moeten haer wel versekeren / ende van wapenen voorsien / ende in 't alderminste op de Ladronesen niet vertrouwen / want alle die ter sy-den afgaen / staen in perijckel van gemassacreert te worden / ghelijck eenighe van ons volck wedervaren is.

Den 14. op de middag de hoogte 10 graden en een half / sagen doen een Eylant West-Zuyd-West / van ons acht mylen: wy gisten dit lant het Eylandt Sahavedra te zijn / hoe-wel het met de Caerte op 't naeuste niet en accordeerde.

Den 15. sagen wy met Z. O. Son een ander Eylant / 't welck wy een nieu Eylant achten te wesen / om dat het niet in de Kaerte en stont. Het was redelijck hoog lant / even gelijck Guan, de N. O. ende N. W. hoeck / legghende ontrent 4. mylen van den anderen / en het is tamelijck breet / soo wy sien konden: aen de N. O. hoeck streckt hem een groot rif af / wel 2. mylen in Zee. Daer quamen diversche Praeuwen van lant naer ons toe / daer in eenige persoonen saten van gedaente / ende posteur als de Landronesen, met lang swart hayr / en eenige verciercelen om haer lijf behangen / van so wy voort zeylden / konden sy niet aen boort komen. Dit lant was bewoont / ende wel bebout / soo veel men sien konde / ende leyt op de hoogte van 9 en drie vierendeel graden.

Den 16. 17. 18. en 19. continueerde de doorgaende N. O. wint.

Den 20. hadden wy stormachtigh weder / uyt de Oostelicker hant / met geweldigen regen. Wy hebben het des nachts met schover-zeyl om de West laten voortstaen / om niet te vervallen inde Bocht by Noorden Caep de Viscajo, dat de Oost-hoeck is aen 't lant van Magindanao, het Zuydelijckst groot Eylant vande Philipinas.

Den 21. continueerde het stormachtigh weder. Wy lieten het des nachts met het hooft om de Noordt met kleyn zeyl drijven / om niet op een lagher wal te vervallen.

Den 22. konden wy noch geen lant sien / hoe-wel de meeste besttecken de geseyde Caep al gepasseert waren.

Den 23. 's morgens is by den Heer Admirael / ende den Raedt de besttecken vande Stier-lieden gesien / eñ haer advijs gehoort zijnde / geresolveert / datmen Z. Z. W. soud aengaen op de hoogte van 3 graden / ende alsdan 't landt van Gilolo, aendoen / om van daer een vaste cours nae Ternate te stellen. Op den middagh bevonden by 't peylen vande hoogt / dat de stroom ons geweldig om de Noord hadt geset / hoewel de Noordelijcke Mousson doorwaeyde.

Den 24. op middernacht vonden ons op 4. graden 50. minuten.

Den 25. wesende met N. O. wint Z. Z. W. gestevent of soo men meende gezeylt 12 mylen. Vonden op den middagh de hoogt 6. graden 20 minuten. Bevindende dat wy in een half etmael / in 't Noorder Mousson Z. Z. W. stevende / een halve graed om de Noord geset waren.

Den 26. 's middaeghs op 4 graden.

Den 27. 's middaegs op twee graden 45 minuten / blyvende by de geseyde Z. Z. W. cours / de wint noch al uyt de Oostelijcke hant.

Den 28. sagen wy 't lant W. 6 mylen van ons: de stroom sette ons geweldigh in.

Den 1. Martius dreven wy in stilte. Martius.

Den 2. kregen wy in 't ghesicht de bergh van Gammacanor, ghelegen op de Kust van Moro, het welck het Noordt-eyndt is van Halemahera, oft 't groote lant van Gilolo, daer de Moluckſche Eylanden aen de West-zyde onder / of by langhs leggen.

Den

1624. Den 4. op de middagh de hooghte een graed ende 40 minuten. Tegen den avondt een lustige koelte upt den Noorden/ daer mede quamen wy in der nacht

Marti. ontrent Maleyen, Hooft-stadt van 't Coningrijck van Ternate. De Heer Admirael sant een Chaloupe voor upt nae Toluco, om de Heer Gouverneur van de Molucquos, Jaques le Febre, die voor dien tijt aldaer was / van onse komste te waerschouwen/ maer om dat het stilder wert/ quamen wy eerst met den dage voor Maleyen op de Reede.

Den 5. nae onse/ ofte den 6 nae de gemeene Indische rekeninge/ heeft de gemelde Heer Gouverneur den Heer Admirael aen boordt wellekom gheheeten/ ende zijn tegen den middagh met den ander aen lant gevaren. De oorsaeck van het verschil des tijts is/ dat onse Vlote van Hollandt om de West zeylende/ ontrent sesthien uren met de Sonne gelopen is/ so dat wy de dagen ordinaris een weynig grooter gehat hebben / als van 24. uren / ende dat die upt Hollant nae Indien gezeylt zijn/ om de Oost loopende/ teghen de Sonne gheloopen zijn/ dat die de dagen ordinaris een weynigh korter gehat hebben/ als 24 uren/ ende de Sonne ontrent 8. uren op de middagh inde Moluccos vroegher ontmoet zijn/ als in Hollant, so dat de differentie een gantschen dagh is.

Den 9. is het Schip de Eendracht, ten dienste van de Oost-Indische Compagnie gheseylt nae Maqujan, een vande Moluckſche Eylanden/ namelijck het vierde van de groote/ van Noord af te tellen/ ende over ses dagen weder gekomen.

Den 13. is te Maleyen tijdinge ghekomen/ dat de Trouwe, een van d'Oost-Indische Compagnies Schepen/ gebleven is op Sangi. een Eylant 50 mijlen ontrent het Noord-west ten Noorden/ van 't Eylandt Ternate, op den wegh na de Filippinen. Van daegh is de Heer Admirael/ met de vier principaelste schepen/ ende de meeste macht vande Vlote nae Caleamate, een onser Forten op Ternate geseylt/ om het selve te slechten.

Den 16. zijn de voorsz. Schepen/ na dat het Fort geslecht/ ende 't gheschut daer van gelicht was / weder op de Reede van Malleyen gekomen.

Den 17. is de Vice-Admirael met vier Schepen van Maleyen ghegaen/ om te slechten ons Fort/ op 't Eylant Motyr, wesende het derde groot Eylant in de Molucquos.

Den 25. is de Vlote met den Gouverneur van de Molucquos, nae Maqujan gezeylt/ daer de Vice-Admirael met de vier andere Schepen by ghekomen is/ ende heeft op de Reede van Gnoffaquja geset.

Den 26. is ghereſolveert datmen voortaen inde Vlote/ de Indische wijse/ in het schaffen van de spijse soude volgen. Oock is geordineert/ dat het Schip de Eendracht na Sangi soude gaen/ om het volck/ ende het geschut van 't gebleven Schip de Trouwe op Maleyen te brengen.

Den 28. is de Vlote van Mucqujan ghescheyden / ende om dat de winter te scheep was/ om boven de Gorities te zeylen/ zijn wy ghelopen door de Strate/ die tusschen oudt/ ende nieuw Batsian doorgaet.

Den 30. zijn wy de engte gepasseert/ ende voor ons Fort op Labou, in Batsian ten ancker gekomen.

Den 31. zijn wy van Batsian gescheyden/ ende hebben ons cours na Amboina ghestelt.

Den 4. Aprilis, is de Vlote gearriveert op de Reede voor 't Casteel op 't kleyn Amboina, alwaer het Schip Delf hem van een nieuwe mast voorsien heeft/ en is voort by de Gouverneur van Amboina, genoemt Herman van Speult, alle

pre-

preparatie gemaeckt tot een tocht op Loehoe en Cambelo, op 't lant van Cesam, tegen over den Noord-West-hoeck van 't groot Amboina. 1624.

Den 25. is de Chaloupe van 't schip den Arent, met brieven van onse komste/ aen de Heer Gouverneur Generael/ weghens de Geunieerde Nederlanden in Oost-Indien/ na Batavia afgesonden. Marti.

Den 14. Mayus is de Heer Admirael met de Schepen Mauritius, de Griffioen, ende de David (het Schip den Arent van te voren na Cambelle, ende de Hope na Loehoe gescheyden zijnde) met de geheele macht vande Vlote/ ende de Heeren Gouverneurs van Amboina, Speult, ende Gorcum met alle de Correcorren ende macht van Amboina op de tocht na Ceram ghegaen/ aldaer men voor eerst de stercke Loehoe verovert/ ende gantsch geruineert heeft/ en daer na de wederspannige Negries, of Dorpen verbrant/ ende al haer Nagel-boomen verdestrueert/ ende te gronde vernietight heeft. Mayus. Loehoe ende Cambelo gedestrueert.

Den 22. Junius is de Heer Admirael met de Gouverneurs weder op Amboina gekomen/ latende de Schepen met de siecken om de contrarie mousson/ op de Reede van Cabelle blijven. Iunius.

Den 18. Julius is de Heer Admirael/ ende de Gouverneur Speult van Amboina met de Vlote na Batavia t'zeyl gegaen. Iulius.

Den 19. zijn de Schepen die voor Cambelle ghesét lagen/ by de Vlote ghekomen/ om dat het Jacht de lager (een vande Spaense Prijsen) soo leck was/ dat hy het niet langer boven water konde houden/ ordonneerde de Heer Admirael/ dat het Schip Hollandia het geschut van 't selve Jacht op de reede van Cambelle soude lossen/ ende het Jacht inde brant steken/ ende inde Strate van Botton weder by de Vlote komen.

Den 20. zijn wy door scherpheydt vande Zuyden-wint ghenootsaeckt by Noorden 't Eylant Boero om te loopen.

Den 22. heeft de Vlote inde N. O. Bay van Boero het Jacht Nassau van sijn geschut ontlost/ en als ombequaem om by de Vlote te blijven/ verbrant. Alhier is 't Schip Hollandia weder by de Vlote gekomen.

Den 2. Augustus zijn wy op de reede van Botton gearriveert. Augúst.

Den 6. is de Vlote van Botton gescheyden.

Den 10. zijn wy op de reede van Macassar ten ancker ghekomen/ alwaer de Heer Gouverneur Speult aen landt geweest/ ende by den Koningh vriendelijck ontfangen is.

Den 19. is de Vlote van Macassar gezeylt.

Den 25. is de Gouverneur Speult met de Schepen Orangien, ende Mauritius na Iapara gegaen/ ende de Heer Admirael heeft met de resterende Schepen sijn cours recht toe na Batavia gestelt.

Den 29. is de Heer Admirael met eenighe Schepen ghearriveert op de reede van Batavia, wesende de Hooft-Stadt der Nederlandtsche Compagnie in Oost-Indien: alwaer de Gouverneur Speult ettelijcke daghen daer aen met de Schepen Orangien, ende Mauritius mede ghekomen is. Ende om dat ten tijde van ons arrivement/ te Batavia geen avantagieuse aenslaghen voor de Oost-Indische Compagnie voorvielen/ waer toe men de geheele Nassausche Vlote soude hebben moghen ghebruycken/ soo wert by de Heer Gouverneur Generael/ ende den Raedt van Indien goet ghevonden/ dat men de Schepen vande selve Vlote soude scheyden/ en na sulcke plaetse schicken/ daer sy het Vaderlant/ en de Oost-Indische Compagnie/ het meeste voordeel/ ende den vyant de meesten afbreuck mochten doen. De Heer Gouverneur Speult is met de

Sche-

1624. Schepen Orangien, Hollandia, en Mauritius, (daer op waren de Capiteynē/Engelberte Schutte, Johan ter Halte, ende Evert de Vries, ende Justus de Vogelaer,
Augusti. Coopman op 't Schip Amsterdam,) van Batavia nae Suratte ghezeylt / die van daer op 't spoedighste nae 't Vaderlant dachten te komen. De Vice-Admirael Jan Willemsz. Verschoor, is met de twee Schepen de Hoope, en Griffioen, ende noch twee Jachten van d'Oost-Indische Compagnie op een tocht nae Malacca gegaē. De Schepen den Arent en de David, zijn na de Kust van Coromandel gesonden. 't Schip de Eendracht, soo haest het uyt de Moluccas tot Batavia gearriveert was / heeftmen 't toe-gerust / om met den eersten nae 't Vaderlant te zeylen / ende twee resterende Schepen / Delf, en Amsterdam, heeft men aen 't Eylant Onrust geset / om te verdubbelen / en de Eendracht te volgen.

Octob. Den 29 October, is de Heer Admirael sieck zijnde / met de Schepen / de Eendracht, ende 't Wapen van Hoorn vol-laden zijnde / van Batavia nae 't Vaderlandt gezeylt.

Novemb. Den 3. November is de Heer Admirael Geen Huygen Schapenham op 't Schip de Eendracht overleden / ende den 5. dito op het Eylandt Pulo Bostoc, 2. mylen van Bantam, begraven.

Den 27. zijn wy buyten de Straet Sunda gheweest / nae dat wy door Contrarie wint / ende stilte / meer als 3. weken in 't passeeren van de Strate door gebracht hadden.

Ianuar. Den 22. Januarij, zijn wy op de Reede van de Caep de Bona Esperanca wel gearriveert / alwaer wy hebben ghevonden Brieven van 't Schip Middelburgh, van dato 28 December 1625. Als wanneer 't selve van de Caep naer S. Helena, is vertrocken / beset met 136. man / ende met goeden moet / soo sy schrijven / om 't Schip in 't Vaderlant te brengen.

Febru. Den 9. Februarij, zijn wy van daer t' Zeyl gegaen.

Den 24. zijn wy met de twee Schepen op de Reede van S. Helena ghearriveert.

Marti. Den 11. Meert, zijn wy van 't Eylant S. Helena gescheyden.

Iunius. Den 16 Junij, zijn wy door de sieckte ghenootsaeckt gheweest in Pleymuyen te loopen.

Iulius. Den 9. Julij, zijn wy door Godts genade / met beyde de Schepen in Texel voorspoedigh gearriveert.

Be-

Beſchrijvinge vande Regeeringe van

P E R U,

Ghesteldt door een ghevanghen Spangiaert, ghenaemt

PEDRO de MADRIGA,

Geboren zijnde tot Lima.

DE Koningrijcken van Peru, Chili, ende Terra Ferma werden teghenwoordigh ghegouverneert by Don Jan de Mendoſa, ende Lima, Marquis Montces Claros, Viceroy, Stadt-houder/ ofte Luytenant in plaetſe van den Koningh van Spangien/ met ghelijcke macht alhier/ als ſijne Majeſteyt in Spangien hebbende/ ſoo van giften te geven/ ende Offitien/ dewelcke in deſe Koninckrijcken Corogimentos ghenaemt werden/ uyt te deelen der Indianen Renten/ Adminiſtratien/ en Alcaldias, weſende Meeſters/ ofte Regenten over de Mijne.

Dit voorſz Officie van Viceroyſchap/ gheeft den Koningh voor 6. oft 8. Jaren/ ofte voor ſoo veel hem belieft/ den ghestelden Viceroy daer 's jaers voor toeleggende 40000. ducaten/ midtſgaders alle Kers-daghen/ drie Koningen en noch twee Feeſten/ als daer zijn vanden H. Geeſt/ en Paeſſchen/ t'elcken reyſe 1000. Peſos Enſaiados, elck Peſo tot twaelf Realen en een half het ſtuck/ overmidts hy dan te gaſt heeft alle de Raedts-Heeren van Audientia, en boven dien alle jaer als den Viceroy gaet aen de Haven van Gelao, omme te diſpatieren de Armade/ Koninckx ſilver/ ſoo geeft hem den Koningh 2000. Pedos Eſaiados tot ſijns onkoſten verval/ onverminderdt ſijn boven verhaelde gagie/ de Viceroy wert ghedient in ſijn Pallays van veel Edele/ en Krijghs-Heeren van alderley ſoorten ende qualiteyt/ want Koninghen bewaren het Officie vande Majoor; Domo ofte Rent-meeſters/ Mayſtrode Sala, Capiteyn van ſijn Garde/ of Wacht/ oock Kamerlinck/ ſonder deſe zijnder groote meenighte van Pagien/ die binnen/ en buytens huys dienen/ ende veel knechten die deſe voorſz Meeſters dienen/ als hy uyt gaet/ werdt hy vergeſelſchapt van alle de Edelen van den ſtaet/ ende heeft 30. Soldaten/ die men hier heet Hellebardiers/ende ſoo hy buyten de Stadt gaet/ſoo gaen hondert Lanciers/ ende 50. Muſquettiers met hem/ dit zijn Soldaten die hier ghenaemt werden de wacht van't Koninckrijcke/ de Lanciers ghenieten 's jaers 800. ende Muſquetriers 400. Peſos Enſaiados, voor haeren dienſt/ ofte Salario van den Koninck in dit Koninckrijck zijn vier Audienten als een in Pannama, een in de Provintie van Quiro, een in Charlas, ende den vierden in Lima. Al-hoe-wel nochtans het Koninghrijck van Chili mede een Audientia heeft/ ſulckx dat ſijne Ma-

ne Majeſteyt continuelijck dit Koninckrijck met een Gouverneur verſiet/ den teghenwoordighen is ghenaemt Don Alonſo de La Ribera, deſe Audienten zijn bediendt by Raedts-Heeren van den Koninck/ welcke alle pleydoyen/ ſoo wel Civile/ als Crimineele decideren/ doch die ter tweeder inſtantie/ proviſie van Appel gheobtinueert/ ende 't ſelve doet intertenteren/ werdt 't ſelvighe by Oydores, 't welck zijn als Commiſariſen daer toe ghecommitteert/ afghedaen/ en de Crimineele by Alcaldes, van 't Hof onwederroepelijck ghetermineert/ deſe al te ſamen gaen in een gelijcke kleedinge/ elck daer voor jaerlijcks genietende 3000. Peſos Enſaiados tot 12 en een halve Reael/ de Stadt daer de Viceroy hem hout/ is genaemt Civitados de los Reyos, ofte des Koningen Stadt/ sy is ghefondeert in een groote/ ſchoone Valaye/ de Stadt is naer mijn goet duncken inde lenghte anderhalf mijle/ en breet drie quartier mijls/ heeft meer als 10000. Inwoonders/ behalven de ghene die aldaer met meenigte dagheliicks komen en gaen/ haer Coopmanſchappen drijven/ deſe Stadt heeft 4. plaetſen ofte merckten/ de eerſte is daer het Koninckliicke Raedt-huys ſtaet/ ende de Juſtitie vergadert/ eñ daer de Koop-lieden vergaderen/ ende haer Contracten beſluyten/ en in deſe plaetſen wordt alle noodtlijcke lijftocht/ en Victualie verkocht/ in deſe Stadt woonen vele Indianen/ Ambachts volck/ als ſnyders/ en ſchoenmakers/ ende die woonen in een plaetſe genaemt Cercado, het welcke dicht by de voorſchreven Stadt ghelegghen is/ onder dit peupel heeft men veel Arbeyders die met Lant-werck haer gheneeren/ ende zaeyen vruchten ghelijck daer is Ayuyn/ Kool/ Salaet/ Radijs/ Komcommers/ Meloenen/ oock Mays/ Kamotes/ die men in Spangien noemt Patates/ en al dit wort verkocht op de voorſz groote plaetſen/ oft merckt/ de Indianen die in Pobel Cercado woonen/ zijn ontrent 2000. weynigh meer ofte min/ de andere is ghenaemt S. Anna, is mede ſeer groot/ de derde is ghenaemt S. Diego, en deſe is wat kleynder/ en noch een plaetſe/ is ghenaemt El Sato de Los Cavallas, want alhier dagelijcks Peerden/ Muylen/ Ezels ghekocht/ en verkocht werden. In deſe Stadt reſideert den Aerts-Biſſchop genaemt Don Bertholom, Lobo, Guerrero, dewelcke tot renten/ oft inkomen heeft 50. ofte 60. duyſent Peſos, naer dat de tienden hoogh ofte leegh loopen/ ende ſoo de tienden hoogh loopen/ is 't ontrent 60000. Peſos, en ſoo sy leegh zijn/ ontrent 50000. de groote Kerck heeft 24. Prebenden/ een Archediacon/ Schoolmeeſters/ Canonicken/ Prieſters/ oock Capilanen/ die hebben 2000. Peſos/ ofte meer/ naer de thienden hoogh zijn/ deſe Kercke heeft 4. Paſtoren/ ende elck heeft renten 1500. Peſos vanden Koninck tot onderſtant/ deſe groote Kercke is genaemt Don Juan Evangelibe, ſonder deſe Prochie/ 't welck is de Metropoli, heeft men ander 4. de een ghenaemt Sinto Marcello, met 2 Paſtoors/ elck heeft te renten 1000. Peſos/ Jan Sebaſtiaen met 2. Paſtoors/ ende hebben deſelve renten/ noch een Santa Anna, met 2. Paſtoors/ ende hebben deſelve renten/ het ander is het Gaſthuys van de Wees-kinderen/ met een Paſtoor/ welcke tot dienſte is van de 4. Paſtooren vande Cathedrale Kerck/ ende die geeft hem 500. Peſos tot gagie/ deſe Stadt heeft deſe nae-volghende Kloosters/ van Monicken/ als S. Franco, S. Domingo, S. Auguſtin, ende een van Nueſtra de les Marſedes, en elck van deſe heeft 2 Kloosteren/ S. Franc. die heeft 3 Kloosters. Als te weten haer Kloosters Principael/ het andere vande Barre-voets-loopers/ en het derde van onſe lieve Vrouwe van Guadelupe, ſonder deſe zijn daer 2 vande Jeſuyten/ die men in dit Lant hiet Teatinos, men heeft in elck van deſe principale Cloosters 250 Monicken/ en in het Clooſter vande Minores, 20. behalven

deſe

dese Kloosters zijn daer 5 van Bagijnen/'t een heet La Incarnation, 't ander La Conception, het 3 Santissima Trinedada, het 4 van S. Josepho, en noch een van S. Clara, behalvē dese Kloosters/is daer een Kerck van Nestra Montecorare en Nestra Prado, en de Loretto. Hier zijn 4 Hospitales/ 't een genaemt S. Andries, daer niet genesen wert/ dan 't arme volck/ in dit Gasthuys heeft men ordinaris 400. siecke persoonen en meer. Noch een Gasthuys/ ghenaemt S. Anna, daer de Indianen genesen worden/daer is noch een genaemt S. Pedro, daer de Priesters/ ende Papen genesen worden/ ende noch een/ ghenaemt Lacaridade, daer men die arme Vrouwen gheneest: daer is noch een huys ghenaemt Sant Lasaro, daer men Mannen cureert van oude sieckten/ die gheen renten en hebben/ daer is noch een genaemt El Spirito Santo, daer gheneest men het varent volck/ men heeft in dese Stadt meer als 6000. Mis-Papen/ behalven noch wel 1000. Studenten/ boven dese zijn hier drie Collegien van Studenten/ het eerste is vande Koninck/ daer zijn 24. Studenten/ en dese onderhoudt den Koninck van kosten/ klederen/ en wat sy sonderlinghe van doen hebben: het ander Collegie is ghenaemt naer de Aerts-Bisschop S. Torinio, daer oock 24. Studenten zijn/ die den Bisschop onderhoudt/ noch een ghenaemt Jan Martin, alwaer meer zijn als 400. Studenten/ die elck voor haer kosten ende leeren moeten betalen 200. Pesos Ensaiados, de Universiteyt daer men alle vrye konsten leert/ en ghecanoniseert wert/ heeft meer als 233. geypromoveerde Doctoren/ soo Theologijns/ Juristen/ inde Heylige Schrifture oprechtelijck gheleert/ waer door den Professoor jaerlijcks van den Koninck geniet 1000 Pesos Ensaiados.

Daer zijn noch twee Classen oft Auditoria vande welcke inde eene voor middaegs/en inde andere namiddaegs de Canones/Wetten ofte Rechten oprechtelijck gheleert werden/daer zijn twee Meesters/ yeder geniet 600. Pesos Ensaiados 's jaers/ de Meesters van de vrye konsten hebben elck 400. Pesos Ensaiados 'sjaers/gelijck ooc doē die men noemt de La Instituta, dese Doctoren kiesen alle jaren een Rectoor/ die sy heeten Jues ofte Rechter van alle Studenten: in dese Stadt zijn so binnen als buyten haer mueren/ meer als 20000 slaven/hier heeft men veel meer Vrouwen als Mannen/ te weten Spaensche Vrouwen: de Indianen van dit Lant zijn vry ghelijck de Spangiaerden selfs/ alleen dat sy ghehouden zijn aen den Koningh te betalen/ ofte die hy daer steldt/ alle 6. maenden 2. Pesos Ensaiados, en een hoen/dat een reael gelt/een Fenega Mays/ 't welck 8. Realen geldt/ een half stuck laecken daer de Indianen hare kleederen af maecken/ en by aldien de Indianen inde Valleye/ ofte in 't platte landt woonen/ soo moet het stof wesen van Cattoen/ en soo sy in 't geberghte woonen/ soo maken sy dat van wolle/ elck Indiaen is verbonden den Koningh te dienen/ 30 daghen in 't jaer/ sy beginnen te dienen inde Mynen in May tot het leste van November, en buyten dese tijt niet/ en die daer niet dicht by woonen/ moeten in 't lant-werck dienen/en den Meester die sy dienen/is gehouden haer te betalen 2½ reael daegs voor dagh-loon/ ende haer te eten gheven/ Broodt/ Vleys/Argen/Sout; sy moeten ooc dienen in 't Velt/ omme haer met beesten te geneeren/ die hier met menigte zijn/want boven dat hier veel Spaensche schapen zijn/ so zijn hier noch menigte van andere van 't Lant/so groot als een half wassen Peert/ hebbende het fatsoen niet onghelijck de Camelen/ en dese heeft men van oudts in dit lant gebruyckt in plaetse van Peerden/ en Muylen/ tot noch toe/maer principael in Potosi want op dese Schapen laden sy in 't geberghte het stof dat sy uyt de Mijnen haelden/om beneden te brengen.

De Haven van Arica tot Potosi brenghen Beesten/ Terwen-meel/ Mays/ Aricoca/ het welcke is een soorte van groen kruydt dat de Indianen ordinaris inden mondt nemen/ ende werdt seer by haer gheacht: de Spanjaerden voeren alle haer Koopmanschappen op dese Beesten/ niet teghenstaende daer Peerden ende Muylen overvloedigh genoegh zijn/ de Indianen maecken hier te lande van Mays een dranck/ die sy Schica hieten/ is ghesont ende koel ghedroncken: voorts dese Stadt de los Reyes, is overvloedigh van Lijf-tocht/ Broodt/ Vleys/ ende Visch/ van alle soorten/ seshien oncen broodt kost een Reael: oft de Terwe goet koop is/ oft dier/ de Terwe kost ordinaris drie Pesos/ al-hoe-wel dat dese voorleden Jaeren de Terwe gheweest heeft tot thien ende twaelf stucken van Achten/ het Vleys geldt de Aroba vier ende een halve Realen/ oock vijf Realen/ naer den omroepe in de Stadt ghedaen wordt/ het pont versche Visch geldt drie quart van een Reael/ men heeft hier veel Visch/upt de zee en binnen-mueren van veel verschepden soorten: by dese Stadts-mueren loopt een Riviere/ dewelcke in tijdt van reghen ofte stortinghe van waeter/ d'welck seer gheweldighlijck komt/ want daer een Brugghe over de selve Riviere ghemaeckt van uptghehouwen Steen/ met 9. boghen/en soo sterck als men soude moghen bedencken/ is wech ghenomen gheweest door den stroom deser Riviere: heeft mede vele ende verschepden soorten van smakelijcke visschen: In dese Stadt heeftmen een vergaderinge van 24 Raets-heeren/ daer is een Koninghs-huys/ de Contractation met 4 Koninghlicke Officieren/ als daer is den Tresorier/ Condador/ Factor ende Medoor: in dit huys is het Tresoor en Renten vanden Coningh/ hier is oock een Tribunal vande Inquisitie/ met twee Inquisiteurs/ hebben tot renten 3000 Pesos/ ende hebben haer Ghevangen-huys apart/ ende haer Majoor/ en 2 Notarisen/ en elck heeft 1000 Pesos's jaers/ hier is mede een Tribunal van S. Grusada, met aflaet ende Reliquien/ die deselve renten hebben/ in dese Stadt zijn 16 Compagnien Soldaten 8 te peert/ ende 8 te voet/ ende is ghelegen twee mijlen van Zee. De haven hier van is ghenaemt El Callao, alwaer woonen ontrent 800 Spanjaerden, weynigh meer ofte min/ hier by leydt een kleyn Dorp van ontrent 200 Indianen, die altemael goet Spaensch spreken/ want sy onder de Spanjaerden meest opghevoedt zijn/ ende haer dienen/ helpen haer het lant bouwen tot Terwe/ende andere nodighe dinghen/hoe-wel daer menichte van Terwe/ ende Wijn komt over Zee van Pisco, Yca, ende de La Nacha: van dese Stadt werden naer Potosi ghebracht alle Spaensche Waren/ soo van laeckenen/ ende ander goet/ tot kleedinghe/ ende oock van Inlantsche Waeren/ die ontrent Lima ghemaeckt worden/ tot kleedinghe van 't volck: dese plaetse van Potosi is ghenaemt La Valla Imperiael heeft in haer begrijp eenen bergh seer hoogh/ daer in sy het Metael vinden om silver te maecken/ het is een vreese ende verwonderinghe in dese Mijnen te komen/ende gaen neer-waert inde aerde/ wel vier hondert trappen/ ende als men daer in gaen wilt/ is 't seer doncker dat niemandt sonder keerse kan gaen/ in dese Mijnen wercken meer als 20000. Indianen/ die het Metael uptgraven/ ende dan zijn daer andere/ die het Metael af brenghen naer de Riviere inde Molens die wel hondert zijn omme te malen/ te suyveren/ ende het silver daer upt te trecken/ ende als dit goedt ghemalen is tot polver/ dan doen sy dat in een vierkanten back met water/ doen daer Sout/ en ghebroocken Terwe/ met seecker menichte van quicksilver by/ het welcke is een materie/ omme dat silver vande aerde te doen schepden/ ende alsoo van de aerde gherepnicht

zijnde/

zijnde/ vermenght sigh met het quicksilver / ende daer naer om dese twee materien silver / ende quicksilver van den anderen te scheyden / hebben sy een Oven ghemaeckt / ghelijck de Kooper-gieters haer Metael smelten / uytghenomen dat hy boven open is/ ende wordt dan onder als een pannel gestoockt/ daer naer is een kappe ghemaeckt van kleye / ofte leem / die hier boven over hangt los ende vry van den Oven/ eñ door de hitte van 't vyer wort het quicksilver ghedreven boven onder dese voorsz kappe die daer hanght / ende het silver blijft suyver op den Oven / het voorsz quicksilver wordt wederom uyt de kappe vergadert / ende ghebruyckt om te fineren. Dese plaets is kout / soo dat daer in 4 mijlen in't ront gheen vruchten en wassen / dan een kruyt dat de Indianen heeten Ycho; alle de Victualie van broot/ wijn / vleysch ende mays/ ende alle soorten van vruchten worden met karren/ en beesten aldaer meest gebracht van Arica, 't welck is de Haven van Potosi, is altemet wel dier / maer daer en ontbreeckt niet / men heeft in dit Dorp ontrent 6000. Mannen weynigh meer ofte min/ sonder noch wel 2000. die haer hier onderhouden om haer winste te doen met Eet-waren hier te brenghen van Arica, ende oock uyt sommighe Valeyen ontrent Potosi, elck na sijn macht brenght wijn ende meel / den wijn van Peru, kost 10 realen van achten/ en den wijn van Castilla 20 realen/en een Aroba Vleys kost een reael: het broodt gelt het pont 2 realen / ende dickwils meer / maer niet min: dese Stadt is ghelegen ontrent 180 spaensche mijlen van sijn Zee-haven Arica, ende onderweghen heeftmen veel Dorpen bewoont vande Indianen/ alle 8 ofte 10 mijlen/ ende oock veel die ghedestrueert zijn: In dese Stadt heeftmen een Corrigidor, die den Koningh stelt voor 6. oft 8. Jaren / soo het hem belieft / van dese plaetse opwaerts in 't lant leyt de Stadt/ Chuquilacas, daer is een Audientie vanden Koningh/ welcke heeft 4 Ceydores, ende een Viscael / heeft oock een President / die aldaer soo veel is als den Vice-roy in Lima, ende oock heeft hy deselve macht aldaer in't Lant/ maer hy deelt geen Officien uyt/ ofte renten / maer bewaert alleenlijck de Justitie/ende de Oydores, van dese Audientie bedienen de Officien vanden Alcaldes, de Corte/ ende hebben kennisse soo wel van Civile als Criminele saecken/ dese Stadt is seer goet / hoe wel niet seer groot/ heeft mede een Bisschop / die tot renten heeft 3000 Ducaten / de groote Kerck heeft mede haer Dabildo, ofte vergaderinghe ghelijck die van Lima, ende deselve Cloosters / al-hoe-wel de Monicken in sulcke menighte niet en zijn/ de inwoonders zijn hier tusschen 3000. ende 4000/ en soo hier eenigh oproer in 't landt / ofte Custe van Peru quam/ soo zijn de inwoonders verbonden af te komen tot Potosi, ende van daer heel tot Arica, met de inwoonders van Potosi, men heeft inde Stadt van Potosi ontrent 1500. leegh-gangers / die gheen Officie hebben / dan trecken al-te-met naer Arica, ende dan weder naer Potosi, speelen met Caerten / ende bedrieghen het Volck / die komen handelen / winnende alsoo des vreemden Koopmans goedren: ontrent 70 mijlen aen d'een zijde van dese plaetse is een ander/ daer Mijnen zijn/ die men heet Oruro, daer veel silver valt / vande selfde Alloy / als Potosi, dese plaetse heeft ontrent 2000 Borgers / en veel volck die komen handelen / brenghende alle Eet-waren / ende dranck. Noch wat voorder/ bet naer Lima, is noch een plaetse / daer Mijnen sijn / die men hiet Chocoloichora: maer hier en wert so veel silver niet getrocken/als van Oruro ofte Potosi, daer zijn ontrent 500 Spanjaerden / en tusschen de 3000 en 4000 Indianen/ die daer wercken inde Mijnen/ de lucht is hier kout/ als in Potosi. Noch meer na Lima is een ander plaetse/ ghenaemt Castro Vireyna, daer oock

eenigh silver ghemunt wert/ende hier zijn mede ontrent 500 Spanjaerden/ en 5000 Indianen/ dese plaetsen worden onderhouden/ en ghevictualieert vande Stadt Yla, d'welck is ghelegen inde Valleyen/ haer Zee-haven is Pisco, van daer krijghen sy Wijn/ Meel / en Mays voor de Indianen / in yder van dese plaetse is een Gouverneur / die ghestelt worden van den Viceroy / hebbende elck tot salaris 2000. Pesos Ensaiados. Van dese plaetsen 20. mylen leydt een Stadt/ ghenaemt Juamabeluca, dat is een plaets van huysen als Potosi, twee mylen van daer zijn vele beesten/ en wordt vele Boter/ ende Kaes ghemaeckt/ van Pisco, ende andere Valeyen werden dese plaetsen versien van Wijn / en andere behoeftigheden/ oock van Juamanga brenght men Concerven/ ghelijck dat een lant is/ daer veel Suycker-riet wast. Van Potosi tot Cusco, is ontrent hondert vijftigh mylen/ zijn altemael slechte Valeyen genaemt Callao, ende is over al met Dorpen der Indianen versien / elck thien ofte twaelf mylen van den anderen / jae soo veel / datmen qualick uyt het een Dorp kan trecken / of men siet het andere: in dese Landen zijn veel koop-lieden haren handel dryvende / ende oock vele dobbelaers / ende speelders / die trecken van de eene Tambos inde andere / om het volck te bedrieghen. Dese Tambos zijn Herberghen/ diemen in Spangien Ventas hiet. Cusco is een Stadt by na als Lima, want is seer groot/ dan is wat dorre en oneffen / door oorsaeck dat het ghefondeert is aen de voet van eenen grooten bergh / hier heeft men veel reghen/ 't heeft ontrent 6000 Spaensche Inwoonders/ende rontsom dese plaetse zijn vele Dorpen der Indianen / die altesamen hebben ontrent 2000 Inwoonders / hier is een Corrigidor, eñ Bisschop/eñ Monnicken-Kloosters/als in Lima, ende twee Collegien van Studenten/ zijnde ontrent 600 Studenten in 't getal : den Bisschop heeft tot renten ontrent 3000. Ducaten/ de groote Kerck heeft mede een Cabildo, hier is oock een Cabildo van de Stadt / met haer Alcaldes, der Coninckliicke Officieren. Dit landt heeft veel schoone Valeyen/ daer vergadert wordt menighte van Victualie / als Terwe / ende Vleesch / tot goeden koop/ de Wijn werdt hier ghebracht van Araquipa, een Zee-Stadt / ende is gheleghen ontrent 100. mylen van Culco, hier in 't Landt zijn vele Spangiaerden die handel doen / ende in dese Valeye zijn veel Suycker-Meulens / de Fruyten / als Appelen/ Peeren / etc. Quee-Peeren / noch een ander Fruydt ghenaemt Dierasno, Melocotones, dit werdt hier gheconfijt / omme nae Potosi, ende alle andere Mynen te brenghen / dese Indianen hebben haer Commandeurs die sy kennen voor Heeren/ ghestelt van den Coninck / dese betalen hun schattinghen / soo vooren ghesept is / Guamanga, ende Cusco, is van den anderen ghescheyden ontrent 60. ofte 70. mylen / seer quaet ende steenigh / dese Stadt is heel groot / ende is mede een Bisdom / den Bisschop is ghenaemt Don Fray, Augustijn de Arbatal, het Landt is hier niet rijck/ om dat men hier dicht by gheen Mynen en heeft / daerom gaet hier niet veel gelts om / maer alle dinghen is hier goet koop : hier heeft men veel Bouw-Landen van Terwe/ ende andere Inlantsche Kruyderen voor de Indianen: hier is oock grote menighte van Ossen en Schapen/ men voedt hier oock veel groote en schoone Peerden/ die seer sterck worden/ en heel nae Lima, Chusco, en alle de Provintien door ghevoert werden. Iuancabelica, is een plaetse soo ick ghesept hebbe / daer het quicksilver ghemaeckt wordt / hier is mede een hooghen bergh/ als by Potosi, oock soo hoogh ende steyl met hoecken / want om van den top te komen/ klimmen sy af met Ladderen van touwen gemaeckt/ gelijck de gene daer men mede inde masten klimt / den bergh is geweldigh diep / ende op den

top

top brenght men de Specien uyt op de Schouderen der Indianen: dese Specien zijn steené daer wy dan het quicksilver af maken / ende het is wel geschiet/ als de Indianen op en af klimmen / ghelijck sy alle achter den anderen gaen/ als een komt te vallen/soo moeten die andere die onder en lager zijn/ oock vallen/ van boven tot beneden/is tusschen drie en vier hondert treden. Dese plaetse heeft een Rivière / al watter in ghedaen wordt / verandert in steen / ende die van dit waeter drinckt / soude terstondt sterven. Van Iuancabelica komt men neerwaerts naer de Xaura, het welcke is ghelegghen veertigh mylen van Lima, hier is een Valeye/goet eñ seer overvloedig van veel lieffelickheydt van het Landt / ende een heel ghesonde Locht / oock soo werden daer seer veel Spaensche Beesten ghevoedt / ende de Indianen van dese Valeye saepen veel Terwe ende Mays / ende werdt veel ghetrocken tot Iuancabelica, ende veel Vercken-vleys werdt gheboert naer Lima, ende andere plaetsen; men heeft in dese Valleye meer als 40 Dorpen der Indianen/ alwaer in zijn 10000 Indianen/ onder dese woonen veel Spangiaerden / die ruylen alle Eet-waeren voor kammen / messen / naelden / kralen / oorhanghers / en andere dinghen van kleynder weerden / dit goet gheven sy voor Hoenderen/ Mays/ ende andere dinghen / ende dit brenghen dese Spangiaerts te koop tot Lima, en Iuancabelica, ende winnen haeren kost / ende oock rijckdom daer mede: van Vallede Xaura, is een ander genaemt de Quorogerii,ghelegen 12 ofte 14 mylen van Lima, maer dit Landt is al te samen bewoont met Indianen / ende daer woonen gheen Spanjaerts onder dan hier en daer een. Van hier tot Caljou de Lima, zijn dese plaetsen/ Aburco, Pachacama, Chica, Abia, en dit zijn de Dorpen der Indianen/weynigh bewoont/ende seer arm;voorts is't slecht Landt tot Cannetto toe/ een Dorp van de Spangiaerden bewoont / hier zijn ontrent tachtentigh huysghesinnen / die maecken eenighen Wijn / saepen Terwe / voeden veel Beesten / te weten / Koeyen ende Ossen / oock veel Merrye-Peerden / ende Muylen; welcke sy te koop brenghen tot Lima. Voorts op dese Kuste naer Arica heeft men inde wegh veel Dorpen/ bewoont van Spangiaerts / als daer is Pisco, daer menighte van Wijn ghemaeckt wordt / dit Dorp met de Valleye heeft ontrent vijftigh Mannen. Nu volght Yca, dat is van den selven handel / daer nae volght La Nasca, daer oock veel Wijn valt / daer nae komt men in menighte Dorpen der Indianen / ende dan in de Stadt Ariquip, het welck een fraeye Stadt is / ende heeft meer als twee duysendt Spangiaerden Inwoonders / daer is oock een Corigidor, een Bisschop / ende Cabildo. Van hier tot Arika is de wegh meest eenlijck / sonder veel volck: vorders hebben wy verstaen van eenighe plaetsen beneden Lima, tot Chaucay, daer woonen ontrendt soo veel Spangiaerden als tot Cannetto, ende daer rondtsom woonen sommighe Indianen/ gheneerende haer veel met zaepen/ende bysonder met Beesten te voeden/ ende Vercken-vleesch te drogen/ oock met vele Spaense Schapen/ en Kabriten/ maer dese Kust heeft weynigh Indianen / oock spreecken sy goet Spaens / terstondt van hier neerwaerdts komt Guira dat heeft ontrent 80 Inwoonders weynig meer/hier zijn weynig Indianen/haren handel is met Suycker/Meel/en Syroop/ die men van daer nae Lima voert: van Guara gaet men naer Varancas, dat is een dorp van Indianen/ en heeft ontrent 200. huys-ghesinnen/ haer handel is met Terwe/ en Mays/'t welck al gevoert wort na Lima. Van hier volght Guarmey, ende is van den selven handel/ maer in dese Dorpen en zijn sonderlinghe gheen Spanjaerden / dan hier dan daer een: van Guarmey gaet men naer een plaetse ghe-

naemt Casmila, hoogh landt / ende arm / weynigh volck / heel verdistrueert.

Dan volght Santa, is een Stedeken vande Spanjaerden / ende zijn wat meer als 100 huysgesinnen/ende weynigh Indianen: hier na volght de Stadt Truxillo, is een fraepe plaets/ ende daer is nu een Bisschop ghekomen/ het is een arm lant/ heeft ontrent 2000 Indianen/ sijn Haven is genaemt Guanecako, hier in 't lant zijn veel Suycker-molens / ende wort veel Terwe ghesaept: men maeckt hier veel meel / 't welck na Panama gevoert wordt/ ende te Lande waert in worden veel Spaensche Beesten gevoedt/ ende Merrpen gehouden/ om Peerden ende Muylen te genereren/ vruchten ende eetwaer is daer goede koop/ maer daer gaet weynigh gelt om.

Daer hebt ghy 't gene wy van de gelegentheyt deses lants/door onsen ghevanghen Spanjaert hebben konnen verstaen/ dewelcke ons verklaerde/ daer af goede kennisse/ en wetenschap te hebben/te meer/ alsoo hy in 't selve Landt geboren/ ende van sijne jonckheyt op-gevoedt was.

E Y N D E.

